

- *Emissie van ammoniak per vleesrund per jaar = XX kilogram ammoniak*
 - *Gemiddeld aantal vleesrunderen in 2023 = 100 vleesrunderen*
- Dus: XX kilogram x 100 vleesrunderen = XX kilogram ammoniak*

Stap 2: Bereken vermindering stikstofemissie

Bij volledige sluiting van veehouderijlocatie gaat de stikstofemissie naar 0.

Rekensom: (stikstofemissie in referentiejaar 2023) – (stikstofemissie na volledige sluiting)

- *Stikstofemissie in referentiejaar 2023 = XX kilogram ammoniak*
- *Stikstofemissie na volledige sluiting = 0 kilogram ammoniak*

Dus: XX kilogram – 0 kilogram = XX kilogram ammoniak vermindering aan stikstofemissie.

De van toepassing zijnde emissiefactoren zijn opgenomen in bijlage V (voor stalsystemen) en bijlage VI (voor aanvullende technieken) van de Omgevingsregeling⁴.

Er zijn 4 situaties beschreven:

1. Een huisvestingssysteem zonder aanvullende techniek. Dan is de emissie hetzelfde als de emissiefactor van het huisvestingssysteem.
2. Een huisvestingssysteem met 1 aanvullende techniek. Dan is de emissie $EF \times (100\% - R\%)$. Hierbij is EF de emissiefactor en R% is het reductiepercentage van de aanvullende techniek.
3. Er zijn 2 of meer aanvullende technieken. Dan is de gecorrigeerde emissie factor $EF \times (100\% - R\%) \times (100\% - R\%)$.
4. Er is een luchtwasser als aanvullende techniek, en het huisvestingssysteem reduceert al meer dan 70%. Dan is de emissie $EFO \times (100\% - LW\%) \times 0,3$. Hierbij is EFO de emissiefactor van overige huisvesting voor die diercategorie. LW% is het reductiepercentage van de luchtwasser.

Voor melkveehouders en pluimveeouders met een volièrestal die in het bezit zijn van bepaalde stalsystemen is het toegestaan om bij de emissieberekening gebruik te maken van specifieke emissiecijfers. In de handleiding 'Overzicht aangepaste emissiecijfers (Regeling ammoniak en veehouderij code (Rav-codes) AERIUS Check'⁵ staat een overzicht van de staltypes waar het precies om gaat. Op de in de voetnoot genoemde website zijn ook de oude emissiefactoren en de nieuwe emissiecijfers te vinden.

Lid 4

Bij bijzondere omstandigheden in de bedrijfsvoering kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een dierziektenuitbraak, waardoor het gemiddeld aantal gehouden dieren in het betreffende jaar niet representatief was.

⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0045528/2024-01-01>

⁵ <https://www.aeriusproducten.nl/producten/aerius-check>

Artikel 14. Verplichtingen bij volledige sluiting veehouderijlocatie

Lid 1, sub b:

De verwijdering van meststoffen, bedoeld in onderdeel b, heeft betrekking op meststoffen in de zin van de Meststoffenwet en betreft alle plaatsen waar op de locatie mest is opgeslagen, zoals in mestkelders of -bassins, tanks etc. Voor zover sprake is van vloeibare mest moet deze uit dergelijke opslagen worden opgepompt. De vaste meststof (bezinklaag) moet dan bij de sloop worden afgevoerd.

Lid 1, sub c:

Bij de beëindiging van de productie op een melkvee-, varkens- of pluimveehouderijlocatie hoort, naast de afvoer van de aanwezige dieren en mest, tevens het definitief laten doorhalen van het productierecht door RVO. Het is niet wenselijk dat bedrijfsbeëindiging op de ene locatie via overdracht van het productierecht kan leiden tot het starten of vergroten van een veehouderij op een andere locatie. Daarom is voorzien dat het overgrote deel van het productierecht dat voor de te sluiten productielocatie is gebruikt, definitief komt te vervallen (onderdeel c). Hiertoe dient de veehouder een kennisgeving te doen aan RVO via het formulier 'Wijziging; vervallen van dierproductierechten'⁶.

De regeling bevat een norm voor het gedeelte van het productierecht, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat of in varkens- of pluimvee-eenheden, dat ten minste moet komen te vervallen. Daarbij is het volgende van belang. Het productierecht is bij RVO geregistreerd op naam van de veehouderij-onderneming, zonder vermelding van de locatie. Indien een veehouder meer dan één veehouderijlocatie heeft, is niet uit de registratie bij RVO af te leiden welk deel van het productierecht rust op een van zijn locaties. In verband hiermee is het deel van het productierecht dat moet vervallen gerelateerd aan de forfaitaire productie van fosfaat door melkvee in het referentiejaar, dan wel het aantal varkens of stuks pluimvee, uitgedrukt in varkens- respectievelijk pluimvee-eenheden, dat in het referentiejaar gemiddeld is gehouden op de betreffende locatie.

Als referentiejaar geldt in beginsel twee jaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarin de aanvraag wordt ingediend (artikel 2, derde lid). Dat referentiejaar dient dan te worden gebruikt voor de berekening van de omvang van het minimaal door te halen productierecht.

Het te vervallen varkens- of pluimveerecht, uitgedrukt in varkens- respectievelijk pluimvee-eenheden, bedraagt minimaal 80% van dat varkens- of pluimveerecht. Het te vervallen fosfaatrecht, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat, bedraagt minimaal 95% van dat fosfaatrecht. Op grond van de regeling geldt ook een maximum: voor maximaal 100% van het benodigde productierecht kan subsidie worden verstrekt.

⁶ Het genoemde formulier is te vinden op www.rvo.nl.

De hoogte van de te verstrekken subsidie is afhankelijk van de omvang van het productierecht dat feitelijk komt te vervallen. Een veehouder dient in verband hiermee bij de subsidieaanvraag op te geven hoeveel kilogrammen fosfaat of varkens- of pluimvee-eenheden hij wil laten vervallen.

Met het percentage van het productierecht dat minimaal moet komen te vervallen, wordt recht gedaan aan de situatie die in de praktijk veel voorkomt, namelijk dat een veehouder niet het gehele productierecht dat op zijn bedrijf rust volledig in eigendom heeft, maar deels ook gebruik maakt van kilogrammen fosfaat of van varkens- en pluimvee-eenheden die worden geleased van derden.

Een vereiste waarbij veehouders het gehele productierecht dat nodig is voor een productielocatie zouden moeten laten vervallen, zou een aanzienlijk deel van de doelgroep bij voorbaat uitsluiten of zou betekenen dat veehouders eerst extra productierecht moeten verwerven (in eigendom) om aan het vereiste te kunnen voldoen. Uit gegevens van RVO blijkt dat het leasen van productierecht in de varkens- en pluimveehouderij een meer gangbare praktijk is dan in de melkveehouderij. Dit rechtvaardigt een hoger percentage te vervallen productierecht voor melkvee (95%) dan voor varkens en pluimvee (80%).

Lid 1, sub f.

Onderdeel f heeft betrekking op de situatie dat de veehouder na de sluiting van de veehouderijlocatie daar bestaande niet-veehouderijactiviteiten voortzet of er andere niet-veehouderijactiviteiten gaat verrichten – waarvoor uiteraard zo nodig het bevoegd gezag een omgevingsvergunning milieu moet verlenen. Dan moet met een afzonderlijk besluit worden geborgd dat de eventuele stikstofemissie van die activiteiten niet meer bedraagt dan 15% van de oorspronkelijk toegestane emissie.

Sinds de rechterlijke uitspraak in het Logtsebaanarrest (ECLI:NL:RVS:2021:71) is intern salderen niet meer vergunningplichtig en dus worden in de huidige situatie bij interne saldering geen vergunningsbesluiten genomen. Het gaat daarbij in het algemeen om wijzigingen in de bedrijfsvoering.

Bij veehouders die met overheidsfinanciering hun locatie sluiten en in dat kader moeten voldoen aan de voorwaarde om de omgevings- en natuurvergunningen te laten intrekken, is sprake van een bijzondere situatie: een besluit van het bevoegd gezag is nodig om de bewerkstelligde stikstofreductie (goedgekeurd) te borgen en tegelijkertijd de doelgroep perspectief te bieden op ander gebruik van de locatie. Het besluit vergt maatwerk in de zin dat de toegestane stikstofemissie moet worden gekoppeld aan de door betrokkene beoogde activiteiten. Veelal zal deze emissie ver onder het plafond van 15% blijven. Indien voor de beoogde activiteiten een natuurvergunning wordt verleend, moet daaraan een voorschrift worden verbonden dat de daarmee gemoeide stikstofruimte niet extern kan worden gesaldeerd. Dat houdt ermee verband dat het wenselijk is dat alle stikstofruimte van de veehouder die met gebruik van deze regeling zijn locatie sluit, ten goede komt aan de natuur. Dat is reden om

geen externe saldering toe te staan voor de stikstofruimte die is vergund voor de bestaande situatie en evenmin voor de stikstofruimte die gemoeid is met de natuurvergunning.

Lid 1, sub h:

In dit artikellid is bepaald dat de veehouderijonderneming na subsidieverlening een overeenkomst moet sluiten met Gedeputeerde Staten.

Zoals blijkt uit de modelovereenkomst moet de overeenkomst worden gesloten door degene(n) die de zeggenschap in de veehouderijonderneming uitoefent c.q. uitoefenen. In geval van een samenwerkingsverband (maatschap of vennootschap onder firma) zijn dit de maten respectievelijk de vennoten. In geval van een besloten vennootschap zijn dit de bestuurders en de aandeelhouders.

Lid 1, sub i:

De op de veehouderijlocatie gebruikte productiecapaciteit moet worden afgebroken en verwijderd. Daarbij kan zich de situatie voordoen dat er beschermde diersoorten in een stal aanwezig zijn (bijvoorbeeld vleermuizen of broedvogels). Op grond van de Omgevingswet is een vergunning nodig voor sloop van bouwwerken indien de uit te voeren werkzaamheden schadelijke effecten hebben op beschermde soorten die daar aanwezig zijn.

In het geval van stallen is er vooral een kans op de aanwezigheid van broedvogels en vleermuizen in de te slopen gebouwen. In voorkomend geval worden door sloop van de gebouwen de nest- en verblijfplaatsen en/of de leefomgeving vernietigd en daarmee is sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Omgevingswet. Voor sloop is daarom in een dergelijk geval een vergunning nodig en moeten mitigerende maatregelen worden genomen.

Lid 2:

Bij het verzoek tot ontheffing van het sloopvereiste dient de veehouder een bewijs te voegen waaruit blijkt dat het bevoegd gezag instemt met het handhaven van (een deel van) de bouwwerken die onder de sloopverplichting vallen en met het gewijzigd gebruik ervan. Dit bewijs moet op een door de provincie te bepalen uiterste datum na het sluiten van de overeenkomst ingediend zijn bij de provincie.

Alle niet voor de nieuwe economische activiteit benodigde delen van de bouwwerken dienen gesloopt en verwijderd te worden. Indien de ontheffing ziet op (een deel van) een dierenverblijf, ontslaat dit de veehouder niet van de verplichting om in een voorkomend geval een bezinklaag uit de mestkelder te laten verwijderen.

Als ontheffing op het sloopvereiste wordt verleend, wordt de te verstrekken bijdrage voor het waardeverlies van de productiecapaciteit hierop aangepast: de oppervlakte van de stallen die hergebruikt gaan worden wordt niet meegenomen in de berekening van de bijdrage voor het waardeverlies.

Artikelen 15 en 15A. Verplichtingen bij gedeeltelijke sluiting veehouderijlocatie

Zoals is bepaald in art. 3 kan op grond van deze regeling subsidie worden verstrekt voor een gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie. Het moet daarbij gaan om het houden van minder dieren op een locatie waar één diersoort wordt gehouden of om het niet langer houden van dieren van een bepaalde diersoort op de locatie. In het tweede geval gelden de verplichtingen die zijn aangeduid in artikel 15A. Deze verplichtingen komen goeddeels overeen met de verplichtingen die gelden bij volledige sluiting van de veehouderijlocatie. In het eerste geval zijn er meer verschillen, omdat de verplichtingen niet aan een diersoort zijn gerelateerd maar aan de mate waarmee de stalcapaciteit wordt verkleind.

Artikel 15, lid 1

Artikel 15, eerste lid bevat zes verplichtingen in geval sprake is van een gedeeltelijke sluiting waarbij het aantal gehouden dieren van één diersoort wordt verminderd. Steeds is vermeld binnen welke termijn aan de verplichting moet worden voldaan.

Onderdeel a betreft het verkleinen van de stalcapaciteit door het slopen en afvoeren van de locatie van de desbetreffende stal of stallen (dierenverblijf of -verblijven). Met het expliciete vereiste van verkleining van de stalcapaciteit wordt vastgelegd dat het aantal dierplaatsen wordt verminderd. Het gedeelte waarmee het totaal aantal dierplaatsen wordt verminderd, is maatgevend voor de vermindering van het te houden aantal dieren, overeenkomstig onderdeel b.

Onderdeel b bevat de verplichting om het gemiddelde jaarlijks gehouden aantal dieren ten opzichte van de situatie in het referentiejaar te verminderen overeenkomstig de relatieve vermindering van het aantal dierplaatsen.

Rekenvoorbeeld:

In het referentiejaar waren er op de veehouderijlocatie 3 stallen met elk 50 dierplaatsen (samen 150 dierplaatsen) en er werden in dat jaar gemiddeld 120 dieren gehouden.

Indien bij de gedeeltelijke beëindiging één stal wordt gesloopt, is dat een vermindering van de stalcapaciteit met 1/3. Dit betekent dat ook het gemiddeld aantal te houden dieren met 1/3 moet worden verminderd. Het gemiddelde aantal van 120 dieren moet dus met 1/3 worden verminderd, zodat gemiddeld op jaarbasis nog 80 dieren mogen worden gehouden.

Onderdeel c betreft de verplichting het relevante productierecht te laten doorhalen – voor het geval de gedeeltelijke sluiting betrekking heeft op een diersoort voor het houden waarvan productierecht is vereist.

De omvang van het door te halen productierecht is afhankelijk van het aantal dieren dat niet langer mag worden gehouden, waarbij al naar gelang de diersoort 80 % of 95 % van dat productierecht moet worden doorgehaald.

Rekenvoorbeeld:

Een varkenshouder heeft in het referentiejaar 400 vleesvarkens met productierecht. Bij de gedeeltelijke sluiting van zijn veehouderijlocatie, wordt het aantal vleesvarkens met 200 verminderd. Van het voor 200 vleesvarkens benodigde productierecht moet tenminste 80%, dus 160 varkensseenheden worden doorgehaald.

Steeds geldt de situatie in het referentiejaar als vertrekpunt. Als in het voornoemde voorbeeld de varkenshouder een jaar na het referentiejaar zijn varkensrecht had verkleind met 50 varkensseenheden, dan hoeft hij bij de gedeeltelijke sluiting dus nog $160 - 50 = 110$ varkensseenheden te laten doorhalen. Het omgekeerde geldt ook (bij een tussentijdse vergroting met 50 varkensseenheden, dienen die extra te worden doorgehaald).

Onderdeel d betreft de verplicht om de omgevingsvergunning milieu of de melding te laten aanpassen aan de nieuwe situatie, zodat erna de toestemming van het bevoegd gezag voor het houden van de desbetreffende landbouwhuisdieren nog slechts betrekking heeft op het aantal dieren dat na de gedeeltelijke sluiting gemiddeld per jaar nog gehouden kan worden.

Onderdeel e betreft de verplichting om de toestemming voor stikstofemissie aan te passen aan de gedeeltelijke sluiting, dus uitgaand van het verminderde aantal landbouwhuisdieren dat jaarlijks gemiddeld kan worden gehouden en de voor het houden van die dieren gebruikte stallen. Er is dus niet langer sprake van latente ruimte (in de natuurvergunning of anderszins).

Onderdeel f betreft de verplichting om met de provincie een overeenkomst te sluiten waarin de veehouder zich verbindt om op de locatie niet meer landbouwhuisdieren te gaan houden dan het aantal dat na de gedeeltelijke sluiting nog gemiddeld per jaar kan worden gehouden en om zeker te stellen dat ook een toekomstige verkrijger/ gebruiker zich hier aan houdt en om zich te verbinden niet elders een veehouderij te gaan beginnen met dezelfde diersoort.

Artikel 15, lid 2

Het tweede lid bevat de mogelijkheid dat gedeputeerde staten ontheffing verleent van de verplichting een gedeelte van de stallen af te breken en te verwijderen. Voorwaarde hiervoor is dat de desbetreffende stal langdurig gebruikt gaat worden voor hetzij het inrichten van grotere dierplaatsen, hetzij voor andere activiteiten waarmee het bevoegd gezag heeft ingestemd.

In het eerste geval mag dus de stal wel nog steeds worden gebruikt voor het houden van landbouwhuisdieren, maar alleen voor zover dit er toe dient om minder dieren per stal te houden, dus met ruimere dierplaatsen. Het voortgezet gebruik doet dus niet af aan de verkleining van de stalcapaciteit qua aantal dierplaatsen.

Artikel 15 A, lid 1

Artikel 15 A, eerste lid, bevat zes verplichtingen in geval sprake is van een gedeeltelijke sluiting van een veehouderijlocatie waar meer dan één diersoort wordt gehouden en waar het houden van de landbouwhuisdieren van één of meer diersoorten wordt beëindigd. Steeds is vermeld binnen welke termijn aan de verplichting moet worden voldaan.

Onderdeel a betreft de verplichting niet langer dieren van de desbetreffende diersoort te houden. De dieren dienen dus definitief te worden afgevoerd binnen de gestelde termijn.

Onderdeel b betreft de verplichting om de dierenverblijven (de stallen) van de diersoort die niet langer wordt gehouden, af te breken en te verwijderen.

Onderdeel c betreft de verplichting het relevante productierecht te laten doorhalen – voor het geval de gedeeltelijke sluiting betrekking heeft op een diersoort voor het houden waarvan productierecht is vereist.

De omvang van het door te halen productierecht is afhankelijk van het aantal dieren dat gemiddeld in het referentiejaar werd gehouden, waarbij al naar gelang de diersoort 80 % of 95 % van dat productierecht moet worden doorgehaald.

Dat betekent bijvoorbeeld dat wanneer niet langer vleesvarkens worden gehouden, terwijl in het referentiejaar 200 vleesvarkens gemiddeld werden gehouden, van het voor 200 vleesvarkens benodigde varkensrecht ten minste 80 %, dus 160 varkensseenheden, moet worden doorgehaald.

Onderdeel d betreft de verplichting om de omgevingsvergunning milieu of de melding te laten aanpassen aan de nieuwe situatie, zodat erna de toestemming van het bevoegd gezag voor het houden van landbouwhuisdieren nog slechts betrekking heeft op de diersoort(en) die na de gedeeltelijke sluiting nog gehouden kunnen worden.

Onderdeel e betreft de verplichting om de toestemming voor stikstofemissie zodanig aan te passen dat die toestemming nog slechts betrekking heeft op het soort dieren dat nog kan worden gehouden op de locatie en bovendien is gerelateerd aan het aantal dieren van die diersoort dat gemiddeld in het referentiejaar werd gehouden. Er is dus niet langer sprake van latente ruimte (in de natuurvergunning of anderszins).

Onderdeel f betreft de verplichting om met de provincie een overeenkomst te sluiten waarin de veehouder zich verbindt om op de locatie niet langer landbouwhuisdieren te houden van de diersoort waarop de gedeeltelijke sluiting betrekking heeft en om zeker te stellen dat ook een toekomstige verkrijger/ gebruiker zich hier aan houdt en om zich te verbinden niet elders een veehouderij te gaan beginnen met dezelfde diersoort.

Artikel 15A, lid 2

Het tweede lid bevat de mogelijkheid dat gedeputeerde staten ontheffing verleent van de verplichting een gedeelte van de stallen af te breken en te verwijderen. Voorwaarde hiervoor is dat de desbetreffende stal langdurig gebruikt gaat worden voor hetzij het inrichten van grotere dierplaatsen, hetzij voor andere activiteiten waarmee het bevoegd gezag heeft ingestemd. In het eerste geval mag dus de stal wel nog steeds worden gebruikt voor het houden van landbouwhuisdieren van de soort(en) die nog gehouden worden, maar alleen voor zover dit er toe dient om minder dieren per stal te houden, dus met ruimere dierplaatsen. Het aantal dierplaatsen mag dus niet toenemen ten opzichte van de stalcapaciteit, dus het aantal dierplaatsen, in het referentiejaar.

Artikel 19. Gegevensverwerking

Bij het uitvoeren van deze regeling, verwerkt de provincie persoonsgegevens in de zin van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG). Dit is het gevolg van het feit dat veehouders hun bedrijf veelal voeren in de vorm van een eenmansbedrijf, een maatschap of een vennootschap onder firma. Gegevens over een dergelijk bedrijf kunnen te herleiden zijn tot de natuurlijke persoon die het bedrijf voert. Bij het selecteren van kandidaten voor deelname aan de regeling en het komen tot een overeenkomst en de afwikkeling daarvan worden bedrijfsgegevens en mogelijk ook persoonsgegevens verwerkt. Deze gegevensverwerking moet voldoen aan de wettelijke vereisten van in het bijzonder de AVG.

Niet alleen de provincie, ook het Rijk heeft een betrokkenheid bij de uitvoering van deze regeling. Dat vloeit ten eerste voort uit het feit dat één van de voorwaarden van deze regeling betrekking heeft op het vervallen van productierecht waarover de veehouderijonderneming op grond van de Meststoffenwet moet beschikken voor het houden van (bepaalde) dieren. RVO beheert de registratie van productierecht en daarom is medewerking van RVO benodigd, opdat de provincie kan vaststellen dat is voldaan aan de voorwaarde inzake het productierecht. Ten tweede is van belang dat RVO van het Rijk de taak heeft gekregen om na uitvoering van deze subsidieregeling, de specifieke uitkering vast te stellen, die de provincie heeft ontvangen van Rijk op basis van de "Regeling provinciale gebiedsgerichte beëindiging veehouderij-locaties", mede aan de hand van de door de provincie door tussenkomst van BZK beschikbaar gestelde verantwoordingsinformatie. Ook in dat kader is mogelijk sprake van gegevensverwerking.

Daarnaast is relevant dat de regeling mede er op is gericht om de met de beëindiging gerealiseerde stikstofruimte op te nemen in het stikstofregistratie-register. Tenslotte is sprake van gegevensverwerking in het kader van de uitvoering van de Omgevingsregeling betreffende de opname van stikstofruimte

in het AERIUS register. De vermindering van de stikstofuitstoot, die het gevolg is van de beëindiging van een veehouderijlocatie met gebruikmaking van deze regeling, wordt benut om het AERIUS register te vullen. Om in een concreet geval te kunnen bepalen welke stikstofruimte in het AERIUS register kan worden opgenomen, moeten de bedrijfsgegevens (mogelijkerwijs ook persoonsgegevens) van de veehouders die hun locatie hebben gesloten, gebruikt kunnen worden.

Ook kunnen de in het kader van deze subsidieregeling verstrekte gegevens worden verwerkt ten behoeve van de monitoring van en rapportage over de wettelijke omgevingswaarden voor stikstofdepositie, het Programma stikstofreductie en natuurverbetering en het Legalisatieprogramma PAS-meldingen. Voor monitoring, voortgang en evaluatie kunnen deze gegevens ook worden verstrekt aan kennisinstellingen zoals het RIVM en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

De verwerkingen van persoonsgegevens die plaatsvinden in het kader van deze regeling, zijn noodzakelijk voor een goede uitvoering van deze regeling en dragen bij aan een doelmatige besteding van middelen. Daarbij zijn de gegevensverwerkingen proportioneel. Bij de opstelling van de regeling is een zodanige aanpak gekozen dat alleen bepaalde gegevens worden verwerkt als dat wezenlijk is voor het doel van de verwerking en als er niet een minder belastend alternatief is. Het gaat in het bijzonder om het verifiëren van de juistheid van de desbetreffende gegevens zonder dat dit leidt tot grote administratieve lasten voor subsidieaanvragers.

Gezien al het voorgaande wordt ingeschat dat de gegevensverwerkingen op grond van deze regeling slechts beperkte risico's voor de betrokken veehouders oplevert. Hierbij is ook relevant dat zij zelf de keuze maken om hun locatie te beëindigen, met inbegrip van de desbetreffende voorwaarden, en zij zullen hoe dan ook derden moeten informeren dat zij de betreffende veehouderijlocatie gaan sluiten.

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
28 januari 2025

Ons kenmerk
PZH-2025-867887820
DOS-2019-0005750

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Analyse en impact recente juridische uitspraken stikstof

Geachte Statenleden,

Aanleiding

Recent zijn er door zowel de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) en de Rechtbank Den Haag een tweetal uitspraken gedaan die grote invloed hebben op de natuurvergunningverlening en het stikstofbeleid. De uitspraken maken de verplichting om te komen tot natuurherstel prioritair en daarmee 'bovenliggend', zolang er geen geborgd maatregelenpakket is. Tot nu toe gehanteerde juridische kaders voor natuurvergunningverlening worden hiermee gewijzigd. De impact van de uitspraken is zowel landelijk als provinciaal groot.

Op 18 december 2024 heeft de Afdeling uitspraak gedaan in het hoger beroep over door het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant verleende natuurvergunning voor het bedrijf Rendac Son B.V. (Rendac).¹ De Afdeling schetst in de Rendac-uitspraak een nieuw beoordelingskader voor intern salderen² en wijzigt daarmee haar eerdere lijn uit de Logtesebaanuitspraak waarin intern salderen vergunningvrij was. Bovendien is de additionaliteitstoets voor intern en extern salderen aangescherpt: stikstofruimte kan niet meer worden ingezet voor andere ontwikkelingen zolang het behalen van de wettelijke natuurhersteldoelen niet is zeker gesteld, oftewel zolang er geen geborgd maatregelenpakket voor natuurherstel is.

Daarnaast heeft op 22 januari 2025 de Rechtbank Den Haag in een bodemprocedure, aangespannen door Greenpeace, overwogen dat de Staat onrechtmatig handelt door de verslechtering van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden niet tijdig te stoppen en de eigen wettelijke stikstofdoelen voor 2025 niet en voor 2030 zeer waarschijnlijk niet te halen.³ De Staat is bevolen zich aan zijn eigen stikstofdoel voor 2030 te houden, ten laste van een dwangsom van 10 miljoen als de Staat het doel niet haalt.

¹ ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Rendac). NB: ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4909 (Amercentrale) is hiervan afgeleid en daaraan nevensgeschikt.

² Onder intern salderen wordt verstaan 'een vergelijking van de emissies/deposities die zijn toe te rekenen aan de aangevraagde situatie met de emissies/deposities van een op dezelfde locatie toegestane activiteit die als gevolg van de aangevraagde situatie zal veranderen. Deze vergelijking van de gevolgen van de beoogde situatie met de gevolgen in de referentiesituatie wordt intern salderen genoemd.' (RvS, Rendac r.o.12).

³ ECLI:NL:RBDHA:2025:578 (Greenpeace).

Leeswijzer

Hieronder volgt eerst een korte analyse van de Greenpeace-uitspraak. Daarna wordt stilgestaan bij de Rendac-uitspraak en de grote invloed hiervan op de natuurvergunningverlening. De brief eindigt met een eerste beknopte analyse op hoofdlijnen van de impact van de uitspraken.

Op 22 januari jl. heeft de minister van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur een eerste reactie op de Greenpeace uitspraak gestuurd aan de Tweede Kamer. Deze brief vindt u in bijlage 1. Een verdere analyse op hoofdlijnen van de Rendac-uitspraak, opgesteld door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH), vindt u in bijlage 2.

De Greenpeace-uitspraak: de Staat moet zich aan eigen stikstofreductiedoel houden

Op 22 januari 2025 heeft de Rechtbank Den Haag, in een bodemprocedure aangespannen door Greenpeace tegen de Nederlandse Staat, uitspraak gedaan. De rechtbank stelt Greenpeace grotendeels in het gelijk en heeft aangegeven dat de Staat onrechtmatig handelt door de verslechtering van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden niet tijdig te stoppen en de wettelijke stikstofdoelen voor 2025 niet en voor 2030 zeer waarschijnlijk niet te halen. In de uitspraak beveelt de rechtbank de Staat zich aan zijn eigen stikstofdoel voor 2030 te houden, ten laste van een dwangsom van 10 miljoen als de Staat het doel niet haalt. Dit betekent dat de Staat 50 procent van de oppervlakte van stikstofgevoelige natuur uiterlijk op 31 december 2030 onder de grenswaarde/Kritische Depositie Waarde (KDW) moet brengen. Daar bovenop heeft de rechtbank aangegeven dat de Staat hierbij voorrang moet geven aan de meest kwetsbare natuur – dit zijn de gebieden die grootste zorg behoeven en op de Urgente Lijst staan.⁴ Dat deze gebieden voorrang moeten krijgen vloeit voort uit de Omgevingswet. De rechtbank oordeelde tenslotte dat de Staat dit vonnis direct moet uitvoeren, ook als de Staat in hiertegen in hoger beroep zou gaan.

Belangrijk aandachtspunt in de uitspraak is dat de rechtbank bevestigt dat de Staat aan zijn eigen wetgeving kan worden gehouden en dat de wettelijke stikstofdoelen te beschouwen zijn als een absolute ondergrens. Daar kan niet zonder dwingende reden van afgeweken worden.⁵

Na de onverbindendverklaring van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in 2019 door de Raad van State omdat dit programma onvoldoende waarborgen bood voor natuurbehoud en –herstel in Natura 2000-gebieden, is er nieuw beleid en zijn er nieuwe wetten gemaakt. Zo is bij wet vastgelegd dat in 2025, 2030 en 2035 respectievelijk 40 procent, 50 procent en 74 procent van de stikstofgevoelige natuur in de Nederlandse Natura 2000-gebieden onder de KDW moet zijn gebracht.

⁴ Voor Zuid-Holland zijn de urgente habitats grijze duinen (heischraal), duinbossen (droog) en overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden). De eerste drie komen vooral voor in de Duingebieden (met uitzondering van Coepelduynen) en de laatstgenoemde komt voor in het Natura-2000 gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck.

⁵ De rechtbank gaf ook aan dat de Staat zich niet mag verschuilen achter het buiten haar macht liggen om de stikstofdoelen te behalen vanwege een veronderstelde grote depositiebijdrage vanuit het buitenland. Ook mag de Staat zich niet verschuilen achter veronderstelde andere drukfactoren die oorzaak zouden zijn van de verslechtering van natuur. De rechter oordeelt enerzijds dat de impact van stikstof dominant is op de verslechtering van natuurkwaliteit en op zichzelf niet ter discussie kan staan en anderzijds dat de bijdrage uit het buitenland in omvang onderschikt is aan de Nederlandse depositiebijdrage. Temeer omdat grofweg de helft van de depositiebijdrage afkomstig is van “landbouw”, < 10% van “mobiliteit”, < 5% van “huishoudens, diensten en bouw” en < 3% vanuit de “industrie en energie”. Daarmee is grofweg bijna 70% van de stikstofdepositie door Nederland beïnvloedbaar.

Voor de rechtbank woog het zwaar dat het huidige kabinet delen van eerder vastgesteld beleid heeft ingetrokken, zoals het Transitiefonds waarin circa 24 miljard euro beschikbaar zou komen, en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit is een stap terug, terwijl uit cijfers blijkt dat er juist een extra maatregelen nodig zijn om de wettelijke stikstofdoelen te halen. Een geborgd maatregelenpakket is dan ook een voorwaarde om het stikstofprobleem aan te pakken.

De Rendac-uitspraak: intern salderen vergunningplichtig en het verzwaarde additionaliteitsvereiste

De twee belangrijkste gevolgen van de Rendac-uitspraak zijn deze: intern salderen is met terugwerkende kracht per 1-1-2020 vergunningplichtig geworden en de Afdeling heeft de additionaliteitstoets voor intern en extern salderen aangescherpt. Dit laatste betekent dat als de overheid niet heeft geborgd door middel van een voldoende concreet maatregelenpakket dat verslechtering van de natuur in Natura 2000-gebieden wordt tegengegaan en de wettelijke natuurhersteldoelen worden gehaald, de stikstofruimte niet kan worden ingezet voor andere ontwikkelingen (anders dan voor natuurherstel). Hieronder worden de gevolgen van deze uitspraak nader toegelicht.

Allereerst, wat is intern salderen? Als een bedrijf (project) wijzigt, dan moet onderzocht worden of dat gevolgen heeft voor aangewezen Natura 2000-gebieden. Vóór de Rendac uitspraak konden de stikstofgevolgen van het gewijzigde project worden weggestreept tegen de stikstofdepositie die het bestaande project op die locatie mocht veroorzaken. Als een gewijzigd project leidde tot meer stikstofdepositie dan was in beginsel een natuurvergunning nodig. Zo kon tot nu toe een nieuwe duurzame stal met meer koeien binnen de natuurtoestemming van de oude stal met minder koeien worden opgevangen zolang er maar geen extra stikstofdepositie plaatsvond. Bij extern salderen speelt hetzelfde, alleen wordt de stikstofdepositie van het nieuwe of gewijzigde project weggestreept tegen de stikstofruimte van een project op andere locatie die daar stopt of vermindert. Vóór de Rendac uitspraak was intern salderen vergunningvrij. Veel projecten in alle sectoren waren in de afgelopen 5 jaar hierdoor vergunningvrij en dus mogelijk. Dit kan nu niet meer op deze manier. Bij de vraag of een natuurvergunning voor een project kan worden verleend mag de bestaande situatie worden betrokken (intern salderen), maar bij de passende beoordeling speelt het additionaliteitsvereiste een belangrijke rol.

Wat is het additionaliteitsvereiste? Om de wettelijke natuurhersteldoelen te kunnen halen is daling van de stikstofdepositie nodig. Zolang deze wettelijke natuurhersteldoelen niet zijn geborgd door het treffen van instandhoudings- of passende maatregelen in de zin van artikel 6 lid 1 en 2 Habitatrichtlijn, mag er geen depositieruimte voor andere doelen worden gebruikt dan voor natuurherstel. Meer concreet betekent dit dat zolang de stikstofdepositie moet dalen, deze daling niet is geborgd door het treffen van natuurherstelmaatregelen mag er geen stikstofdepositieruimte worden ingezet voor intern of extern salderen. Dat wil zeggen: dat er een geborgd maatregelenpakket is dat voor voldoende stikstofreductie zorgt.⁶

⁶ In de woorden van de Afdeling: 'De beëindiging van het saldogevende bedrijf door aankoop en intrekking van de vergunning is een maatregel die naar zijn aard ook geschikt is om ingezet te worden als instandhoudings- of passende maatregel. Uit [de PAS-uitspraak] volgt - kort gezegd - dat een maatregel die als instandhoudings- of passende maatregel kan worden ingezet alleen als mitigerende maatregel in een passende beoordeling kan worden betrokken als, gelet op de staat van instandhouding en de instandhoudingsdoelstelling, het behoud van natuurwaarden is geborgd, of in het geval er een verbeter- of hersteldoelstelling geldt, dat doel ook op andere

Onder een geborgd maatregelenpakket wordt verstaan een maatregelenpakket waarmee een afdoende blijvende daling van de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden verzekerd is om aan de wettelijke natuurhersteldoelen te voldoen.

Het voorgaande heeft direct grote gevolgen voor de natuurvergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH) en het tot dusver gehanteerde toetsingskader. De vergunningplicht intern salderen geldt voor nieuwe projecten, maar ook voor reeds gestarte en zonder natuurvergunning gewijzigde projecten waarbij gebruik is gemaakt van intern salderen (het gebruiken van stikstofruimte welke al vergund was voor een eerdere activiteit op dezelfde locatie). Het voorgaande geldt ongeacht of voor deze (gewijzigde) projecten een bestuurlijk rechtsoordeel⁷ of positieve weigering⁸ is afgegeven en ongeacht of met name PAS-melders reeds een bericht ontvangen hadden dat zij – vanwege intern salderen – niet langer gelegaliseerd dienden te worden. Het gevolg van de uitspraak van de Afdeling is dat het verkrijgen van een natuurvergunning vanwege het verzwaarde additionaliteitsvereiste voor zowel intern als extern salderen naar verwachting nagenoeg niet meer mogelijk is.

Daarnaast heeft de Afdeling aangegeven dat voor activiteiten die tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2025 met toepassing van intern salderen fysiek zijn gestart en waarvoor op grond van het oude beoordelingskader geen natuurvergunning nodig was (en nu wel), geldt tot 1 januari 2030 een overgangsperiode waarin het bevoegd gezag niet handhavend kan optreden. Komen er echter na deze overgangsperiode handhavingsverzoeken, dan zal de provincie daar onverkort gehoor aan moeten geven.

Impact van uitspraken

De impact van de Greenpeace-uitspraak van de rechtbank en de Rendac uitspraak van de Afdeling, is aanzienlijk en vraagt om een stevige aanpak. Hoewel de Greenpeace-uitspraak slechts in beperkte mate nieuwe verplichtingen toevoegt – de Staat dient zich sowieso aan de eigen wettelijke verplichtingen te houden, benadrukt de uitspraak wel de noodzaak om stikstofdepositie te reduceren en de wettelijke natuurhersteldoelen te halen. Zoals aangegeven is hiervoor een maatregelenpakket onontbeerlijk. De Rendac-uitspraak steunt in belangrijke mate op dezelfde constatering en heeft daarbij de urgentie vergroot om een geborgd maatregelenpakket te ontwikkelen; zonder een dergelijk pakket zit de natuurvergunningverlening op slot.

wijze kan worden gerealiseerd. (...) Dit betekent dat in dit geval inzichtelijk moet worden gemaakt met welke andere maatregelen dan de inzet van deze saldogevers een daling van de stikstofdepositie voor dit Natura 2000-gebied kan worden gerealiseerd.' RvS, GOL-uitspraak, 14 februari 2024, [ECLI:NL:RVS:2024:625](#).

⁷ Een bestuurlijk rechtsoordeel is in juridische termen: 'een als zelfstandig en definitief bedoeld rechtsoordeel omtrent de toepasselijkheid van een wettelijke bepaling in een gegeven situatie ten aanzien waarvan een bestuursorgaan de bevoegdheid heeft.' Met andere woorden, het gaat om een situatie waarbij het bevoegd gezag een oordeel geeft over de toepasselijkheid, interpretatie of toepassing van een wettelijk voorschrift op een concrete individuele situatie.

⁸ Bij een positieve weigering gaat het om het volgende. Tot de Rendac-uitspraak was er geen vergunningplicht voor intern salderen. Wanneer een initiatiefnemer die intern gesaldeerd had toch om een vergunning vroeg, kreeg deze bericht dat er geen vergunning nodig was en dat de aanvraag werd geweigerd, de zogenoemde positieve weigering.

Welk beeld heeft de provincie Zuid-Holland van de impact van de uitspraken?

Tussen januari 2020 (uitspraak Logtsebaan) en 18 december 2024 was intern salderen vergunningvrij en veel projecten hoefden als gevolg hiervan geen natuurvergunning aan te vragen, noch hun projectactiviteiten vooraf door het bevoegd gezag goed te laten keuren. Tenzij er een positieve weigering is afgegeven of een bestuurlijk rechtsoordeel, zijn deze projecten logischerwijs niet in beeld. Het is daarbij niet aan GS maar aan de betreffende bedrijven/initiatiefnemers om voor hun activiteiten, indien dit nodig is, alsnog een natuurvergunning te regelen.

Op dit moment zijn we bezig de impact op de vergunningverlening en op een aantal van de majeure opgaven van de provincie (wonen, verkeer, energie) in beeld te brengen. Kort gezegd geldt nu voor de vergunningverleningspraktijk het volgende. Onherroepelijke vergunningen bezitten formele rechtskracht en kunnen gebruikt (blijven) worden. Voor nieuwe en lopende aanvragen zal per direct toepassing gegeven moeten worden aan het nieuwe beoordelingskader van de Afdeling. Dit houdt in dat in geval van mitigeren (salderen) in de passende beoordeling en in het besluit van ODH onderbouwd moet worden dat de stikstofruimte niet reeds nodig is om verslechtering van Natura 2000-gebieden tegen te gaan (additionaliteitsvereiste). Vooralsnog wordt ingeschat dat zolang er geen effectief maatregelenplan voorhanden is waarmee de hersteldoelen worden geborgd, deze toets niet kan worden doorstaan en dergelijke aanvragen niet kunnen worden vergund.

Zoals hiervoor is aangegeven heeft met name de Rendac-uitspraak van de Afdeling grote gevolgen. Vrijwel alle veranderingen aan projecten/bedrijven moeten worden getoetst op een natuurvergunningplicht en in veel gevallen zal een natuurvergunning nodig zijn. Zolang er geen maatregelplan ligt om de stikstofdepositie structureel voldoende te verlagen zal vergunningverlening lastig zo niet onmogelijk zijn. Zo zijn de stikstofbanken door het verzwaarde additionaliteitsvereiste als instrument voor extern salderen naar verwachting niet meer bruikbaar. Projecten voor bijvoorbeeld woningbouw die eerder gebruik hebben gemaakt van intern salderen en die in de bouwfase zitten of al gerealiseerd zijn, zullen vóór 2030 alsnog een vergunning moeten aanvragen, waarbij het de vraag is of ze deze kunnen krijgen. Energietransitieprojecten in het Haven Industrieel Complex waarvoor vaak een tijdelijke toename van stikstofdepositie nodig is voor het bouwen van schonere installaties of het aanleggen van bijvoorbeeld walstroom, waarna er CO2 en stikstofreductie plaatsvindt, kunnen veel moeilijker een vergunning krijgen. Innovatieve maatregelen voor de agrarische sector die vaak via intern salderen aangeschaft konden worden zijn veel minder aantrekkelijk geworden. Ook voor PAS-melders is de impact van de uitspraken groot; legalisatie middels intern/extern salderen raakt verder uit beeld. PAS-melders die eerder een bestuurlijk rechtsoordeel hebben ontvangen (in Zuid-Holland betreft het 16 PAS-melders) – inhoudende dat zij vanwege intern salderen niet langer gelegaliseerd dienden te worden – hebben nu alsnog een natuurvergunning nodig. Zij kunnen zich niet beroepen op de tijdelijke handhavingsvrijstelling tot 2030. Ook voor verzoeken om natuurvergunningen in te trekken wordt verwacht dat deze zonder maatregelenpakket eigenlijk beduidend lastiger weerlegd kunnen worden.

Conclusie

Beide uitspraken vergroten de noodzaak en urgentie van een maatregelenpakket met geborgde structurele stikstofreductie en brengen het stikstofdossier - en daarmee elke stap die we als provincie zetten - opnieuw in de schijnwerpers.

In de eerste plaats zal het Rijk met een afdoende maatregelenpakket, inclusief middelen, moeten komen om te voldoen aan het bevel van de uitspraak. Zonder bronmaatregelen van het Rijk is het

voor Zuid-Holland niet mogelijk om voldoende stikstofreductie te bereiken waarmee de wettelijk vereiste doelen van natuurherstel behaald kunnen worden. Provincies kunnen naar vermogen bijdragen aan het nemen van natuurherstelmaatregelen. Het totale maatregelenpakket van het Rijk en provincies moet leiden tot stikstofreductie, natuurherstel en het weer mogelijk maken van vergunningverlening voor economische ontwikkelingen.

Bij gebrek aan een dalende trend van emissies en deposities en een stevig, geborgd maatregelenpakket van Rijk en provincies kan de provincie Zuid-Holland in de tussentijd vrijwel geen vergunningen verlenen op basis van salderen (intern en extern). Uiteraard dragen wij waar mogelijk bij aan oplossingen.

Vervolg

Zo snel als mogelijk zullen we u verder informeren over onze vervolgstappen en de gesprekken met de gezamenlijke provincies en het Rijk. In haar brief met reactie op de Greenpeace uitspraak (zie bijlage 2) heeft de minister van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur aangekondigd de Kamer spoedig te zullen informeren over de verdere vervolgstappen. Wanneer dit gebeurt, zullen wij uw Staten daarover informeren.

We begrijpen dat de situatie meer vragen oproept dan dat er in afwachting van concrete oplossingen beantwoord kunnen worden. We bieden u in eerste instantie op de kortst mogelijke termijn een technische sessie aan. De toegezegde technische sessie over salderen en depositiebanken kan hiervoor gebruikt worden.

Daarnaast ontvangen al onze gebiedspartners – de regiegroepen in de gebieden - en de leden van de sectortafel stikstof een afschrift van deze brief. Voor algemene vragen kunt u al terecht bij het informatiepunt stikstof en Natura 2000 van Bij12: <https://www.bij12.nl/onderwerp/informatiepunt-stikstof-en-natura-2000/>.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
plv. secretaris,

voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

- Bijlage 1 - Analyse uitspraken Afdeling inzake intern salderen door Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Bijlage 2 – Brief van Minister LVVN over uitspraak civiele procedure Greenpeace stikstofbeleid

To: 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl; 5.1.2e
Cc: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl
From: 5.1.2e
Sent: Sat 1/25/2025 3:35:29 PM
Subject: RE: Grootte zones bepalen - aanpak drukfactoren buiten N2000
Received: Sat 1/25/2025 3:35:29 PM

Hoi 5.1.2e,

Hartstikke fijn, dankjewel voor deze tips al! En ik ga even langs bij de watercollega's, dat lijkt me inderdaad een goed plan.

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e 5.1.2e @pzh.nl
Verzonden: donderdag 23 januari 2025 09:14
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Grootte zones bepalen - aanpak drukfactoren buiten N2000

Hoi 5.1.2e,
Grondwaterkaarten zijn hier te vinden:
https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRBM0Q2WpOcoGQa169fmFX7_hH3921BUnORfg&s
en in het IPLO. Misschien ook handig om nog te dubbelchecken met onze watercollega's, ik denk het best met 5.1.2e
5.1.2e of anders 5.1.2e 5.1.2e 5.2.1
5.2.1
Groeten 5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e@pzh.nl>
Verzonden: donderdag 23 januari 2025 08:46
Aan: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e - Koffeman <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e
<5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: Grootte zones bepalen - aanpak drukfactoren buiten N2000

Hi 5.1.2e,

Zoals gisteren besproken zou ik nog op de mail een samenvatting van ons overleg toesturen.

Aanleiding:
Voor de OER hebben we drie opties (alternatieven) aangediend voor de aanpak drukfactoren buiten de N2000 begrenzing. Hiervan zijn twee opties het **werken met zones** waarbinnen met beperkingen en/of op basis van vrijwilligheid wordt bijgedragen aan het reduceren van drukfactoren:

- De eerste optie is een **zone van 1 kilometer**, deze is vrij simpel in te tekenen op de kaart wat voor de toetsing voor de OER voldoende is.
- De andere optie is een **zone waarbij de grootte afhankelijk is van de voornaamste drukfactor**, voor het bepalen van deze grootte hebben we gisteren overleg gehad.

Uitkomsten overleg:
Om het onderzoek voor de OER concreet te houden hadden we al gekozen om enkel naar de drie drukfactoren recreatie, hydrologische condities en exoten te kijken.
Per drukfactor vat ik hieronder samen hoe we de grootte van de zone willen bepalen.

1. **Recreatie:**
 - a. We zoeken uit hoe ver recreanten zich gemiddeld verplaatsen vanaf huis.
 - b. We zoeken uit hoe ver recreanten zich gemiddeld verplaatsen vanaf parkeerplaatsen.
 - c. Per gebied waar de drukfactor recreatie speelt kijken we of de meeste recreanten vanuit de directe omgeving (huis) of vanuit verdere omgeving met bijvoorbeeld de auto komen. Per gebied kunnen we dan

gemiddelde van a (verplaatsing vanaf huis) of b (verplaatsing vanaf de parkeerplaats) aanhouden. In deze zone gaan we het recreëren juist beperken.

d. Daarnaast gaan we onderzoeken of we kunnen werken met nog een rand/zone om de zone met beperkingen waar we het recreëren juist willen bevorderen. Maar eerst maar eens stap a t/m c uitzoeken *

2. Exoten:

a. We spreken af dat we per kerngebied de **5** belangrijkste/meest voorkomende exoten inventariseren en wat hiervoor de spreidingsafstand is.

b. Op basis van deze inventarisatie kunnen we bepalen welke exoot het meest belangrijk is per N2000-gebied en dus ook hoe groot de zone moet zijn voor de drukfactor exoten. Of we pakken een gemiddelde, kunnen we het ook nog over hebben, maar eerst maar stap a *

3. Hydrologische condities:

a. We spreken af dat we ons voor de OER enkel richten op de drukfactor waterkwantiteit. Ik zal deze keuze uiteindelijk voor de OER onderbouwen dat we ons enkel op de waterkwantiteit en niet -kwaliteit richten, omdat dit ligt aan de stroomgebieden die tot buiten ZH of zelfs NL lopen. En omdat de KRW al generiek werkt aan de waterkwaliteit.

b. Voor het bepalen van de grootte van de zone om de drukfactor waterkwantiteit aan te pakken gaan we kijken of we de kaarten van de grondwaterlichamen kunnen gebruiken.

Als jullie nog aanvullingen of suggesties hebben dan hoor ik het graag! Hebben jullie verder nog meer info nodig mochten jullie iets willen delen met het N2000-team?

En we hebben afgesproken dat we de inventarisatie voor de exoten **in de week van 5 februari** hebben gedaan, lukt dit voor recreatie ook? Ik zal zelf ook meezoeken of ik iets met de kaarten van de grondwaterlichamen kan voor de drukfactor hydrologie.

Groet!

5.1.2e

Beleidsadviseur

Natuur en Coördinatie IPO Landelijk Gebied

Domein Water, Klimaat & Natuur

M: 5.1.2e

E: 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

Werkdagen: ma t/m vr

www.zuid-holland.nl/contact

5. Rondvraag en sluiting

(11.25 – 11.30)

Verslag

Contact

5.1.2e
5.1.2e 1.2
5.1.2e @pzh.nl

Vergadering van

PO Stikstof

Vergaderdatum

20 januari 2025

Ons kenmerk

Aanwezig

Frank Rijkaart, 5.1.2e
Programmateam Stikstof

Afwezig

Kopie aan

1. Opening, agenda en mededelingen

- 5.1.2e Opent de vergadering en geeft aan dat er drie onderwerpen te bespreken zijn:
 - 5.1.2e 5.1.2e
buiten verzoek
 - Rendac en Greenpeace uitspraak stavaza. Onderwerp wordt besproken. Frank bespreekt op 28 januari met GS: analyse Rendac en hoofdlijnen GP, persbericht, GS brief aan PS.
 - Voorbereiding commissievergadering van 22 april (zie agendapunt 6a).
- 5.1.2e vraagt een momentje om het werkbezoek aan 5.1.2e te bespreken. (Zie agendapunt 6c).

2. Verslag en openstaande acties van vorig PO

Er zijn geen opmerkingen op het verslag en actielijst.

3. Bespreekstukken

- a. IPO en Rijk
Geen opmerkingen.
- b. Stikstofprogramma
Geen opmerkingen.
- c. Vergunningverlening
Geen opmerkingen.

4. Ter kennisname stukken

Geen opmerkingen.

5. Rollende agenda

- a. Stikstof agenda komende weken
Geen opmerkingen.

6. Voorbereiding op

- a. *Provinciale Staten en Commissievergaderingen*
Voorbereiding Commissievergadering LG 22 januari
5.1.2e licht toe en geeft aan dat er weinig te bespreken valt. Over de actuele onderwerpen valt momenteel weinig te melden behalve de feitelijke situatie. Frank geeft aan dat we alleen de algemene situatie over de Rendac en Greenpeace uitspraken en het maatregelen pakket kunnen toelichten. Op voorhand reageren over wat er mogelijk komen gaat is niet handig.
- b. *Bestuurlijke overleggen*
Geen opmerkingen.
- c. *Werkbezoeken*
5.1.2e licht kort de voorbereiding mbt het werkbezoek aan 5.1.2e toe. 5.1.2e heeft morgen overleg met 5.1.2e. Frank is akkoord met de agenda.
- d. *PO ZH-PLG*
Geen opmerkingen.

7. Rondvraag

•

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

•

5.1.2e

5.1.2e

Openstaande actiepunten

5.1.2e

5.1.2e

buiten verzoek

5.1.2e

5.1.2e

			5.1.2e
	5.1.2e		
5.1.2e			5.1.2e
			5.1.2e
			5.1.2e
	5.1.2e		5.1.2e
	buiten verzoek		
		5.1.2e	5.1.2e
			5.1.2e
		5.1.2e	5.1.2e
5.1.2e			

portefeuillehoudersoverleg Stikstof

Contact

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Vergaderplaats

C3 - Ockenburgh/ [Teams link naar de vergadering](#)

Vergaderdatum en -tijdstip

27 januari 2025 / 11.00 – 12.00 uur

Bijlagen

Aan

F. Rijkaart (portefeuillehouder)

CC

5.1.2e (Bestuursadviseur), 5.1.2e (woordvoerder),

5.1.2e (management assistent), 5.1.2e (AON), 5.1.2e (AOG), 5.1.2e

5.1.2e (domeindirecteur), 5.1.2e (ODH), Programmateam Stikstof

Onderwerp

PO Stikstof

1. Opening, agenda en mededelingen (11.00 – 11.05)
2. Verslag en openstaande acties van
 - a. Verslag vorig PO stikstof 20 januari 2025 [bijlage 2a1-1]
3. Besprekstukken
 - a. *IPO en Rijk* (11.10–11.15)
 - b. *Stikstofprogramma* (11.15–11.20)

	Onderwerp	Ambtelijk Opdracht nemer	Ambtelijk Opdracht gever	Samenvatting	Tijd	Bijlagen

		(AON)	(AOG)			
3b1	Bespreken Rendac uitspraak	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e	Bespreken van de actuele feitelijk situatie, oplossingen en vervolgacties	10 mins	Nee
3b2	Bespreken Greenpeace uitspraak	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e	Bespreken van de actuele feitelijk situatie, oplossingen en vervolgacties	10 mins	Nee
3b3	Vorbereiding Sectortafel overleg (5.1.2e)	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e	-NAZENDING- Bespreken agendapunten komende Sectortafeloverleg van 13 februari	10 mins	Ja

c. Vergunningverlening

(11.50 –)

4. Ter kennisname stukken

5. Rollende agenda

a. Stikstof agenda komende weken (5.1.2e)
[bijlage 5a-1]

6. Vorbereiding op

- a. Provinciale Staten en Commissievergaderingen
Terugblik Statencommissievergadering LG 22 januari
[Mondelinge toelichting] (5.1.2e)
- b. Bestuurlijke overleggen
- c. Werkbezoeken
- d. PO ZH-PLG

7. Rondvraag

(–12.00)

To: [redacted] 5.1.2e [redacted]@katwijk.nl]; [redacted] 5.1.2e [redacted]@starling.nl]; [redacted] 5.1.2e [redacted]@p2.nl]
Cc: [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl]
From: [redacted] 5.1.2e
Sent: Fri 1/31/2025 10:20:37 AM
Subject: Stukken voor PS staan online nu
Received: Fri 1/31/2025 10:20:44 AM
[Samenvatting maatregelenpakket zh plg.pdf](#)
[Overzicht progamming maatregelenpakket ZHPLG tbv brieven aan PS en gebiedspartners \(1\).pdf](#)
[Afwegingskader ZH-PLG als hulpmiddel voor integrale besluitvorming programmering.pdf](#)

Hoi allen,
Bijgaand de stukken die online staan nu voor PS.
Samenvatting was reeds de vorige keer al gepubliceerd.
Als er vragen zijn dan hoor ik het graag van jullie.

Mvg
[redacted] 5.1.2e

To: 5.1.2e @pzh.nl] 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Fri 1/31/2025 10:11:01 AM
Subject: Stukken voor PS staan buiten
Received: Fri 1/31/2025 10:13:46 AM
[Samenvatting maatregelenpakket zh plg.pdf](#)
[Overzicht programmering maatregelenpakket ZHPLG tbv brieven aan PS en gebiedspartners \(1\).pdf](#)
[Afwegingskader ZH-PLG als hulpmiddel voor integrale besluitvorming programmering.pdf](#)

Hai 5.1.2e en 5.1.2e,

Hierbij mail ik jullie de stukken voor PS uit Notibuz.

Hartelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
[LinkedIn](#)

www.zuid-holland.nl/contact

5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland.

deze locatie terwijl we daar nog nauwelijks gesprekken over hebben gevoerd.

- De kaart specifiek over de Vlietweg wil ik anders noemen. Die wil ik "Floracampus" noemen. Anne Koning wil juist dat het GS-bezoek niet over de Vlietweg gaat, omdat we bezig zijn specifiek voor de Vlietweg een bestuurlijk gesprek te organiseren. Door de focus op de Vlietweg te leggen suggereer je dat je het er juist wel over wil hebben.

Daarnaast wil ik dat het middelpunt van die kaart komt te liggen op de Floracampus. Hierover wil de gemeente het ook juist hebben. Prima als de Vlietweg zichtbaar blijft als "mogelijk toekomstige woonlocatie", maar de focus moet daar niet op liggen.

- Het locatiepunt "Mars" met het icoon "campus" graag verwijderen. Er is maar 1 campus en dat is Floracampus. Mars is daar onderdeel van, dus het is verwarrend als dat apart benoemd wordt.

Ik hoop dat het nog lukt deze wijzigingen door te voeren. En excuses dat dit mij niet eerder is opgevallen....

Groeten 5.1.2e

Van: 5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: woensdag 29 januari 2025 17:33

Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: Re: Concept kaart gemeente Westland

Hallo allen,

Bij deze de laatste versie van de kaarten:

 [M25 01 02259 Kaarten GS Westland](#)

Ik heb het volgende toegevoegd;

- Ontwikkellocaties (3ha)
- Hoekse Lijn
- Van Zee tot Zweth
- Arendseduin

En hier en daar geschoven met de locatiepunten, zodat alles leesbaar is en ook op de juiste locatie zijn.

Als het goed is stonden de provinciale wegen (gele + oranje lijnen) allemaal al op kaart, deze komen uit het Nationaal Wegen Bestand namelijk. Ik heb de lijnen wel iets dikker gemaakt, zodat deze wat meer opvallen. Er zijn in de loop der tijd wel stukken provinciale weg overgedragen aan gemeente, bijvoorbeeld de N220 bij Maasdijk.

Groet,

5.1.2e

Van: 5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 28 januari 2025 15:58

Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: RE: Concept kaart gemeente Westland

Fijn dat de eerste kaart er is. Mooi stuk werk! Goede basis om vanuit te werken.
Eens met 5.1.2e, het is goed om de locaties waar overeenstemming over is ook te laten zien. Hebben jullie deze locaties?
Verder zag ik volgens mij nog meer provinciale wegen in Westland liggen dan diegene die nu ingetekend zijn. Lijkt me goed om ze allemaal in te tekenen.
Kunnen jullie de Hoekse Lijn, metroverbinding naar Hoek van Holland, en haar metrostations ook intekenen. Dit ligt niet in Westland maar er net buiten, maar zij hebben wensen om dit door te trekken van Hoek van Holland naar Den Haag door Westland. Het gaat om het bestaande deel, het wensbeeld hoeft niet ingetekend te worden.

Dat voor nu.

Groet,
5.1.2e

5.1.2e
5.1.2e

Domein Bestuur
Team Bestuurlijke Zaken

M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo en do

Van: 5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 28 januari 2025 14:19
Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: RE: Concept kaart gemeente Westland

Hoi 5.1.2e en 5.1.2e,

Ik dacht dat wij alle vastgestelde 3 ha locaties (stedelijke ontwikkelingen) op de kaart wilden laten zien om ook te laten zien dat er met veel woningbouw buiten BSD al ingestemd is.
Deze locaties staan nu allemaal niet op de kaart.

Groeten 5.1.2e

Van: 5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: dinsdag 28 januari 2025 13:14
Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: Re: Concept kaart gemeente Westland

Goedemorgen,

Bij deze nog de volgende kaarten;

- Zoom op gebied Vlietweg
- Zoom op gebied Poeldijksepad/Kweekhof

En bijgevoegd een update van de basiskaart met iconen op thema.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

Team Geo

M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl

Werkdagen: ma, di, wo, do

www.zuid-holland.nl/contact

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: dinsdag 28 januari 2025 09:18

Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>;
5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e <5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e
5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl> 5.1.2e @pzh.nl>

CC: 5.1.2e @pzh.nl> 5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: Concept kaart gemeente Westland

Goedemorgen,

Hierbij stuur ik jullie de concept basiskaart voor gemeente Westland. Graag hoor ik of jullie op of aanmerkingen hebben **voor woensdag 14.00h**. Fijn als jullie ook kunnen laten weten als jullie geen feedback hebben. De kaart wordt A0 (circa één meter breed), en zal daarom klein lijken op je scherm. Zoom zeker even in zodat je alles goed kunt zien.

De overige kaarten zullen vandaag volgen. @ 5.1.2e zou je het doorkunnen sturen naar de mensen van energie? Daar heb ik geen contactgegevens van.

Vandaag gaat 5.1.2e nog besteden aan het maken van unieke icoontje voor de verschillende projecten, die vallen nu onder "locaties Westland".

Einde dag! En bij vragen hoor ik het uiteraard graag.

324058

0065

5.1.2e

5.1.2e

Team Geo (I&A)

M 5.1.2e

E 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdag & vrijdag

Krachtig Zuid-Holland.

Van: 5.1.2e

Verzonden: vrijdag 10 januari 2025 14:34

Aan: 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl);
5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl);
5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)
CC: 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl);
5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl);
5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl); 5.1.2e [@pzh.nl](mailto:5.1.2e@pzh.nl)

Onderwerp: Kaartsessie GS Gemeente Westland

Wanneer: woensdag 22 januari 2025 10:00-12:30.

Waar: C3 - Beresteijn

Dag allemaal,

Op dinsdag 4 februari gaat GS op bezoek bij B&W van de gemeente Westland. Ter voorbereiding op deze bijeenkomst wil GS een kaart hebben met alle relevante ontwikkelingen in de gemeente Westland. Hierbij krijgen jullie een uitnodiging voor de sessie om samen tot een kaart te komen. De sessie is fysiek.

Tijdens de sessie gaan we live de kaart samenstellen en intekenen met 5.1.2e, carthograaf van pzh. Ik wil jullie vragen vooraf voor te bereiden op de sessie zodat we direct de inhoud kunnen gaan. Denk aan welke datalagen relevant zijn om op te nemen op de kaart of welke gebieden ingetekend moeten worden die van belang zijn tijdens het bezoek.

Dit was het moment waarop de meeste mensen aanwezig konden zijn in de week van 20 januari. Mocht je verhinderd zijn hoor ik het graag, dan bedenken we een manier om input te kunnen leveren.

Mocht je van mening zijn dat andere collega's meer of andere relevante input over Westland weten en het handiger is als zij (ook) aansluiten, laat het vooral weten en stuur de uitnodiging door.

Voor de kaartbeelden denk ik daarom aan de volgende informatie:

- Wonen (woonwijken, beoogde woonontwikkelingen, woonhuizen in buitengebieden, arbeidsmigranten, opvang/asiel/flexwoningen)
- Werken (bedrijventerreinen, (glas)tuinbouw, Horti Science Center en de Flora Campus plannen)
- Energie (wind, warmte, geothermie, etc.)
- Mobiliteit (wegen, OV)

Graag tot dan!

5.1.2e

5.1.2e

Team Geo (I&A)

M

5.1.2e

E

5.1.2e @pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdag & vrijdag

Krachtig Zuid-Holland.

To: 5.1.2e @pzh.nl] 5.1.2e @pzh.nl]
Cc: 5.1.2e @pzh.nl]
From: 5.1.2e
Sent: Thur 1/30/2025 7:13:08 AM
Subject: FW: TKN FW: concept verslag BO VZHW-PZH 8 januari 2025
Received: Thur 1/30/2025 7:13:53 AM
[concept Verslag BO 8jan2025 waterschappen PZH over samenwerking ZH-PLG.docx](#)
[presentatie BO provincie waterschappen samenwerking ZH-PLG 8jan2025.pdf](#)
[Memo participatie OER en Herziening 2025 v250120.docx](#)

Ook aan jullie bij deze tkn doorgestuurd.

Vriendelijke groeten,
5.1.2e
5.1.2e Landelijk Gebied
5.1.2e @pzh.nl
5.1.2e
Provincie Zuid-Holland | Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Van: 5.1.2e @pzh.nl> **Namens** Secrvanleeuwen
Verzonden: woensdag 29 januari 2025 12:42
Aan: 5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>
5.1.2e @pzh.nl> 5.1.2e @pzh.nl>
Onderwerp: TKN FW: concept verslag BO VZHW-PZH 8 januari 2025

TKN
Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

 provincie
Zuid-Holland
M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

Bezoekadres: Zuid-Hollandplein 1 | 2596AW Den Haag
Postadres: Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag
Werkdagen: ma, di, wo, do en vr (ochtend)

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2e @hhdelfland.nl>
Verzonden: woensdag 29 januari 2025 09:58
Aan: 5.1.2e @hdsr.nl>; 5.1.2e @wsrl.nl>; 5.1.2e @rijnland.net>
5.1.2e @rijnland.net> 5.1.2e @agv.nl>; 5.1.2e @wshd.nl> 5.1.2e <J.Verdoold@hhsk.nl>
5.1.2e @hhsk.nl> 5.1.2e @hhdelfland.nl>; 5.1.2e @hhdelfland.nl>; Secrweverling
5.1.2e @pzh.nl>; Secrijkaart < 5.1.2e @pzh.nl>; secrpotjer < 5.1.2e @pzh.nl>; Secrvanleeuwen
5.1.2e @pzh.nl>

CC: 5.1.2e @wshd.nl; Directie.bestuurssecretariaat <5.1.2e@wsrl.nl>; Directiesecretariaat <5.1.2e@hdsr.nl>; 'Secretariaat Schieland en de Krimpenerwaard' (5.1.2e@hhs.nl) <5.1.2e@hhs.nl>; 5.1.2e@agv.nl; 5.1.2e <5.1.2e@rijnland.net>; 5.1.2e@hhs.nl>

Onderwerp: concept verslag BO VZHW-PZH 8 januari 2025

Goedemorgen,

Hierbij stuur ik je het conceptverslag van het BO waterschappen - PZH over samenwerking ZH-PLG op 8 januari jl.

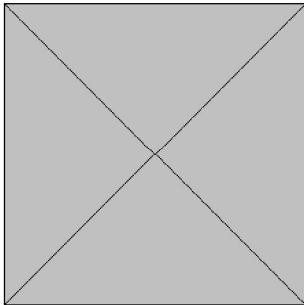
Op de nog te plannen bestuurlijke bijeenkomst is er zo nodig de mogelijkheid om te reageren op het conceptverslag.

Naast het concept verslag zijn ook een memo over de participatie rond de OER en Herziening Omgevingsbeleid 2025 inclusief tijdlijn bijgevoegd en de presentatie over de OER/beleidsontwikkeling en de impactstudie veenweidegebied de tijdens het BO is gehouden.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @hhdelfland.nl

Afwezig op: Vrijdag

Meer weten over Delfland?

Abonneer u op de elektronische nieuwsbrief via www.hhdelfland.nl.

Delfland besteedt grote zorg aan de totstandkoming en verstrekking van de informatie in deze e-mail en eventuele bijlagen. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is toegestaan onder de voorwaarde dat u de bron vermeldt. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u is bedoeld, verzoeken wij u de afzender hierover te informeren, het bericht te verwijderen en de inhoud niet te gebruiken of openbaar te maken. Voor onze algemene voorwaarden en diensten verwijzen wij u naar onze website www.hhdelfland.nl.

Denk aan het milieu, print deze e-mail alleen als het nodig is

To: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl 5.1.2e [redacted]@pzh.nl
Cc: Secrweverling[Secrweverling@pzh.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Wed 1/29/2025 11:06:43 AM
Subject: FW: concept verslag BO VZHW-PZH 8 januari 2025
Received: Wed 1/29/2025 11:09:16 AM
[concept Verslag BO 8jan2025 waterschappen PZH over samenwerking ZH-PLG.docx](#)
[presentatie BO provincie waterschappen samenwerking ZH-PLG 8jan2025.pdf](#)
[Memo participatie OER en Herziening 2025 v250120.docx](#)
[~WRD0000.jpg](#)

Hoi 5.1.2e en 5.1.2e [redacted],

Zie mailbericht, graag even meekijken voor eventuele reactie namens Berend en Arne.

Alvast bedankt!

Groet,

5.1.2e [redacted]

Met vriendelijke groet,

5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]

T 5.1.2e [redacted]
M 5.1.2e [redacted]
E 5.1.2e [redacted]@pzh.nl
www.zuid-holland.nl

Werkdagen: di, wo, do, vr

5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>

Verzonden: woensdag 29 januari 2025 09:58

Aan: 5.1.2e [redacted]@hdsr.nl>; 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl; 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>
<5.1.2e [redacted]@rijnland.net> 5.1.2e [redacted]@agv.nl>; 5.1.2e [redacted]@wsld.nl; 5.1.2e [redacted]@hhs.nl>
5.1.2e [redacted]@hhs.nl>; 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>; 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>; Secrweverling
<Secrweverling@pzh.nl>; Secrijkaart <secrijkaart@pzh.nl>; secrpotjer <secrpotjer@pzh.nl>; Secrvanleeuwen
<secrvanleeuwen@pzh.nl>
CC: 5.1.2e [redacted]@wsld.nl; Directie.bestuurssecretariaat 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl>; Directiesecretariaat 5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]@hdsr.nl>; 'Secretariaat Schieland en de Krimpenerwaard 5.1.2e [redacted]@hhs.nl)' 5.1.2e [redacted]@hhs.nl>;
5.1.2e [redacted]@agv.nl; 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>; 5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]@hhs.nl>

Onderwerp: concept verslag BO VZHW-PZH 8 januari 2025

Goedemorgen,

Hierbij stuur ik je het conceptverslag van het BO waterschappen - PZH over samenwerking ZH-PLG op 8 januari jl.

Op de nog te plannen bestuurlijke bijeenkomst is er zo nodig de mogelijkheid om te reageren op het concept-verslag.

Naast het concept verslag zijn ook een memo over de participatie rond de OER en Herziening Omgevingsbeleid 2025 inclusief tijdlijn bijgevoegd en de presentatie over de OER/beleidsontwikkeling en de impactstudie veenweidegebied de tijdens het BO is gehouden.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e @hhdelfland.nl

Afwezig op: Vrijdag

Meer weten over Delfland?
Abonneer u op de elektronische nieuwsbrief via www.hhdelfland.nl.

Delfland besteedt grote zorg aan de totstandkoming en verstrekking van de informatie in deze e-mail en eventuele bijlagen. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is toegestaan onder de voorwaarde dat u de bron vermeldt. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u is bedoeld, verzoeken wij u de afzender hierover te informeren, het bericht te verwijderen en de inhoud niet te gebruiken of openbaar te maken. Voor onze algemene voorwaarden en diensten verwijzen wij u naar onze website www.hhdelfland.nl.

Denk aan het milieu, print deze e-mail alleen als het nodig is

Memo

Contact

5.1.2e

T 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

16 januari 2025

Aan

Deelnemers bestuurlijk overleg ZH-PLG VZWH / PZH

Kopie aan

Onderwerp

Participatie OER en Herziening 2025

Tijdens het bestuurlijk overleg op 8 januari werd onder andere de participatie besproken rond Herziening Omgevingsbeleid 2025 en het daarbij behorende Omgevings Effectrapport (OER). De afspraak die hierover is gemaakt tijdens het overleg luidt: *De provincie betreft de waterschappen bij de uitwerking van OER en Herziening 2025 Omgevingsbeleid. De provincie stuurt daarom bij het verslag van het overleg ook de tijdlijn mee. Ruim voor 15 juli wordt een bestuurlijk overleg ingepland, op een moment en manier waarop nog invloed mogelijk is. Dit overleg wordt ambtelijk voorbereid.*

Vooraf wordt opgemerkt dat een goede samenwerking zich niet beperkt tot een aantal vooraf ingeplande momenten. Het doel is om te komen tot co-creatie rond de ZH-PLG-opgaven. De afgelopen maanden hebben we elkaar daarom zowel ambtelijk als bestuurlijk vaker opgezocht, ook buiten de reguliere overlegstructuren om. Dit leidde tot betere informatievoorziening, meer begrip en onderling vertrouwen, en verbeterde inhoudelijke resultaten. We zetten deze wijze van samenwerking dus voort.

Naast het informele en dagelijkse contact is er ook behoefte aan een aantal meer formele afstemmomenten. Hieronder volgen de stappen in de procedure zoals opgenomen in de GS-brief van 17 december 2024 (Concept scope Omgevingseffectrapportage Herziening Omgevingsbeleid 2025 - PZH-2024-866353155):

Processtap	Planning
1. Bevoegd gezag (GS) stelt concept scope van het OER vast	GS-vergadering van 17 december 2024
2. Advies vragen aan de Commissie mer over de scope van het OER. Commissie mer publiceert het advies en een persbericht daarover	Moment wordt ingepland met de werkgroep vanuit de Commissie mer. Naar verwachting begin 2025.

3. Bevoegd gezag (GS) stelt definitieve scope van het OER vast op basis advies Commissie mer	Na ontvangst advies.
4. Opstellen van het OER	Januari 2025 – juni 2025
5. Internetconsultatie Herziening 2025 6. Ter inzage leggen van Ontwerp Herziening 2025 met het OER als bijlage. Daarnaast advies vragen aan de Commissie mer over het OER. • Conform Awb 3.4. Iedereen kan zienswijze indienen op ontwerp Herziening en OER. • Wanneer de Commissie mer van mening is dat het OER niet alle essentiële informatie bevat zullen zij adviseren een aanvulling te maken.	6 maart (tevens Open Huis) - 24 maart 2025 Het OER voor de Herziening 2025 wordt gelijk met de ontwerp teksten ter inzage gelegd. Zienswijzeperiode: 12 augustus – 6 oktober 2025
7. Vaststellen Herziening 2025. In het plan zal het bevoegd gezag onder meer ingaan op: • Hoe rekening is gehouden met het OER en de aanzienlijke milieueffecten van de herziening. En maatregelen om die te vermijden. • Monitoringsmaatregelen • Het advies van de Commissie mer • De ingediende zienswijzen op het Ontwerp en het OER (en nota van beantwoording).	Belangrijkste momenten in de planning: • Bespreking Ontwerp en OER in Commissie R&M: 1 oktober 2025 • Vaststelling Herziening in GS: 16 december 2025 • Hoorzitting: februari 2026 • Bespreking Herziening in Commissie R&M: maart 2026 • Vaststelling Herziening in PS: april 2026

Voorstel aanvullende participatie-momenten provincie/waterschappen

Voorgesteld wordt om in aanvulling op bovenstaande de volgende momenten te organiseren waarop provincie en waterschappen gezamenlijk invulling kunnen geven aan de relevante beleidsthema's voor het ZH-PLG:

- Januari – juni 2025: bij het opstellen van de teksten van de ZH-PLG-thema's in de Herziening wordt de input van de waterschappen benut door middel van co-creatie. Dit is een doorlopend proces op basis van collegiale / informele contacten tussen provincie en waterschappen.
- April 2025: Als extra organiseren we een ambtelijk vooroverleg rond de ZH-PLG-beleidsthema's uit het OER:
 - *Emissieplafond ammoniak*
 - *Drukfactoren N2000*
 - *Grondwaterstand veenweiden*
 - *Boerenlandvogels*

○ *Integraal onderzoeksalternatief*

- Mei 2025: bestuurlijk overleg rond de ZH-PLG-beleidsthema's uit het OER

Bovengenoemde momenten vallen precies tussen de internetconsultatie en eerste bespreking in GS in. Dit biedt de mogelijkheid om de inzichten vanuit de internetconsultatie mee te nemen en bestuurlijk advies mee te geven aan GS.

- September 2025: ambtelijk vooroverleg rond de ZH-PLG-beleidsthema's uit het OER
- Oktober 2025: bestuurlijk overleg rond de ZH-PLG-beleidsthema's uit het OER

Deze momenten lopen parallel aan de ter inzagelegging. De timing biedt de mogelijkheid om inbreng te leveren die meegenomen wordt in de definitieve besluitvorming

Andere participatiemomenten

Vanuit een aantal afzonderlijke beleidsthema's wordt ook afzonderlijk invulling gegeven aan de participatie. Zo is er de klankbordgroep rond de impactstudie grondwaterpeilopzet veenweiden, waarin ook de waterschappen vertegenwoordigd zijn. En de waterschappen worden actief betrokken bij het vormgeven van het vervolg op de impactstudie.

Het streven is om een dergelijke samenwerking ook voor de andere ZH-PLG-gerelateerde beleidsthema's vorm te geven.

De strategische samenwerkingsagenda wordt zoals toegezegd op 8 januari meegenomen in de ronde bestuurlijke (kennismakings-)gesprekken die gedeputeerde Weverling langs de waterschappen maakt.

Ook is er het voornemen tot een ronde vanuit de provincie langs de waterschappen op directeureniveau.

Sent: Tue 1/28/2025 5:18:17 PM
Subject: instructies belronde Maatregelenpakket 29/30jan
Received: Tue 1/28/2025 5:19:34 PM
[Overzicht progammering maatregelenpakket ZHPLG.pdf](#)
[Belscript - leidraad voor gesprekken met initiatiefnemers projecten versie28jan2025.pdf](#)
[Contactenlijst projecten ZH-PLG.docx](#)

Als het goed is hebben jullie inmiddels ook kennis genomen van de terugkoppeling vanuit GS: de stukken over programmering van het Maatregelenpakket ZH-PLG zijn akkoord!
Dat is natuurlijk heel mooi nieuws * .

We hebben de afgelopen weken contact gehad over de verschillende projecten en contactpersonen. En we bespraken op 14 januari met elkaar hoe de belronde op 29 en 30 januari er uit komt te zien.

- De lijst met projecten waarin je kunt zien wie met wie belt
- Het bijgewerkte belscript dat je als leidraad voor je gesprek kunt gebruiken
- Het overzicht met projecten en budgettering zoals vastgesteld door GS

Heb je gebeld? Vul dat dan even op deze lijst in: [Administratie belronde projecten ZH-PLG.docx](#)

Vul dat dan hier in: [Opmerkingen nav belronde projecten ZH-PLG.docx](#)

0069

M [REDACTED] 5.1.2e
E [REDACTED] 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

[REDACTED] 5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland

MP1: Landschap- en natuurversterking

Project Incl inhoud D-memo	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Maatregel Groenblauwe dooradering (GBDA)				
GBDA Nieuw Bonaventura in Hoekse Waard	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @gmail.com	5.1.2e
GBDA Zuid-Hollandse Eilanden	5.1.2e (WUR)	5.1.2e	5.1.2e @wur.nl	5.1.2e
GBDA Alblasserwaard	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @org-id.org	5.1.2e
GBDA Alblasserwaard haalbaarheidsonderzoek landschapsfonds	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @org-id.org	5.1.2e
GBDA Boskoop	5.1.2e 5.1.2e (Stichting Greenport Regio Boskoop)	5.1.2e	5.1.2e @greenportboskoop.nl	5.1.2e
GBDA Midden-Delfland	5.1.2e 5.1.2e (HH Delfland)	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e @solconmail.nl 5.1.2e @hhdelfland.nl 5.1.2e @hhdelfland.nl	5.1.2e
GBDA Hoekse Waard – Zandhommelzuidas	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @hotmail.com	5.1.2e
GBDA Westland van Zee tot Zweth	5.1.2e, gemeente Den Haag	5.1.2e	5.1.2e @denhaag.nl	Beller: 5.1.2e (in overleg met 5.1.2e)

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Nieuwe en vitale bossen				
Uitbreiding bos in de Delta	5.1.2e (Staatsbosbeheer)	Nummer bekend bij 5.1.2e	5.1.2e @staatsbosbeheer.nl	5.1.2e
Bosuitbreidingskansen overig				Bellen niet nodig / PZH- project
Uitbreiding bos Midden- Delfland	5.1.2e Noordegraaf (Staatsbosbeheer)	5.1.2e	5.1.2e @staatsbosbeheer.nl	5.1.2e
Natuur Netwerk Nederland (NNN)				
Transformatie Restveengebied Zuidplas	5.1.2e Wethouder Zuidplas	5.1.2e	5.1.2e @zuidplas.nl	5.1.2e
Kwaliteitsimpuls NNN	5.1.2e PZH			Bellen niet nodig (eigen project PZH / 5.1.2e 5.1.2e)
Herstel ecologisch wetlandstelsel Reeuwijkse plassen	5.1.2e (voorzitter stichting de 12 Reeuwijkse Plassen)	5.1.2e	5.1.2e @12reeuwijkseplassen.nl	5.1.2e
VHR doelbereik buiten natuurgebieden				
Kwaliteitsimpuls VHR buiten natuurgebieden	5.1.2e PZH			Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e 5.1.2e)
Aanvalsplan Grutto Midden- Delfland	5.1.2e PZH			Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e / 5.1.2e)
Natuurhaven IJsselmonde				5.1.2e
Arendsduin				5.1.2e (bellen niet nodig / project heeft status 'teruggetrokken')

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06- nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Overgangsgebieden				
Mient Kooltuin en Groene Zone	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e @katwijk.nl 5.1.2e @starling.nl	5.1.2e

	Plus mailbericht naar: 5.1.2e 5.1.2e		5.1.2e @wassenaar.nl	
Maatregel Realisatie provinciale Natura 2000-gebieden				
Systeem-patroon- procesmaatregelen	NVT	NVT	NVT	Bellen niet nodig / loopt via projectleiders Natura 2000 (contactpersoon 5.1.2e)
Onderzoeken systeem-patroon- procesmaatregelen	NVT	NVT	NVT	Bellen niet nodig / loopt via projectleiders Natura 2000 (contactpersoon 5.1.2e)

MP2: Toekomstbestendige Land- en tuinbouw

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Verduurzaming veehouderij				
Pilot Emissiereductie Veehouderij	N.v.t.			Eigen project, bellen niet nodig (5.1.2e – PZH)
Pilot Fieldlab Groene Hart Nieuwkoop	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e Heef 5.1.2e niet geen dubbere pet op? Is niet handig als hij belt? Even checken bij 5.1.2e denk ik. Reactie 5.1.2e : lijkt me het meest logisch als 5.1.2e belt.	5.1.2e OF 5.1.2e OF 5.1.2e
Meetnetwerk Ammoniak Nieuwkoop				Eigen project, bellen niet nodig : 5.1.2e – PZH)
Project				
Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)				
Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt				
E-mail van degene die gebeld wordt				
Contactpersoon PZH (=degene die belt)				
Mestvergisting Alblasserwaard	5.1.2e, gemeente Molenlanden	5.1.2e	5.1.2e @jouwgemeente.nl	5.1.2e
Duurzame keten landbouw (onderdeel mestvergisters)	5.1.2e (als dit het project in ooltgensplaat betreft)	5.1.2e		5.1.2e en 5.1.2e
Electro Udar – drijfmest	5.1.2e	Is al op de hoogte omdat	5.1.2e @ksp-bv.nl	5.1.2e

omzetten		hij al eerder is afgefallen		
Verduurzaming akkerbouw				
Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw Zuid Westelijke Delta	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e Boerenverstand 5.1.2e @boerenverstand.nl>	5.1.2e
Circulariteit begint bij de bodem; Agricycling	5.1.2e	5.1.2e	" 5.1.2e " < 5.1.2e @agricycling.nl>	5.1.2e
Koolstofboeren Zuidwestelijke Delta	5.1.2e en	5.1.2e	" 5.1.2e " < 5.1.2e @zlto.nl>	5.1.2e
Proeftuin duurzame, innovatieve kringlooplandbouw	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @gmail.com	5.1.2e
Volhoudbare landbouw Zuidwestelijke Delta	5.1.2e (intern)		5.1.2e @pzh.nl	Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e)
Pioniersaanpak regeneratieve biologische landbouw	5.1.2e (intern)		5.1.2e @pzh.nl	Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e en 5.1.2e 5.1.2e)
Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Groene cirkel duurzame Fritesketen	5.1.2e	5.1.2e	" 5.1.2e " < 5.1.2e @famfrites.com>	5.1.2e
Sluiten regionale mestkringloop	5.1.2e			5.1.2e
Ondersteuning bedrijfsvoering				
Erfoaches	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e De Hoeksche Waard 5.1.2e @gmail.com	5.1.2e
Leeromgeving veenweiden	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @wij.land.nl	5.1.2e OF 5.1.2e
Klimaatslim boeren op veen				Bellen niet nodig: Klimaatslim boeren gaat door als Klimaatslim Boeren Groene Hart, maar zonder PZH. Ik denk dus dat het project uit de lijst kan.

				(contactpersoon PZH 5.1.2e 5.1.2e)
Zuivelfabriek Midden-Delfland	5.1.2e (gemeente Midden-Delfland) Of Via 5.1.2e (gemeente MD, werkgroep Duurzaam Boer Blijven)	Algemeen nummer 5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e @middendelfland.nl 5.1.2e @middendelfland.nl	5.1.2e
Actieplan biologische landbouw	5.1.2e (intern)			Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e Abswoude en 5.1.2e (beide intern))
Weerbaar telen (glas)tuinbouw				
Weerbaar telen in een biodiverse omgeving	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @florpartners.nl	5.1.2e, in overleg met 5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e

MP3: Verbetering waterkwaliteit

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Aanpak waterkwaliteit landbouw				
Intensivering gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit landbouw				Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e)
Voucherregeling managementmaatregelen bodem en watersysteem (onderdeel van Intensivering gebiedsgerichte aanpak waterkwaliteit landbouw)	5.1.2e (intern)			Bellen niet nodig (eigen project 5.1.2e)
Wasplaatsen met zuivering landbouwmachines (Hoeksche Waard)	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e De Hoeksche Waard 5.1.2e@gmail.com	5.1.2e
Wasplaatsen met zuivering landbouwmachines (Voorne-Putten)	5.1.2e			5.1.2e
Wasplaatsen met zuivering landbouwmachines (Eiland van Dordt)	5.1.2e / LTO Noord			5.1.2e
Precisiebemesting Eiland van Dordrecht (Stimuleren precisiebemesting)	5.1.2e / LTO Noord			5.1.2e

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Emissiereductie glastuinbouw				
Emissieloze kas	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @glastuinbouwnederland.nl	5.1.2e, iom 5.1.2e en 5.1.2e
Emissiereductie bollenteelt				
Regiocertificering bollenteelt	-	-	-	5.1.2e (bellen niet nodig. Project heeft inmiddels subsidie aangevraagd (uit water middelen, door PS

				beschikbaar gesteld). stand van zaken is in de buitenwereld bekend.
Emissiereductie boomteelt				
Zuiveringssystemen drainagewater	5.1.2e	+ 5.1.2e	5.1.2e @greenportboskoop.nl	5.1.2e
Circulaire materialen (Boskoop)	5.1.2e	+ 5.1.2e	5.1.2e @greenportboskoop.nl	5.1.2e
Participatieve monitoring (Boskoop)	5.1.2e	+ 5.1.2e	5.1.2e @greenportboskoop.nl	5.1.2e
Sanering waterbodems (Boskoop)	5.1.2e	+ 5.1.2e	5.1.2e @greenportboskoop.nl	5.1.2e

MP4: Toekomstbestendig water- en bodemsysteem

Project	Contactpersoon extern (= degene die gebeld wordt)	Telefoon (bij voorkeur 06-nr) van degene die gebeld wordt	E-mail van degene die gebeld wordt	Contactpersoon PZH (=degene die belt)
Uitrol CO2-remmende maatregelen				
Krimpenerwaard WIS	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @ppp-agro.nl	5.1.2e
Alblasserwaard WIS	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @org-id.org	5.1.2e
Krimpenerwaard pilot Zuidbroek WIS	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @ppp-agro.nl	5.1.2e
Klei in Veen WIS	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @hhs.nl	5.1.2e
Toekomstbestendig watersysteem				
Doorontwikkeling Middelburg- en Tempelpolder	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e @bodegraven- reeuwijk.nl	5.1.2e
Waterneutrale polder in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland	5.1.2e (HH Delfland)	5.1.2e	5.1.2e @hhdelfland.nl	5.1.2e
Zoet water op de Kop van Goeree	Contactpersonen 5.1.2e en 5.1.2e (beide intern)			5.1.2e

Belscript/leidraad voor gesprekken met initiatiefnemers projecten

Versie 28-01-2025

VOORAF

Deze belronde heeft betrekking op de verdeling van middelen voor het Maatregelenpakket ZH-PLG. De kans bestaat echter dat de gesprekspartners vragen hebben over de gevolgen van de recente uitspraken van rechtbank en Raad van State over stikstofvermindering. Toon hier begrip voor en geef aan dat de provincie druk bezig is om in kaart te brengen wat de (mogelijke) gevolgen voor Zuid-Holland zijn. We informeren op korte termijn Provinciale Staten hierover en deze informatie is dan gelijk ook openbaar beschikbaar. In algemene zin geldt, dat de projecten uit het Maatregelenpakket bijdragen aan het halen van de doelen voor klimaat, stikstof, natuur en water. Dat zal uiteraard niet voldoende zijn; om alle ambities te halen is op termijn meer geld nodig. Maar we kunnen in ieder geval stappen zetten in de goede richting.

Hebben mensen aanvullende vragen over stikstof / Greenpeace / intern salderen?

→ noteer de vraag en geef aan dat je erop terugkomt en wanneer (en vooral: kom de gemaakte afspraak dan ook na).

Een eenvoudige vraag kan vaak snel beantwoord worden; nadere informatie over vervolgaanpak stikstof in Zuid-Holland kunnen we nog niet toezeggen.

EERSTE TELEFONISCH CONTACT

1. U bent een van de initiatiefnemers van een project in het Maatregelenpakket ZH-PG. Gisteren (eergisteren) hebben Gedeputeerde Staten besloten welke projecten dit jaar kunnen starten.
 2. Ik bel u om u te informeren over dit besluit. We doen dat persoonlijk omdat het Maatregelenpakket een belangrijk onderdeel is van de aanpak voor het landelijk gebied en omdat wij uw bijdrage/inzet zeer waarderen.
-
- A. Project komt niet in aanmerking voor financiering vanuit Maatregelenpakket, ook niet in de toekomst (ga verder naar 3 t/m 9)
 - B. Project komt volledig in aanmerking voor financiering vanuit Maatregelenpakket (ga verder naar 10 t/m 13)
 - C. Project komt gedeeltelijk (deel van het aangevraagde budget) in aanmerking voor financiering vanuit Maatregelenpakket (ga verder naar 14 t/m 19)

- D. Project kan mogelijk later verder met financiering vanuit Maatregelenpakket, na aanpassingen (ga verder naar 20 t/m 38)

A	Project komt niet in aanmerking voor financiering MRP (ook niet in de toekomst)
B	Project komt volledig in aanmerking voor financiering MRP
C	Project komt gedeeltelijk in aanmerking voor financiering MRP
D	Project kan mogelijk later verder met financiering MRP, na aanpassingen

A.

3. We hebben verschillende toetsen gedaan en moeten u vertellen dat uw project helaas niet in aanmerking komt voor geld vanuit het maatregelenpakket.
4. We begrijpen dat deze beslissing teleurstellend kan zijn.
5. Toelichting waarom niet door → o.b.v. *bijlage bij de GS-stukken*
6. We willen binnenkort graag met u in gesprek over wat dit betekent voor onze samenwerking in het gebiedsproces. We willen u graag betrokken houden hierbij.
7. We sturen u vrijdag 31 januari via de e-mail een overzicht met alle projecten en de gebudgetteerde bedragen toe. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u mij bellen of mailen.
8. Wilt u deze informatie ook delen met de andere betrokkenen bij dit project?
9. Ook willen wij u vragen tot 31 januari geen publiciteit te zoeken. Dat geeft ons namelijk de tijd om alle andere betrokkenen eerst persoonlijk te informeren.

B.

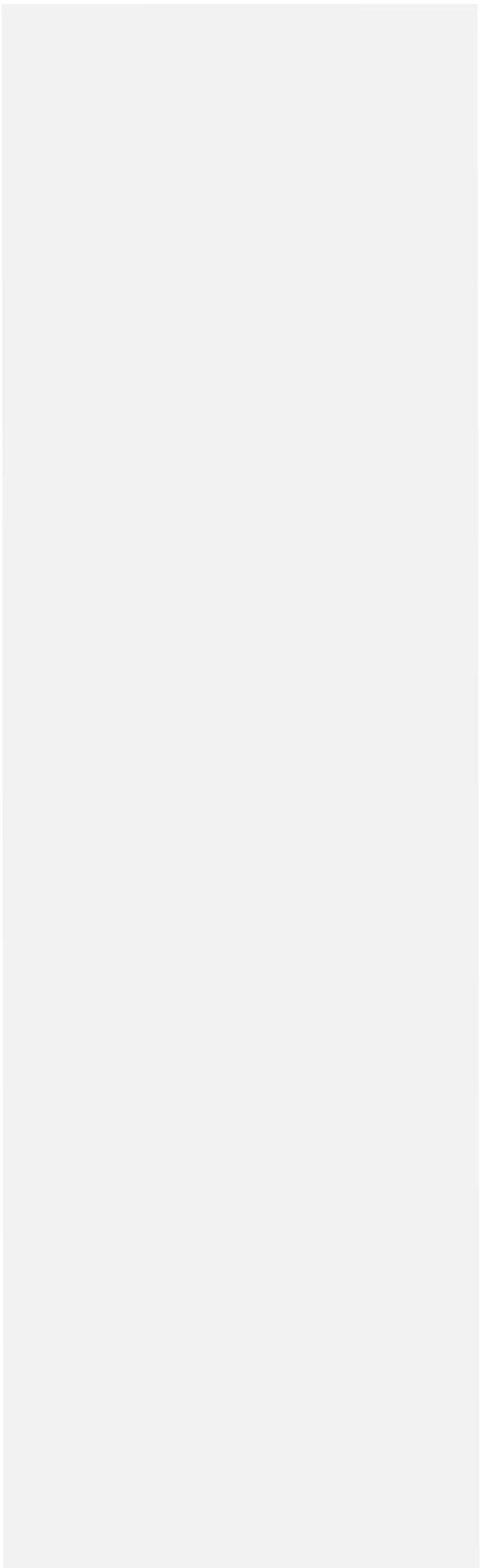
10. We hebben verschillende toetsen gedaan en kunnen u het goede nieuws vertellen dat uw project in aanmerking komt voor geld vanuit het maatregelenpakket.

11. Dit betekent dat we met elkaar de volgende stap richting uitvoering kunnen zetten. Ik blijf de komende periode contactpersoon voor u.

Goed om te weten:

- GS hebben feitelijk een principe-besluit genomen. Er volgt nog een besluit voor openstelling van de subsidieregelingen zodat het geld ook echt aan de projecten kan worden uitbetaald
- De voorbereiding van de subsidieaanvraag zal nog tijd vragen.
- We zijn druk bezig om alle bestaande regelingen in kaart te brengen, en na te gaan of er voor bepaalde projecten een nieuwe regeling opgezet moet worden
- Naar verwachting kunnen de eerste projecten niet eerder dan in het tweede kwartaal van 2025 geld aanvragen
- Als het eerder kan, dan kiezen we daar natuurlijk voor

- We houden contact over de verschillende vervolgstappen

-12. We sturen u vrijdag 31 januari via de e-mail een overzicht met alle projecten en de gebudgetteerde bedragen toe. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u mij bellen of mailen.

13. Verder willen wij u vragen tot 31 januari geen publiciteit te zoeken. Dat geeft ons namelijk de tijd om alle andere betrokkenen eerst persoonlijk te informeren.

C.

14. We hebben verschillende toetsen gedaan en kunnen u het goede nieuws vertellen dat uw project in aanmerking komt voor geld vanuit het maatregelenpakket. Niet volledig maar voor een deel.

15. Dit heeft ermee te maken dat wij minder geld hebben ontvangen van het Rijk dan gevraagd. Wij vinden het projectvoorstel zodanig goed, dat we er toch mee willen starten.

~~15-16.~~

~~16-17.~~ Dit betekent dat we met elkaar de volgende stap richting uitvoering kunnen zetten. We sturen u vrijdag 31 januari via de e-mail een overzicht met alle projecten en de gebudgetteerde bedragen toe. Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u mij bellen of mailen.

18. Ik blijf de komende periode contactpersoon voor u.

Goed om te weten:

- GS hebben feitelijk een principe-besluit genomen. Er volgt nog een besluit voor openstelling van de subsidieregelingen zodat het geld ook echt aan de projecten kan worden uitbetaald
- De voorbereiding van de subsidieaanvraag zal nog tijd vragen.
- We zijn druk bezig om alle bestaande regelingen in kaart te brengen, en na te gaan of er voor bepaalde projecten een nieuwe regeling opgezet moet worden
- Naar verwachting kunnen de eerste projecten niet eerder dan in het tweede kwartaal van 2025 geld aanvragen
- Als het eerder kan, dan kiezen we daar natuurlijk voor
- We houden contact over de verschillende vervolgstappen

19. Ook willen wij u vragen tot 31 januari geen publiciteit te zoeken. Dat geeft ons namelijk de tijd om alle andere betrokkenen eerst persoonlijk te informeren.

D.

20. We hebben verschillende toetsen gedaan en moeten u vertellen dat uw project op dit moment nog niet in aanmerking komt voor financiering vanuit het maatregelenpakket.

21. Dat wil niet zeggen dat het geen goed project is. —

Met opmaak: Standaard, Meerdere niveaus + Niveau:
1 + Nummeringstijl: 1, 2, 3, ... + Beginnen bij: 12 +
Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen
op: 1,27 cm

22-23. Besluitvorming over projecten die niet financieel kunnen worden gedekt met de Rijksmiddelen (of middelen van het amendement voor waterprojecten) volgt later. Het voornemen is dat GS hier voor zomer 2025 over besluiten. Andere financiële middelen zijn nodig om het project uit te voeren.

Met opmaak: Meerdereniveaus + Niveau:1 + Nummeringstijl:1, 2, 3, ... + Beginnen bij: 23 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen

24-25. We sturen u vrijdag 31 januari via de e-mail een overzicht met alle projecten en de gebudgetteerde bedragen toe. Mocht u dan nog vragen hebben, dan kunt u mij bellen of mailen.

Met opmaak: Meerdereniveaus + Niveau:1 + Nummeringstijl:1, 2, 3, ... + Beginnen bij: 25 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen

26-27. Ook willen wij u vragen tot 31 januari geen publiciteit te zoeken. Dat geeft ons namelijk de tijd om alle andere betrokkenen eerst persoonlijk te informeren.

Met opmaak: Meerdereniveaus + Niveau:1 + Nummeringstijl:1, 2, 3, ... + Beginnen bij: 27 + Uitlijning: Links + Uitgelijnd op: 0,63 cm + Inspringen

WANNEER DE INDIENER LATER NOG VRAGEN HEEFT: TWEEDE TELEFONISCH CONTACT

- Hier mondeling iets meer achtergrond delen over het besluit
- Deze informatie vind je in de bijlage bij de GS-stukken
- Als er niet door de indiener wordt gebeld, is het goed om na twee weken een vinger aan de pols te hebben en zelf nog even te bellen ('nazorg')

WANNEER DE INDIENER ALSNOG VRAGEN HEEFT: MAIL-CONTACT

- Korte toelichting toesturen uit het overzicht met alle projecten en de gebudgetteerde bedragen met inhoudelijke afweging voor het specifieke project
- Deze informatie vind je in de bijlage bij de GS-stukken
- Eventueel kun je nog overleggen met collega's

5 1 2e

Ervaringen uit belronde rondom volledige schadeloosstelling:

- Belscript is handig maar niet heilig (gesprekken verlopen vaak anders dan verwacht). Noteer de eerste reactie (later altijd handig) en kom terug op vragen die je niet meteen kunt beantwoorden.
- Goed voorbereiden van website, FAQ, kernboodschap en briefing van collega's en zowel KCC als telefoonteam (dat zijn 2 aparte teams) Dit resulteerde bij ons in weinig vragen.
- Wat goed werkte: in korte tijd werd iedereen geïnformeerd, zowel wethouders als grondeigenaren. 'lekken' kon daardoor bijna niet.
- Wat minder goed werkte: doordat de provincie een brief stuurde kwamen alle reacties ook als brief, waarna we weer brieven ter beantwoording stuurden. In een brief krijg je niet altijd het belang achter het standpunt te horen, daarom werken gesprekken beter dan brieven.
- Zeker ook meenemen in de planning: alle reacties zoals insprekers /petities die je na afloop kunt krijgen. Ook met een persoonlijk telefoontje of gesprek opvolgen. Ook in de

toekomst nog eens nabellen oid. Dat wordt gewaardeerd en blijkt veel effectiever dan formele brief of mail.

To: 5.1.2e @rotterdam.nl 5.1.2e @pzh.nl 5.1.2e @pzh.nl;
5.1.2e @GemeenteWestland.nl 5.1.2e @denhaag.nl; 5.1.2e
5.1.2e @hhdelfland.nl
From: 5.1.2e
Sent: Mon 1/27/2025 1:16:34 PM
Subject: FW: gebiedsfoto Midden - Delfland
Received: Mon 1/27/2025 1:17:14 PM
[2023-06-13 Gebiedsfoto ZHPLG Midden-Delfland.pdf](#)

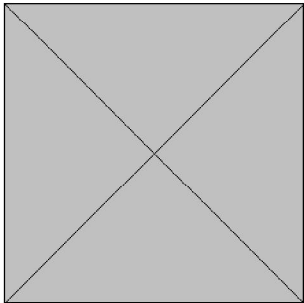
Goedemiddag,

Vanochtend noemde ik de gebiedsfoto Midden-Delfland die gemaakt is tbv het gebiedsproces ZHPLG. Ik weet overigens niet wat de actuele status van dit document is, dat vraag ik nog na.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

Planvorming

5.1.2e

5.1.2e @hhdelfland.nl

Afwezig op: Woensdagmiddag

Van: 5.1.2e @hhdelfland.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 14:50
Aan: 5.1.2e @hhdelfland.nl>
Onderwerp: gebiedsfoto

Hoi 5.1.2e,

Dit is de gebiedsfoto van het ZHPLG voor Midden-Delfland.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e

Telefoonnummer 5.1.2e

5.1.2e

Delfland besteedt grote zorg aan de totstandkoming en verstrekking van de informatie in deze e-mail en eventuele bijlagen. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is toegestaan onder de voorwaarde dat u de bron vermeldt. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u is bedoeld, verzoeken wij u de afzender hierover te informeren, het bericht te verwijderen en de inhoud niet te gebruiken of openbaar te maken. Voor onze algemene voorwaarden en diensten verwijzen wij u naar onze website www.hhdelfland.nl.

Denk aan het milieu, print deze e-mail alleen als het nodig is

GEBIEDSFOTO ZHPLG MIDDEN-DELFLAND

Ten behoeve van het

Versie 13 juni 2023

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
1 SAMENVATTING	3
Functie van de gebiedsfoto.....	3
De NPLG opgaven in dit gebied (samengevat).....	3
2 HET GEBIED MIDDEN-DELFLAND	6
Van Bufferstrook tot Bijzonder Provinciaal Landschap	6
Gebiedsvisie 2021	6
Uitvoeringsprogramma 2023-2027.....	7
Landschapstafel	8
3 INTEGRATIE MET LOPENDE PROCESSEN	9
Samenwerking op acht doelen	9
Besluitvorming gebied	10
4 GEBIEDSOPGAVEN WATER, BODEMDALING EN KLIMAAT	11
Uitdagingen Water en Klimaat (uit gebiedsvisie BPL MD).....	11
Waterkwaliteit	11
Wateroverlast	13
Droogte en zoetwaterbeschikbaarheid	16
Uitdaging reductie CO2-emissie en tegengaan bodemdaling Midden-Delfland	18
5 GEBIEDSOPGAVEN NATUUR	22
Realiseren doelbereik Vogel en Habitatrichtlijn	22
Realisatie van extra natuur (NNN)	23
Realisatie van een groenblauwe dooradering	24
Boerenlandvogels	25
Bossenstrategie: uitbreiding bos	26
Recreatiegebieden	26
6 LANDBOUW EN STIKSTOF	27
Kringlooplandbouw in de melkveehouderij.....	27
Kringloop resultaten door de jaren heen.....	28
Perspectief van de landbouw Midden-Delfland	33
7 PROPOSITIE VAN HET GEBIED MIDDEN-DELFLAND	36
Spijtvrije maatregelen en projecten	36
Ambities om met voorrang op te pakken	36
Wat we nodig hebben van anderen.....	36

1 SAMENVATTING

Functie van de gebiedsfoto

Deze 'gebiedsfoto' is een analyse van de omvang en een beschrijving van de NPLG-opgaven in het gebied van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Het dient als basis voor de volgende stap: het maken van een gebiedsplan met maatregelen die passen bij de opgaven en ambities voor dit gebied. Het gebiedsplan wordt een belangrijke bouwsteen voor de volgende versie van het Zuid-Hollands programma Landelijk Gebied (ZHPLG), die naar verwachting in een iteratief proces met het rijk steeds concreter wordt, ook in doelen en gevraagde effecten. De uitwerking van het gebiedsplan in projecten vindt ook zijn weg in het Uitvoeringsprogramma voor het BPL Midden-Delfland.

De NPLG opgaven in dit gebied (samengevat)

Water en klimaat

- Het algemene beeld is dat het gehalte aan stikstof in water zich meerjarig beweegt richting het gewenste doel in de KRW-waterlichamen. Het bereiken van de ecologische doelen vraagt om een gezamenlijke inspanning van boeren gemeenten en terreinbeheerders. Daarbij gaat het om hele watersysteem: KRW-waterlichamen en 'overig water'
- De Greenport Glastuinbouw valt buiten de scope van het te maken gebiedsplan, maar de inspanningen die in de aangrenzende gebieden worden geleverd om de emissie van bestrijdingsmiddelen terug te dringen zijn ook van belang voor de waterkwaliteit in het gebied Midden-Delfland.
- Daar waar de peilen omhoog zouden moeten, kunnen wateroverlastknelpunten ontstaan of vergroot worden. Het gaat om slechts een klein deel van de Delflandse veengebieden. Per polder, peilvak of zelfs bedrijf moet gekeken moet worden wat nog haalbaar is om (grond)waterstanden verder te verhogen óf hoe dat op een nette manier gerealiseerd kan worden.
- In extreem droge zomers staat de watervraag al onder druk. Indien onderwaterdrainage grootschalig wordt toegepast in de regio zonder overwegingen voor de regionale waterbalans, dan kan de kans op incidentele watertekorten in de toekomst groter worden. Niet alleen binnen het beheergebied van Delfland, maar ook in de hele regio West-Nederland.

Bodemdaling en veenoxidatie

Het verhogen van de grondwaterstand, zorgt voor een remmende werking op bodemdaling en veenoxidatie. Wordt het waterpeil naar de (op dit moment) meest optimale stand van 20cm gebracht, heeft dit nog meer positieve gevolgen voor bodemdaling en broeikasgasuitstoot. Echter hierbij spelen twee vraagstukken:

- De huidige melkveehouderij moet zich bij een grondwaterstand van 20 cm-mv sterk gaan aanpassen. Voor sommige bedrijven betekent dit dat bedrijven uitgekocht moeten worden of gecompenseerd moeten worden voor de schade. Bedrijven die in het gebied blijven moeten zich aanpassen op de gewijzigde omstandigheden en moeten naast melk andere inkomsten generen die passen bij de gebiedsopgaven, zoals grond- blauwen diensten.
- Door het verhogen van de grondwaterstand, neemt de watervraag toe en de waterberging af. Op de lange termijn (met de verwachte toename in droogte en piekbuien) geeft dit zorgen en mogelijke tekorten en overlast voor het watersysteem. Daarnaast kunnen hogere grondwaterstanden leiden tot een (tijdelijke) achteruitgang in waterkwaliteit, door de uitspoeling van nutriënten zoals stikstof, fosfor en nitraat.

Natuur

Het centrale doel binnen de opgave natuur is het realiseren van de vogel en habitatrichtlijndoelen. Het algemene doel voor wat betreft de VHR is het realiseren van 30% van de resterende opgave in 2030. De precieze vertaling van dit doel voor Zuid-Holland en dus ook Midden Delfland is nog onduidelijk, het rijk komt hierover later met meer duidelijkheid.

De gebiedsfoto richt zich vooralsnog op de stand van:

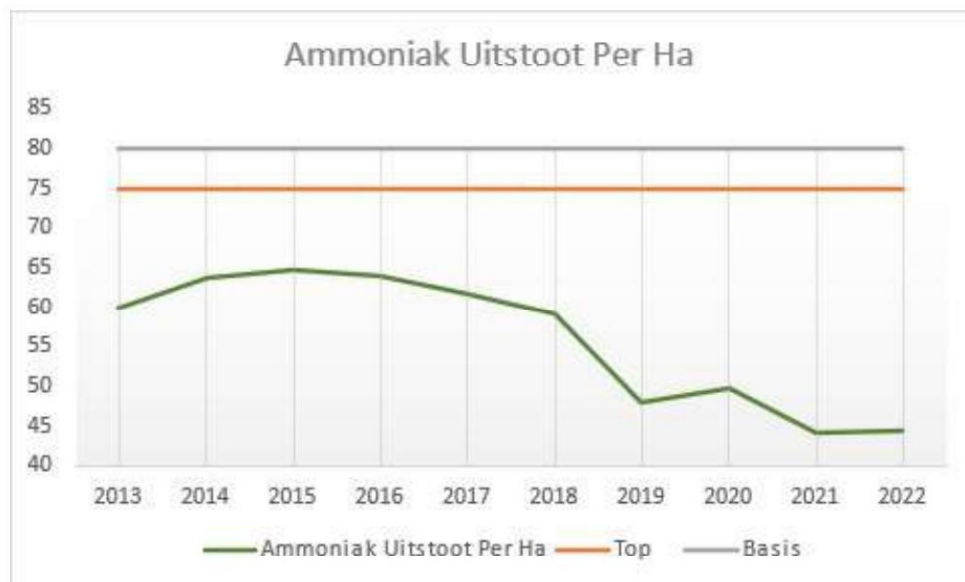
- Natuurnetwerk Nederland (NNN): deze is zo goed als gerealiseerd in dit gebied,
- Groenblauwe dooradering: deze is al omvangrijk in Midden-Delfland. Er zijn kruidenrijke graslanden, recreatiegebieden, dijken, bermen en kades, landschapselementen en natuurvriendelijke oevers, plantsoenen, lanen en parkjes. Er zijn ook al een aantal natuurvriendelijke oevers in het gebied die door waterschap en TBO's worden onderhouden.
- Boerenlandvogels: het BPL Midden-Delfland is een belangrijk gebied voor weidevogels. Er is een bestuurlijk en ambtelijk netwerk dat werkt met het Actieplan Boerenlandvogels (2019). De doelen in het actieplan zijn nog niet gerealiseerd en het actieplan loopt nog tot 2027. Vanuit het landelijke Aanvalsplan Grutto wordt aan het gebied gevraagd voorstellen te doen voor de situering van één of meer weidevogelkernen en vergroting van het natuurinclusieve areaal gericht op weidevogels. Het zoeken van synergie met het programma Duurzaam Boer Blijven en Rotterdam de Boer op! is hierbij van belang.
- Bomen en bossen: deze zijn te vinden aan de randen van het gebied, direct tegen bebouwing en infrastructuur aan. Voor mogelijke nieuwe locaties biedt o.a. het Toekomstbeeld Schiezone suggesties ('spiegellandschap' en 'TU-testbos').
- Recreatiegebieden kunnen ook bijdragen aan meer biodiversiteit. Het gebied hanteert ook de egel als icoonsoort voor een betere biodiversiteit.

Landbouw en stikstof

De agrarische sector in Midden-Delfland bestaat overwegend uit melkveebedrijven. De ongeveer 55 actieve melkveehouders beheren gezamenlijk het agrarisch kerngebied van circa 3.000 hectare groot. Met gemiddeld 70 koeien per bedrijf is de melkveehouderij in Midden-Delfland extensief te noemen (gemiddeld 1,3 GVE/ha).

Inmiddels nemen 44 melkveehouders deel aan het studieprogramma kringlooplandbouw binnen het programma Duurzaam Boer Blijven. Wat betreft de stikstofopgave hebben deze melkveehouders in Midden-Delfland sinds 2018 een reductie van 26% weten te realiseren, waardoor zij momenteel gemiddeld 44 kg ammoniak per hectare uitstoten. Landelijk is dit gemiddeld voor melkveebedrijven 56,5 kg ammoniak per hectare.

Daarnaast zijn een aantal biologische melkveehouderijen.

Behalve een generieke reductiedoelstelling voor de stikstofemissie in de landbouw is er nog geen gebiedsgerichte vertaling waarin de reeds behaalde reducties zijn verwerkt.

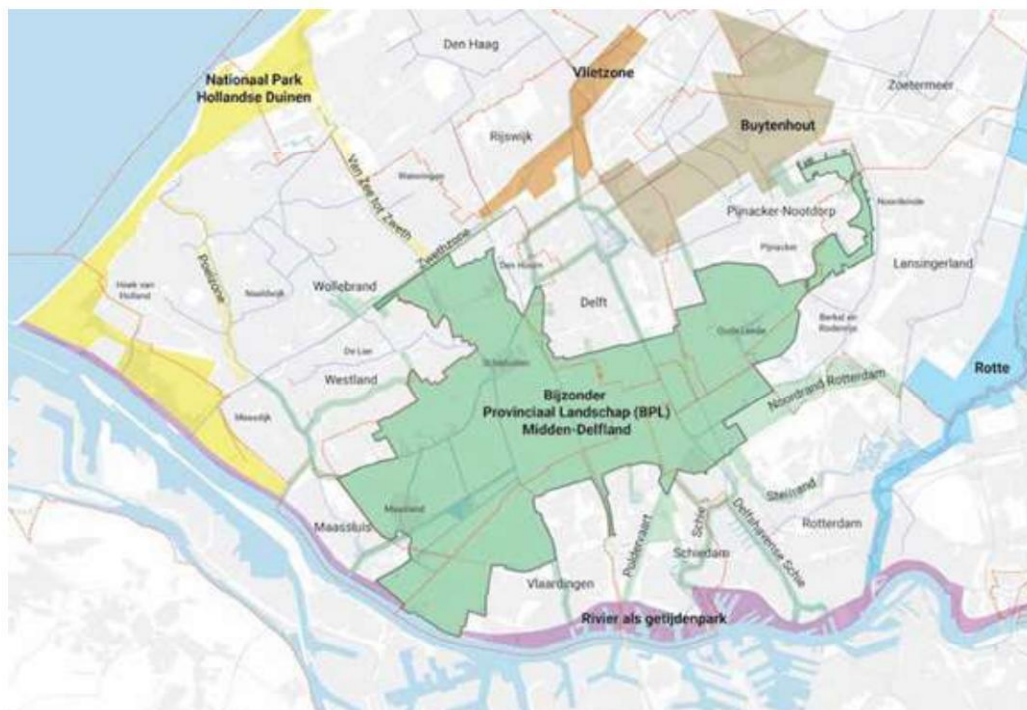
Provincie en rijk willen wel daar naar toe: een gebiedsdoel van gemiddeld x kg NH₃/ha en per bedrijf KPI's, inclusief borging.

Zover is het nog niet en ligt er vooralsnog geen andere opgave dan: vooral doorgaan op de ingeslagen weg met Duurzaam Boer Blijven.

2 HET GEBIED MIDDEN-DELFLAND

Van Bufferstrook tot Bijzonder Provinciaal Landschap

Midden-Delfland kent een lange historie van wisselende instrumenten en beleid om dit gebied te behouden en te beschermen: Bufferstrook (1958), Rijksbufferzone (1963-2011), Landinrichtingswet (1977-2010), Belvederegebied (1999-2009), Integrale Ontwikkeling tussen Delft en Schiedam (2000-heden). De provincie Zuid-Holland heeft het gebied in 2014 overgenomen als Groene Buffer in de Visie Ruimte en Mobiliteit, met twee categorieën planologische bescherming, gevolgd door een aanwijzing als Bijzonder Provinciaal Landschap in 2017.

Gebiedsvisie 2021

In 2021 hebben de samenwerkende partijen van de Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland een [gebiedsvisie](#) vastgesteld.

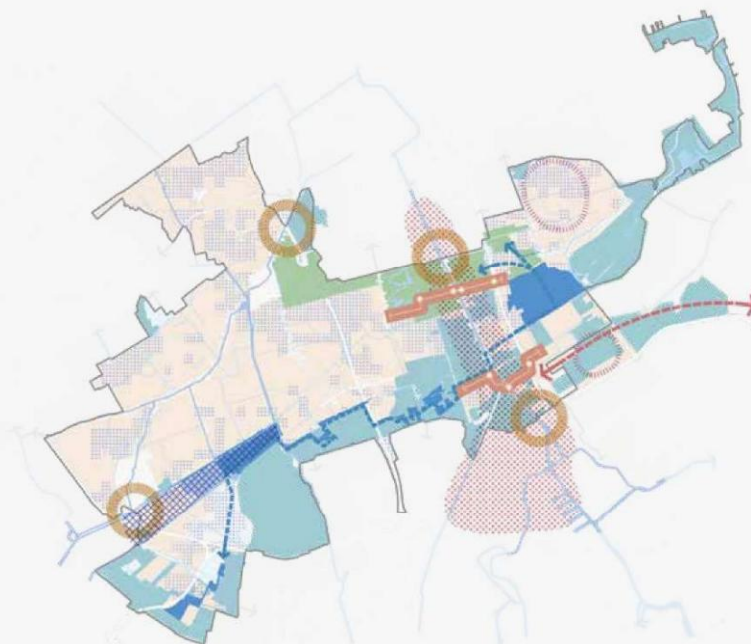
Het onderscheidende karakter van het gebied wordt in de gebiedsvisie samengevat in vier kernkwaliteiten: open polderlandschap in de metropool; landschap met een historisch verhaal; buitenruimte voor twee miljoen mensen; verweving van veenweidelandbouw en veenweidenatuur. Het perspectief is in zeven thema's uitgewerkt: ruimtelijke kwaliteit, landbouw, biodiversiteit, stadsranden, recreatie en groenstructuur, water en klimaat, energietransitie, vergroten van de bekendheid van het gebied.

Integrale kansenkaart

Naast de kansen die op de themakaarten zijn weergegeven wordt ingezet op de volgende samenhangende strategieën:

- Verbinden moeraskenen
- Versterken recreatief bos en moeras
- Versterken identiteit en klimaatrobustheid van natuur- en recreatiegebieden
- Remmen bodemdaling en uitstoot broeikasgassen in bodemdalinggevoelige gebieden
- Opschalen kringlooplandbouw i.c.m. verbeteren waterkwaliteit en toename van de weidevogelstand
- Realiseren weidevogelkerngebieden i.c.m. remmen bodemdaling
- Vlietland en Schiezone een krachtige impuls geven
- Twee nieuwe oost-westverbindingen realiseren
- Een aantal toegangspoorten als 'entrees' met een duidelijk signatuur realiseren
- Een sterke verbinding tussen het BPL en de Rotte realiseren via de Noordrand Rotterdam

0 2 km

Uitvoeringsprogramma 2023-2027

Recent is ook een Uitvoeringsprogramma vastgesteld met acht doelen. Hiervan hebben er vier een directe relatie met NPLG/ZH-PLG. Het opstellen van een gebiedsfoto, respectievelijk gebiedsplan, dient tevens als uitwerking van het Uitvoeringsprogramma.

PROGRAMMADOEL	PROJECTEN	
	Lopend	Nieuw
LANDBOUW	- Programma 'Duurzaam Boer Blijven' - Programma 'Rotterdam De Boer op!' - Zuivelfabriek en distributiecentrum streekproducten	- Actief stimuleren korte ketens - Producten- Dienstencatalogus
WATERKWALITEIT	- Ecokleurenkoers - Taskforce waterkwaliteit Westland - Afsprakenkader emissieloze kas - Ecologische slootinrichting	Begeleidingsgroep waterkwaliteit
KLIMAAT	Water vasthouden: Klimaat Slim Boeren	- Revitaliseren bossen recreatiegebieden - Nieuwe bossen recreatiegebieden
NATUUR	- Versterken biodiversiteit Abtswoudse Bos - Weidevogelkerngebied Zuidpolder en Delfgauw	- Ecologische verbingszone Zuidrand - Insectenbiotoop Kerkpolder - Aanvalsplan Grutto
VERBINDINGEN	- Fietsecoduct A13 - Stad-landverbinding Tanthofdreef - Groenblauwe recreatieve verbinding Delft-Akerdijkse Bos - Ontwikkeling van themaroutes - Ontwikkeling buitenplaats de Tempel - Ontwikkeling Triangelpark	- Groenblauwe recreatieve verbinding oost-west - Stad-landverbinding Schieknop
RECREATIE	- Kwaliteitsimpuls Abtswoudse en Akerdijkse Bos - Beheermiddelen recreatief groen en routestructuren - Spoorverdubbeling Schiedam-Delft	- Optimaliseren en ontwikkelen wandel-fietsstructuren - Bepalen recreatieopgave BPL - Duurzaam varen
NAAMSBEKENDHEID	Realisatie toeristische ANWB-borden	- PR Platform met gezamenlijke communicatieplan - Digitaal Portaal BPL Midden-Delfland - Uniformiteit welkomstborden bij toegangspoorten BPL
RUIMTELIJKE KWALITEIT		- Landschapsbiografie - Versterken rol polderarchitect - Planologische bescherming en borging - Aanpak sluipverkeer

Landschapstafel

Aan de landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland nemen deel de gemeenten Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland¹, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westland; het Hoogheemraadschap van Delfland²; LTO Noord afdeling Delflands Groen; de Midden-Delfland Vereniging; Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Zuid-Hollands Landschap.

Daarnaast zijn er diverse stakeholders die een belangrijke bijdrage leveren aan vooral biodiversiteit, zoals ANV Vockestaert.

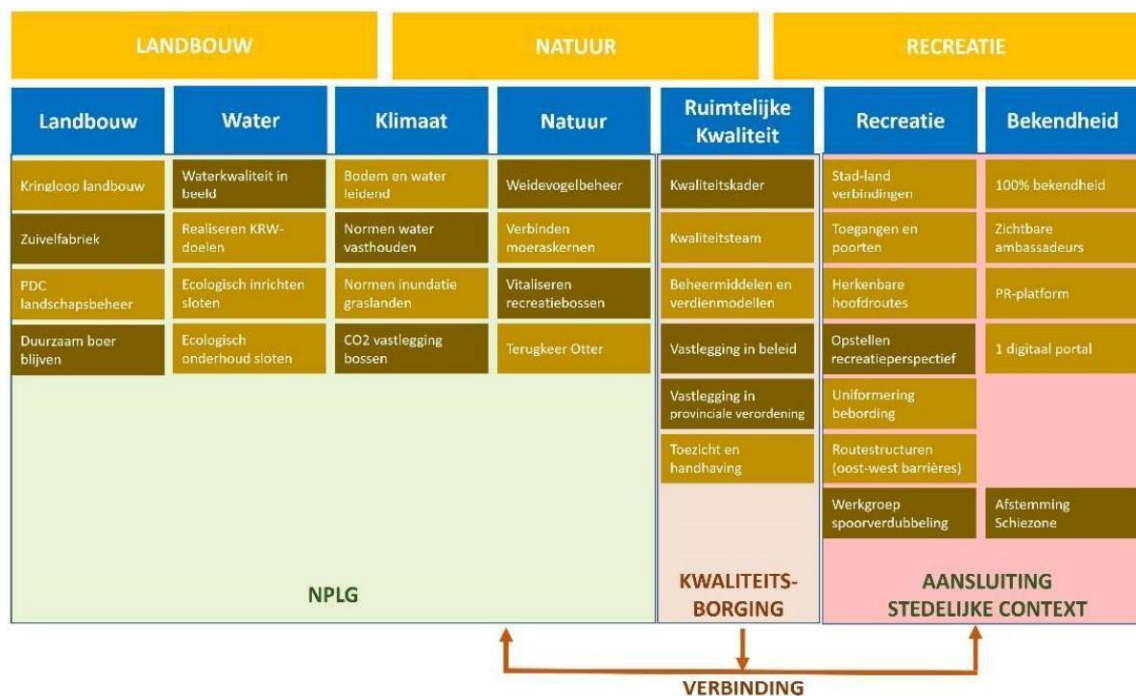
¹ Het gebied 'Midden-Delfland' is groter dan het grondgebied van de gelijknamige gemeente.

² In dit document kortweg 'Delfland' genoemd.

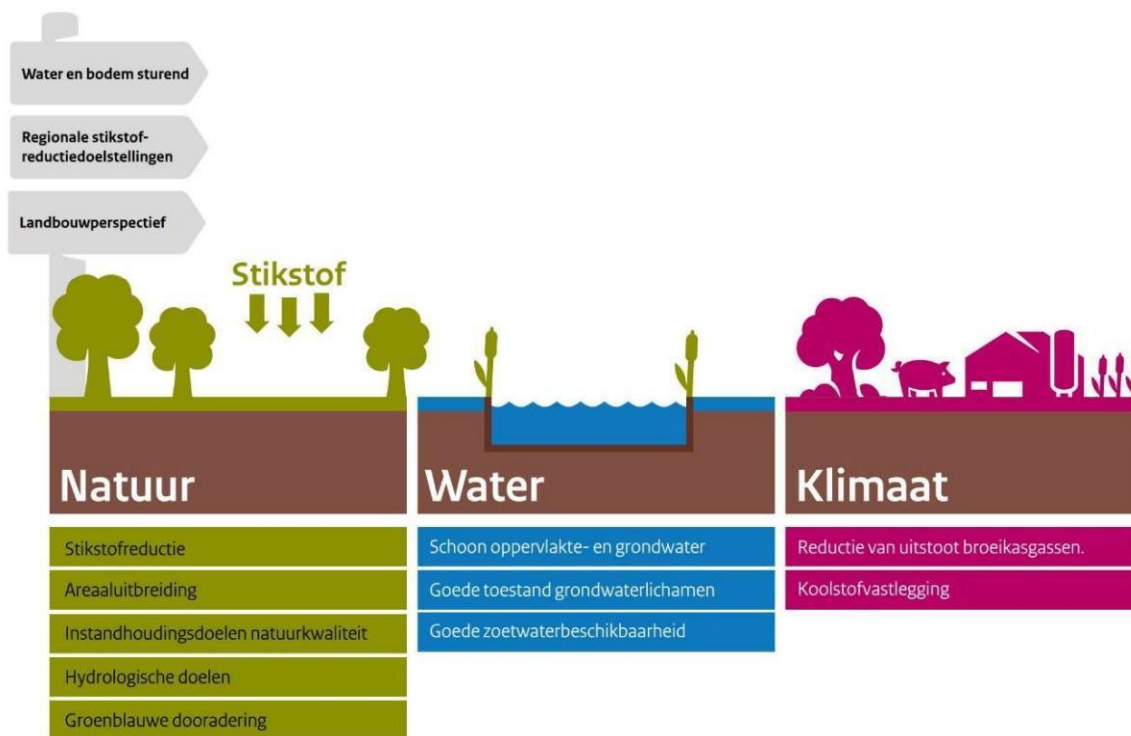
3 INTEGRATIE MET LOPENDE PROCESSEN

Samenwerking op acht doelen

Dit gebied leent zich bij uitstek voor integratie van processen. Op basis van de Gebiedsvisie Bijzonder Provinciaal Landschap wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. Vier van de acht doelen hebben directe relatie met NPLG. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is er een stevig en actief netwerk dat hieraan werkt. De provincie wil hier goed bij aansluiten voor het ZH-PLG.

Voor de input in het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) ligt in de gebiedsfoto, resp. gebiedsplan voor Midden-Delfland de focus op de drie NPLG-doelen natuur-water-klimaat en de doelgroep landbouw (grotendeels melkveehouderij).

Doelen NPLG

Besluitvorming gebied

De Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland is het bestuurlijke platform om namens het gebied de input te laten leveren voor het ZH-PLG. Voor de uitvoering van het eigen gebiedsprogramma is recent de governance ingericht.

Op dit moment is nog niet helder wat van het gebied wordt verwacht als het gaat om besluitvorming.

- Over bestaand beleid, huidige gebiedsvisie, lopende projecten e.d. dat als input dient voor het gebiedsplan hoeft niet opnieuw te worden besloten. Het hangt van het vervolg af of dit om nieuwe besluiten vraagt.
- De minimale vraag aan het gebied is (op dit moment): als er no-regret projecten worden ingediend, zorg dan dat men klaar staat om te gaan uitvoeren.
- Voor de rest gaat het om duiden van het vervolg, op inhoud en proces. Denkend aan verdere verduurzaming landbouw, vernatting van gebieden waar dat zinvol is, maatregelen voor meer weidevogels e.d. Afgezien van no-regret projecten worden daar nu geen besluiten over gevraagd; dat kan ook pas na meer uitwerking en afstemming (denk aan maatregelen die elkaar tegen kunnen werken).

4 GEBIEDSOPGAVEN WATER, BODEMDALING EN KLIMAAT

Uitdagingen Water en Klimaat (uit gebiedsvisie BPL MD)

Het veenweidelandschap van het BPL is laaggelegen, met name door bodemdaling. In combinatie met klimaatverandering staan we de komende 20 jaar voor de volgende uitdagingen:

- Meer en intensere neerslag veroorzaakt vernatting en grotere kans op wateroverlast;
- Langere perioden van droogte veroorzaakt grotere kans op een watertekort en dalende waterpeilen waardoor bodemdaling en daarmee het vrijkomen van broeikasgassen, (veen)kaden kunnen uitdrogen, minder beschikbaarheid van inlaat zoetwater waardoor de waterkwaliteit afneemt;
- Het wordt warmer waardoor de waterkwaliteit verslechtert en daarmee de biodiversiteit in het water afneemt. Exoten, zoals de Amerikaanse rivierkreeft, kunnen dominant worden, waardoor de veiligheid van de keringen in gevaar komt en de afvoercapaciteit wordt belemmerd. De aantrekkelijkheid voor waterrecreatie neemt af;
- Nadelen van zeespiegelstijging, zoals toename van overstromingsrisico's en zoute kwel, spelen op langere termijn dan de komende 20 jaar;
- Een verder zakkende bodem op de plekken waar aanwezig veen nog verder verdroogt en broeikasgassen vrijkomen, waardoor deze plekken op den duur minder goed te gebruiken zijn voor kwetsbare functies, zoals natuur en landbouw;
- In het water komen nog te veel nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen voor. Dat is slecht voor de gezondheid, leefomgeving en biodiversiteit. Om de waterkwaliteit te verbeteren zijn maatregelen om emissies te voorkomen in en om het gebied noodzakelijk.

Waterkwaliteit

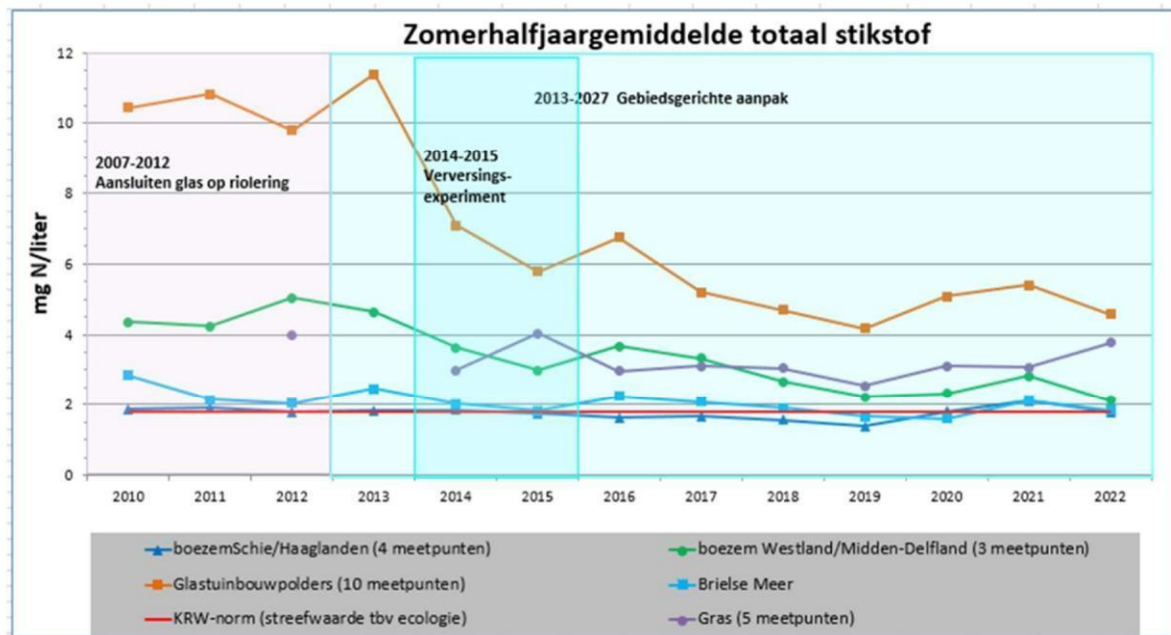
Schoon, gezond en levend water is belangrijk voor de natuur, de biodiversiteit, een gezonde en prettige leefomgeving én om te voldoen aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De zorg voor waterkwaliteit bestaat uit het voorkomen dat voedingsstoffen en milieuvreemde stoffen in het water komen. Delfland verbetert de waterkwaliteit door het aanleggen van nieuwe waternatuur, ecologisch beheer en maatregelen voor vis. Zo werkt Delfland samen met partners aan schoon, gezond en levend water in ons hele gebied.

Huidige stand van zaken waterkwaliteit

Jaarlijks stelt Delfland een waterkwaliteitsrapportage (zie [Rapportage van de waterkwaliteit - Delfland \(hhdelfland.nl\)](#) en [Waterkwaliteitskaart - Delfland \(hhdelfland.nl\)](#)) op om inzicht te krijgen in de vooruitgang van de chemische en ecologische toestand van het water. De rapportage over 2022 laat zien dat over dat de waterkwaliteit in Delfland nog niet voldoet aan de doelen van de KRW voor 2027. Dit geldt zowel voor de chemische als de ecologische doelen. Ten opzichte van 2021 meten we een lichte verbetering van de chemische waterkwaliteit in de glastuinbouwgebieden: dit geldt voor zowel stikstof als gewasbeschermingsmiddelen. In het agrarisch gebied worden de resultaten negatief beïnvloed door twee uitschieters in de metingen. Voor het gebied van Midden-Delfland geven de KRW-waterlichamen 'boezem Midden-Delfland' en 'Holierhoekse- en Zouteveense polder'³

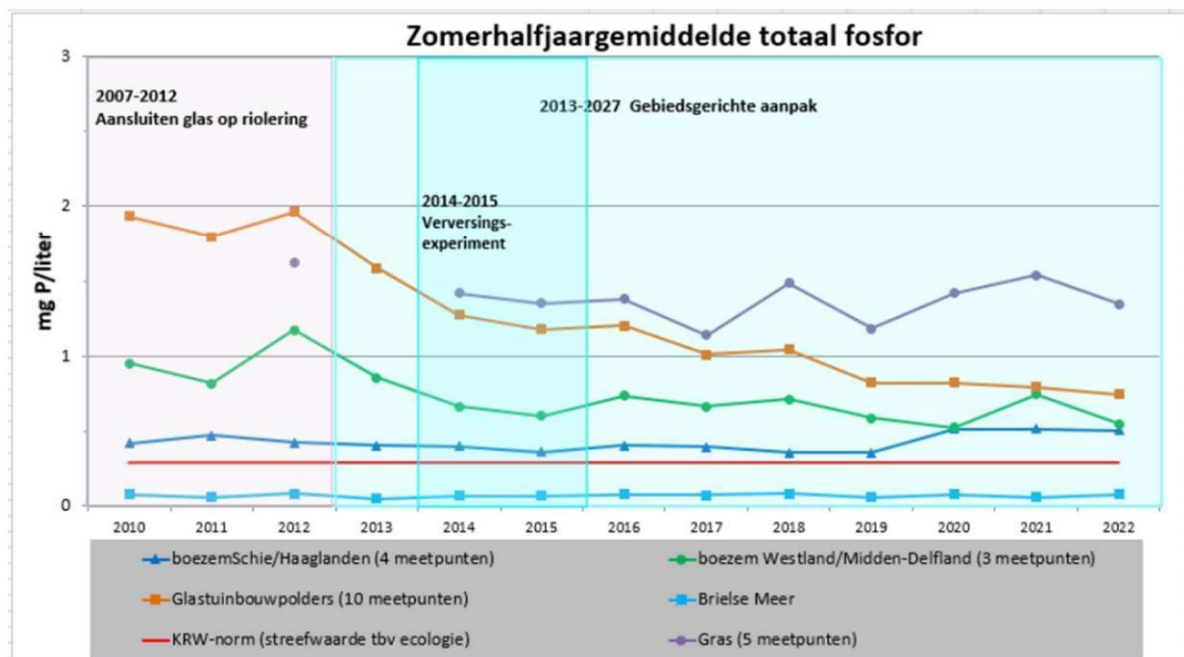
³ Een aandachtspunt is dat de doelen voor fosfor in de polderwaterlichamen aangepast omdat een belangrijke bron voor fosfor niet of nauwelijks beïnvloedbaar is, de zogenaamde natuurlijke achtergrondbelasting. Dit is in het bijzonder het geval in de Holierhoekse- en Zouteveense polder vanwege de aanwezigheid van veenpakketten en de interactie tussen de waterbodem en het water (nalevering). De aanwezigheid van veenpakketten en de nalevering in de omliggende polders is ook

een realistische weerspiegeling van de waterkwaliteit in de agrarische grasland polders. In de waterkwaliteitsrapportage worden de verschillende chemische en ecologische aspecten van de waterkwaliteit meer in detail beschreven en afgezet tegen de te behalen KRW-doelen.

De stikstofconcentratie voor het grasland is in deze grafiek gecorrigeerd voor het jaar 2021 van 2,5 mg N/l naar 3,1 mg N/l vanwege een foutieve berekening in 2021.

De KRW-norm in de grafiek (rode lijn) is op 1,8 mg N/l weergegeven. Door de veranderingen in SGBP3 is deze norm voor boezem Westland/boezem Midden-Delfland, glastuinbouw en grasland verhoogd naar 2,0 mg N/l.

de reden dat het doel voor fosfor in de Boezem Midden-Delfland is aangepast. In de overige boezemwaterlichamen blijft het doel voor fosfor gelijk.

De fosforconcentratie voor het grasland is in deze grafiek gecorrigeerd voor het jaar 2021 van 1,2 mg P/l naar 1,5 mg P/l vanwege een foutieve berekening in 2021.

De KRW-norm van 0,3 mg P/l (SGBP2) is in de grafiek weergegeven (rode lijn). Sinds 2022 is voor een aantal deelgebieden deze norm aangepast (zie SGBP3). Dit is niet in deze grafiek weergegeven.

Maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit

In het [KRW-programma - Delfland \(hhdelfland.nl\)](https://www.hhdelfland.nl) 2022-2027 zijn maatregelen vastgesteld om in negen aangewezen waterlichamen aan de eisen voor waterkwaliteit te voldoen. Voorbeelden van maatregelen in het gebied van Midden-Delfland zijn:

- Voorkomen dat voedingsstoffen en milieuvreemde stoffen vanuit landbouw, glastuinbouw en riool in het oppervlaktewater komen.
- Het optimaliseren van ecologisch waterbeheer, zoals ecologisch maaien, ecologisch baggeren, sturen met water (doorspoelen in droge perioden), kroosaanpak, beheer exoten. Beschikbaar stellen van cofinanciering aan agrarisch waterbeheer (ANLb-pakketten).
- Het ecologisch inrichten van het watersysteem door het versterken van de robuustheid van het ecologisch netwerk, zoals het aanleggen van natuurvriendelijke oevers (zie figuur ecologisch netwerkvisie Delfland).
- Het borgen van waterkwaliteitsaspecten bij recreatie.
- Anticiperen op de toekomst door in stresstesten het effect van klimaatverandering op de waterkwaliteit te onderzoeken.

Overig water

We zetten ons ook in voor de waterkwaliteit van kleinere wateren, ofwel: Overig water. Het grootste deel van al het water in het gebied is Overig water en van invloed op de waterkwaliteit in KRW-waterlichamen. Wij stellen ecologische doelen op en ontwikkelen een uitvoeringsstrategie voor Overig water. De verantwoordelijkheid van onderhoud van een deel van het Overig water ligt echter bij anderen dan Delfland (private eigenaren, andere overheden of terreinbeheerders). Wij stimuleren hen om effectieve maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld het voorkomen dat mest- en voedingsstoffen in het oppervlaktewater komen, de aanleg van natuurlijke oevers, ecologisch onderhoud en minder riooloverstorten. Alleen door een gezamenlijke inspanning kunnen de ecologische doelen bereikt worden.

Het algemene beeld blijft dat stikstof meerjarig beweegt richting het gewenste doel in de KRW-waterlichamen. Deze positieve ontwikkeling is het resultaat van jarenlange inspanningen. Het bereiken van de ecologische doelen vraagt om een gezamenlijk inspanning van boeren gemeenten en terreinbeheerders om:

- Te voorkomen dat mest- en voedingsstoffen in het oppervlaktewater komen,
- Natuurlijk vriendelijke oevers aan te leggen,
- Watergangen ecologisch te onderhouden, en
- Riooloverstorten te voorkomen.

Wateroverlast

Het klimaat verandert sneller dan we eerder dachten. De natte dagen worden natter en extreme regenbuien komen steeds vaker voor. Ook in de zomer. De trend laat een toename zien, maar hoe snel het klimaat verandert is onzeker. De effecten op het regionale watersysteem én de

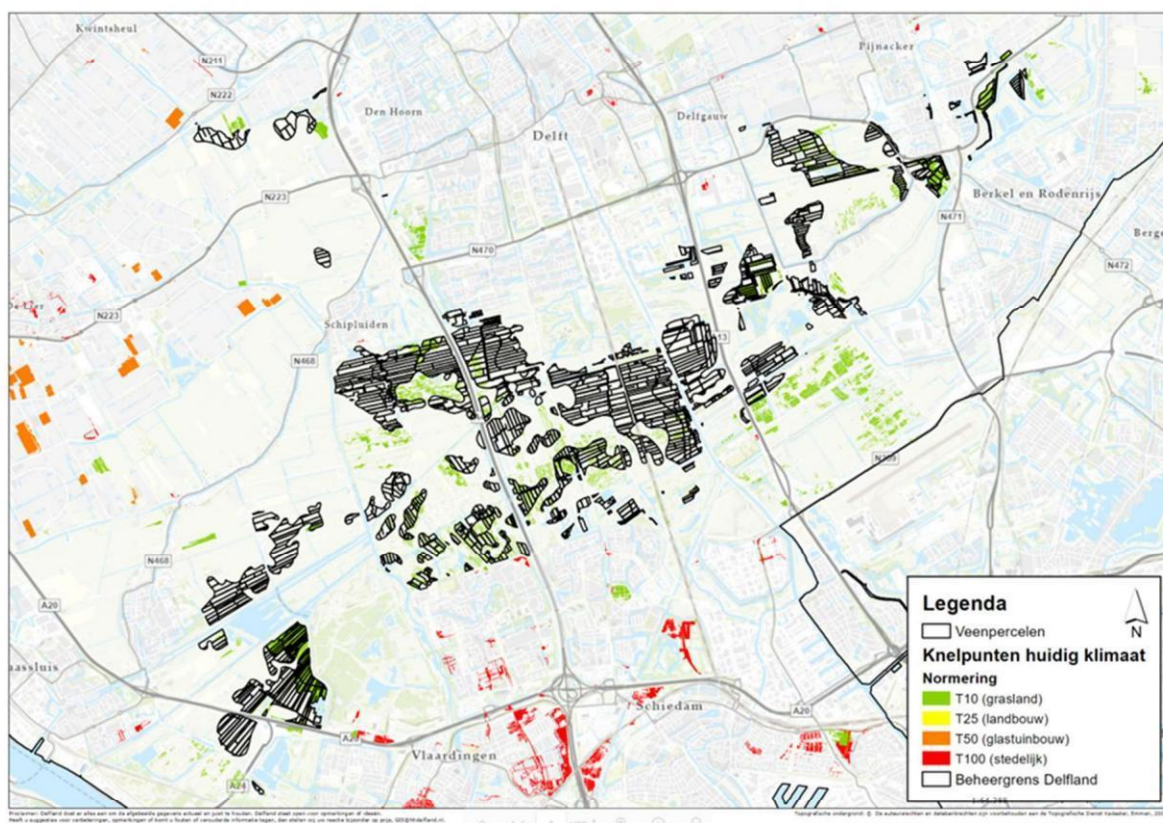
leefomgeving kunnen groot zijn. Een watersysteem én een leefomgeving die eerst ‘op orde’ waren, zijn dat straks door een verandering van het klimaat mogelijk niet meer. De neerslagstatistiek waar we ons watersysteem op voorbereiden is al vaker ingehaald door het veranderende klimaat. Dit is niet de enige uitdaging. Ook door bodemdaling en niet-klimaatbestendig menselijk handelen neemt de kans op wateroverlast toe. De gevolgen van klimaatverandering zullen daardoor nóg sneller zichtbaar en voelbaar zijn. Daarnaast is de beschikbare ruimte voor oplossingen in een steeds dichtbevolkter, meer verstedend en intensiever gebruikt gebied als Delfland beperkt. Dit vraagt ons om nog verder vooruit te kijken - en te handelen.

Voorkomen wateroverlast

Voor het voorkomen van overstrooming vanuit regionale wateren is er een *inspanningsverplichting* om regionale wateren, met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit, zo in te richten dat deze voldoen aan de, in de provinciale omgevingsverordening gestelde, omgevingswaarden bij het huidige klimaat. Daarnaast heeft Delfland een zorgplicht als zich extreme neerslagsituaties voordoen. In dergelijke gevallen zorgt Delfland voor een beperking van de gevolgen door crisisbeheersing.

Wateroverlastknelpunten veenpercelen Midden-Delfland – huidig klimaat

Op de hierop volgende kaart ‘Knelpunten huidig klimaat veenpercelen’ is te zien dat er in veel veengebieden sprake is van wateroverlastknelpunten. Dit betreft wel vaak de gebieden die al een kleine drooglegging hebben. Kanttekening bij deze kaart is dat bij een watersysteemanalyse de meest recente beschikbare neerslagstatistiek wordt toegepast. De neerslagstatistiek is in de afgelopen decennia een aantal keer opnieuw vastgesteld in opdracht van de STOWA, in 2004, 2014 en 2019. Door klimaatverandering zijn de neerslagextremen in de loop van de tijd aanzienlijk toegenomen.

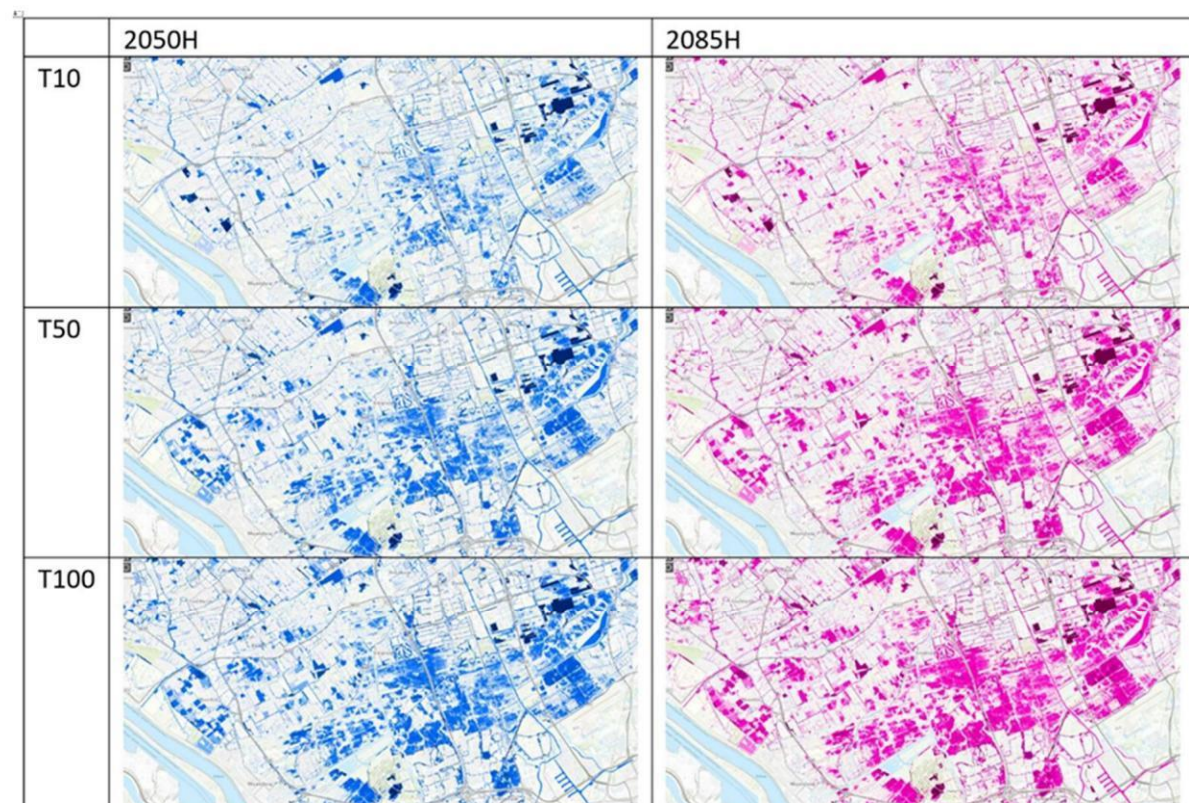
Toekomstige waterbeelden bij een veranderend klimaat

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft in de aanloop naar de Langetermijnstrategie wateroverlast: Wapenen tegen extreme neerslag' (verkenkend) in beeld gebracht wat er nu en in de toekomst op onze regio afkomt door een toename van extreme neerslag (door klimaatverandering). Onderstaande kaarten tonen vanuit regionale wateren overstroomd gebied bij verschillende klimaatscenario's (2050H, 2085H) en kansen/omgevingswaarden (T10, T50, T100). Ook zullen een aantal regionale waterkeringen bij klimaatverandering mogelijk te hoge waterstanden moeten keren. Per gebied is verkennend in beeld gebracht hoeveel m3 er bij klimaatverandering verdeeld moet worden over vasthouden, bergen, verdelen, afvoeren, beperken van gevolgen of accepteren van een hogere kans op wateroverlast.

URL kaarten: [Regionaal watersysteem & Extreme neerslag: Toekomstige waterbeelden \(hhdelfland.nl\)](https://geoportaalhhd.hhdelfland.nl/portal/apps/opsdashboard/index.html#/e8f0aa8e74264eaf876f75add899e539)

URL dashboard:

<https://geoportaalhhd.hhdelfland.nl/portal/apps/opsdashboard/index.html#/e8f0aa8e74264eaf876f75add899e539>

Uitvoeringsprogramma wateroverlast 2023-2027, toekomstgericht water(overlast)plan & NPLG

Er geldt een inspanningsverplichting om voor 2027 de knelpunten bij het huidige klimaat te hebben opgelost. Dit wordt in het Uitvoeringsprogramma Wateroverlast 2023-2027 opgepakt. De kaders uit de langetermijnstrategie zijn van toepassing.

Delfland wil vanaf 2028 voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar hebben. Dit betreft verdeling van de toekomstige opgave over vasthouden, bergen, verdelen, afvoeren, beperken van de gevolgen en het accepteren van een grotere kans op wateroverlast en een route naar 2050 én daarna.

Het is wenselijk om de maatschappelijke opgaven van deze regio waar mogelijk integraal op te pakken, de kosten te verminderen en daarmee een versnelling in te zetten. Per polder, peilvak of bedrijf zal, ook in samenhang met nabijgelegen polder/boezem, gekeken moeten worden wat nog haalbaar is om verder te vernatten, welke uitdagingen klimaatverandering en bodemdaling tot gevolg kunnen hebben, en hoe de opgaven verdeeld kunnen worden over de oplossingsrichtingen.

Peilopzet en wateroverlast. Daar waar de peilen omhoog zouden moeten, kunnen wateroverlastknelpunten ontstaan of vergroot worden. Echter gaat het dan om slechts een klein deel van de Delflandse veengebieden. De conclusie is dat per polder, peilvak of zelfs bedrijf gekeken moet worden wat nog haalbaar is om (grond)waterstanden verder te verhogen óf hoe dat op een nette manier gerealiseerd kan worden.

Droogte en zoetwaterbeschikbaarheid

Introductie

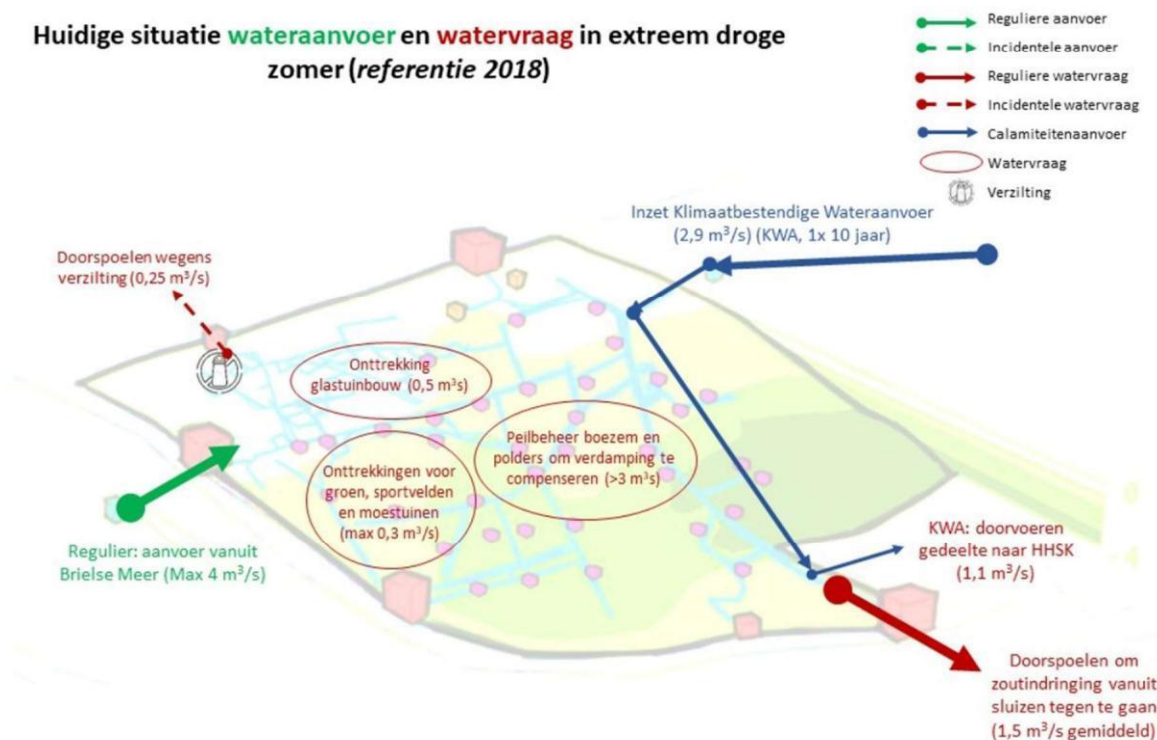
Naast (extreem) natte dagen heeft Nederland steeds vaker te maken met droge periodes die ook nog eens heviger worden en langer duren. Door deze meteorologische verandering moeten we in Nederland ook anders naar het waterbeheer kijken. Waar eerst waterafvoeren de norm was, moeten we steeds meer rekening houden met water vasthouden. Die noodzaak wordt niet alleen vergroot door het veranderende klimaat, maar ook door de maatschappelijke ontwikkelingen. Veel daarvan vereisen extra water. Denk maar aan de vergroening van steden, de wens om het grondwaterpeil in stedelijk gebied te reguleren tegen het verzakken van huizen of de toenemende drinkwatervraag door het groeiende aantal inwoners. Ook ontwikkelingen in het landelijk gebied zoals het ho(o)g(er) houden van de grondwaterstanden in de veenweidegebieden hebben een invloed op de watervraag. Uiteindelijk moet de waterbalans op een regionaalniveau worden bekeken. Oplossingen tegen de droogte op één locatie kunnen ervoor zorgen dat er minder water beschikbaar is in de rest van het watersysteem.

De uitdaging voor de ruimtelijke ontwikkeling is om de watervraag en het aanbod in de zomer beter in balans te brengen om zo een duurzame zoetwatervoorziening voor de toekomst te creëren.

Huidige situatie

Tijdens een droge zomer moet Delfland water aanvoeren van buiten het gebied. Dat water komt vooral vanuit het Brielse meer (4 m³/s), maar als dat onvoldoende is kan Delfland ook vanuit Rijnland via de Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) extra water ontvangen (1,8 m³/s). Zie volgende afbeelding met schematische weergave van de aan- en afvoer in extreem droge zomer. Waar gaat al dat water naartoe?

Huidige situatie **wateraanvoer** en **watervraag** in extreem droge zomer (referentie 2018)

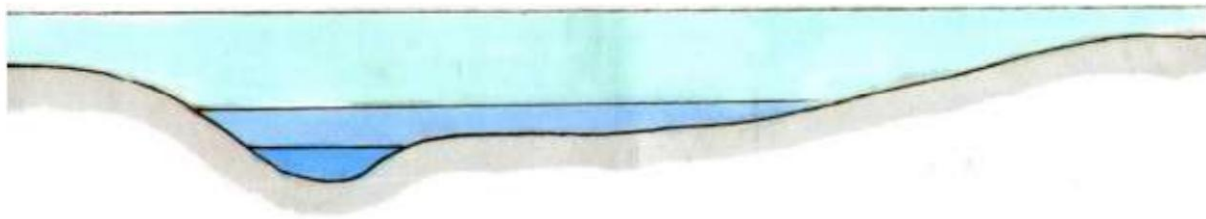
Het meeste aangevoerde zoetwater is nodig om de verdamping te compenseren. De waterpeilen mogen in het gebied niet uitzakken omdat daarmee de stabiliteit van de waterkeringen wordt verminderd en er zo een waterveiligheidsrisico ontstaat. Daarnaast wordt een deel gebruikt om de verzilting in het gebied tegen te gaan. Tenslotte wordt zoet oppervlaktewater gebruikt door een tal van functies, zoals scheepvaart, beregening door de tuinbouw, voor vismigratie, natte natuur, het irrigeren van gemeentelijk groen en door inwoners. In een zomer als die van 2018 of 2022 was het aanbod nét voldoende om te voorzien in de zoetwaterbehoefte, als gevolg daarvan werden sluizen van de Nieuwe Waterweg wekenlang gesloten met grote gevolgen voor de scheepvaart. Naar de toekomst toe zal het steeds lastiger worden om alle functies te voorzien van dezelfde kwaliteit zoet water.

Toekomstige situatie

Doordat de regio steeds vaker te maken heeft met droge periodes en de watervraag toeneemt, vergroot het risico op watertekorten. De huidige wateraanvoerstructuur richting Delfland valt niet te vergroten zonder het doen van enorme investeringen. Daarnaast zit daar altijd een verdelingsvraagstuk achter: water dat naar Delfland gaat kan niet worden gebruikt in andere gebieden van Nederland. Zelfs de huidige aanvoer debieten kunnen onder druk komen te staan door verzilting van inlaat punten.

Richting de toekomst toe moeten we ons meer richten op bufferen en opslag van de neerslag in de winter óf moeten overwegen om, in extreem droge situaties, brak water in te laten voor sommige functies óf een tijdelijk tekort aan water moeten accepteren. Door het jaar heen heeft Nederland een neerslagoverschot. Door een deel daarvan in de winter op te slaan kan deels worden voorzien in de zomerse watervraag. Opslag kan ondergronds door concepten zoals de Urban Water Buffer of Coastar, waarbinnen onderzoek wordt gedaan naar grootschalige zoetwatervoorziening door slim gebruik te maken van de ondergrond, maar ook bovengronds in reservoirs of door flexibel peilgebruik. Vooral bij het aanleggen van water vragende functies is het belangrijk om die mogelijkheid voor winterse opslag mee te nemen zodat de ontwikkelingen niet tot extra druk op een al overbelast systeem leiden.

Ook de droogtebestendige inrichting van het watersysteem is een aandachtspunt. Daarbij moet worden gekeken naar de aanvoer richting een polder. Zijn de inlaten groot genoeg? Een andere manier om een gebied adaptief in te richten is door het peilbeheer flexibeler te maken. Als er te weinig water is dan kan het oppervlaktewaterpeil uitzakken, terwijl bij een bui het oppervlaktewaterpeil verder kan stijgen waardoor er minder water wordt afgevoerd. Ook waterkwaliteit is een probleem in de zomer, er valt weinig regen waardoor het systeem niet doorspoelt. Kunnen we het watersysteem zo bouwen dat de doorstroming maximaal is? In bijvoorbeeld een getrapte geul zakt het peil in de zomer uit, waardoor in nog maar een klein deel van de watergang water staat. Dat resulteert in een hogere doorstroomsnelheid en minder verdamping. Goed voor de waterkwantiteit en de ecologie.

Figuur 1 getrapte geul waarin het variabel peil voor goed functioneren tijdens droogte en wateroverlast zorgt

Effecten van Water Infiltratie Systemen op de watervraag

Voor het gebied van Midden-Delfland is de toepassing van Water Infiltratie Systemen (WIS) de grootste voorspelde toename in de watervraag. WIS, zowel passief als actief, zorgt ervoor dat in droge periodes de grondwaterstand minder ver uitzakt. Een hoge grondwaterstand vermindert veenaafbraak en oxidatie, waardoor CO₂-emissie wordt gereduceerd en bodemdaling wordt geremd. In droge periodes is extra aanvoer van oppervlaktewater nodig om te compenseren voor de extra gewasverdamping en de infiltratie naar percelen via de drainagebuizen. Deze extra watervraag kan met name in extreem droge periodes zorgen voor problemen bij de waterverdeling.

Deltares en Wageningen University & Research hebben een modelstudie uitgevoerd om de [Effecten van onderwaterdrainage op de regionale watervraag \(deltares.nl\)](https://www.deltares.nl/publicaties/Effecten-van-onderwaterdrainage-op-de-regionale-watervraag) in beeld te brengen.

De piekwatervraag in een droge zomer kan in een veenpolder in Midden-Delfland (bijvoorbeeld de Holierhoekse- en Zouteveensepolder) met grootschalige uitrol van waterinfiltratiesystemen toenemen met ca. 20-40%. Ook bij het langjarig gemiddelde neemt de piekwatervraag toe met 20-40% bij toepassing van verbeterde onderwaterdrainage.

In extreem droge zomers staat de watervraag al onder druk. Indien onderwaterdrainage grootschalig wordt toegepast in de regio zonder overwegingen voor de regionale waterbalans, dan kan de kans op incidentele watertekorten in de toekomst groter worden. Niet alleen binnen het beheergebied van Delfland, maar ook in de hele regio West-Nederland.

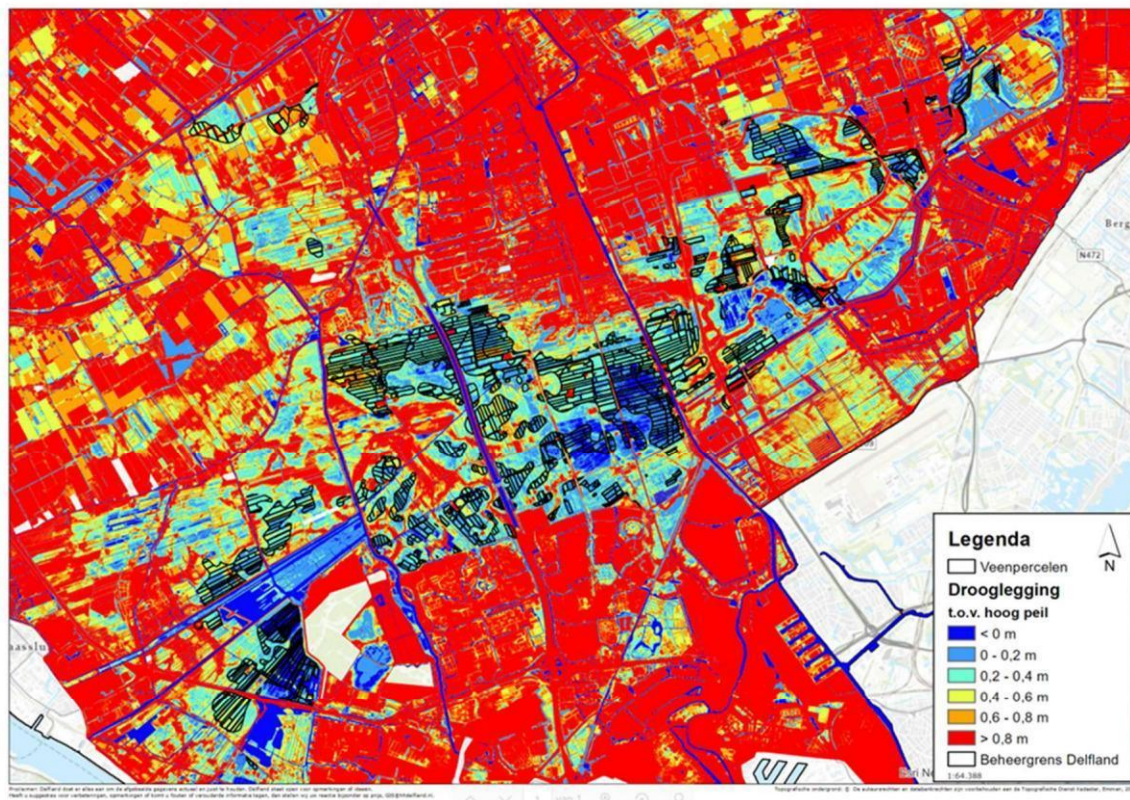
Uitdaging reductie CO₂-emissie en tegengaan bodemdaling Midden-Delfland

Algemeen Veenweiden

Reductie van de CO₂-emissie uit veen is een opgave uit het nationale Klimaatakkoord. Voor 2030 geldt voor Zuid-Holland een reductie opgave van 0,21 Mton CO₂/jaar (dat is 21% van de nationale

opgave van 1 Mton CO₂/jr). Voor deze opgave is geen verdeelsleutel gemaakt tussen de veenweide gebieden, maar het algemene beeld is dat maatregelen in alle veenweiden nodig zijn om de opgave te halen. Uiteindelijk zullen alle veenweide (fors) natter moeten worden – in de Rijksbrief Water en Bodem Sturend wordt daarom gesproken over “bewegen naar een grondwaterstand van 40 tot 20 cm onder maaiveld” – en zal het gebruik en de waardering daar passend op moeten worden (gemaakt). Voor de korte termijn kijken we pragmatisch wat er bottom-up opgehaald kan worden en beoordelen we hoe ver we daarmee komen. Voor het krijgen van subsidie is vooralsnog minimaal 25% reductie als ondergrens gesteld. Aan de lange termijn ambitie van het Klimaatakkoord, om in 2050 klimaatneutraal te zijn, kleven nog veel onzekerheden. Als dat ergens niet lukt, zal elders CO₂ moeten worden vastgelegd. Dat er uit veenweiden altijd een restemissie zal blijven, is wel een verwachting maar of/hoeveel/hoe/waar dat gecompenseerd kan worden, daarover zijn geen afspraken over gemaakt.

Op het kaartje van de drooglegging Midden-Delfland, is te zien dat de meeste veengronden een drooglegging hebben die ligt tussen de 40 en 20 cm. Dat biedt theoretisch potentie om, met hulp van maatregelen zoals waterinfiltratiesysteem, ook grondwaterstand te bewegen naar/vast te houden op 40-20 cm onder maaiveld en de CO₂-emissie uit veen te reduceren. Samen met gebiedspartijen gaan we verkennen of/waar/hoe met maatregelen het grondwater nog verder omhoog kunnen krijgen of in de zomer kunnen houden. Ook al is het veenpakket met 1 m relatief dun, het kan nog meer dan een eeuw CO₂ uitstoten. De ruimtelijk sterk gedifferentieerde bodem van MD biedt kansen voor gedifferentieerde aanpak van de CO₂-emissie door veenbodemdaling.

Hoog houden van peilen of peilopzet kan op gespannen voet staan met:

- o Waterbeschikbaarheid: omdat de watervraag zal toenemen, die toch al niet altijd kon worden gegarandeerd en niet (of alleen door veel areaal te onttrekken voor

interne buffering en zeer hoge kosten), waardoor hoog houden peil niet altijd 100% zal lukken.

- o Waterkwaliteit en voldoen aan de KRW, door (tijdelijke) uit/afspoeling van nutriënten (zeker bij een grondwaterstand minder dan 20 cm onder maaiveld) waarvoor mogelijk een melding en uitleg aan de EU nodig zal zijn.
- o Wateroverlast en voldoen aan de daarvoor geldende NBW-norm: omdat bergingsruimte kleiner wordt en dat kan worden opgelost door aanpassen van de normering voor een heel of delen van een gebied en – als ingrijpend – alleen i.c.m. ruimtelijk en/of flankerend beleid.
- o Inrichtingswerken doordat bijvoorbeeld brugonderdoorgangen te laag worden of oevers instabiel worden of watergangen verbreed moet worden.

Op elk van deze water thema's kan iets nodig zijn omdat ze een opgave zijn (zoals KRW en wateroverlast) en/of omdat de realisatie van een opgave daarop kan doorwerken (zoals waterbeschikbaarheid, wateroverlast en waterkwaliteit). Voor nu schrijven we op wat al bekend is en agenderen we wat nog niet bekend is en hoe we ontbrekende kennis gaan opdoen en wat we daarvoor aan middelen of instrumenten (van het Rijk via het NPLG) nodig hebben (=PM).

Samenvattend:

Het verhogen van de grondwaterstand, zorgt voor een remmende werking op bodemdaling en veenoxidatie. Wordt het waterpeil naar de (op dit moment) meest optimale stand van 20cm gebracht, heeft dit nog meer positieve gevolgen voor bodemdaling en broeikasgasuitstoot. Echter zijn er twee vraagstukken:

1. De huidige melkveehouderij moet zich bij een grondwaterstand van 20 cm-mv sterk gaan aanpassen. Voor sommige bedrijven betekent dit dat bedrijven uitgekocht moeten worden of gecompenseerd moeten worden voor de schade. Bedrijven die in het gebied blijven moeten zich aanpassen op de gewijzigde omstandigheden en moeten naast melk andere inkomsten genereren die passen bij de gebiedsopgaven, zoals grond- blauwen diensten.
2. Door het verhogen van de grondwaterstand, neemt de watervraag toe en de waterberging af. Op de lange termijn (met de verwachte toename in droogte en piekbuien) geeft dit zorgen en mogelijke tekorten en overlast voor het watersysteem. Daarnaast kunnen hogere grondwaterstanden leiden tot een (tijdelijke) achteruitgang in waterkwaliteit, door de uitspoeling van nutriënten zoals stikstof, fosfor en nitraat.

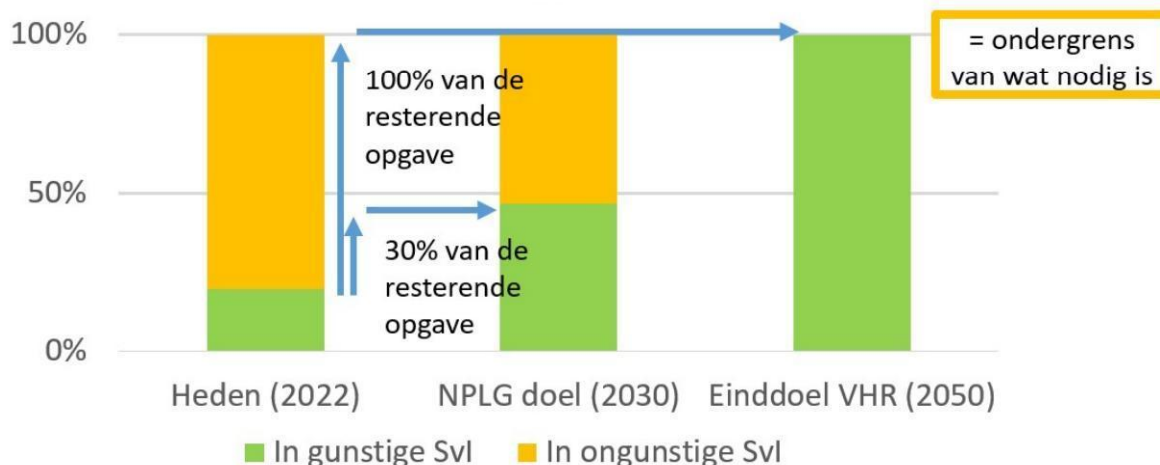
5 GEBIEDSOPGAVEN NATUUR

Realiseren doelbereik Vogel en Habitatrichtlijn

Inleiding

Het centrale doel binnen de opgave natuur is het realiseren van de vogel en habitatrichtlijndoelen. Het algemene doel voor wat betreft de VHR is het realiseren van 30% van de resterende opgave in 2030.

Doel van NPLG en vergezicht daarna

De precieze vertaling van dit doel voor Zuid-Holland en dus ook Midden Delfland is nog onduidelijk, het rijk komt hierover later met meer duidelijkheid. Voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding conform VHR is extra areaal leefgebied nodig. Dit hoeft geen beschermde natuur in de zin van N2000 te zijn, maar kan ook deels extensief beheerde of natuurinclusieve landbouwgrond zijn. Het gaat dus niet alleen om extra hectaren, maar ook om een betere kwaliteit van het bestaande areaal. Er zijn verschillende vogel- en habitatrichtlijnsoorten die van belang zijn in het veenweidegebied.

Voor wat betreft weidevogels gaat het om soorten als grutto, tureluur, kievit, scholekster en slobbeend. De andere vogelgroepen bestaan voor een groot deel uit de spotvogel-groep (kleine bosjes, struikgewas, erven en andere kleine elementen), moerasvogels als roerdomp, bruine kiekendief, rietzanger, snor waar veelal grotere oppervlakten moeras voor nodig zijn. In het winterhalfjaar overwinteren veel watervogels, als zwanen, ganzen, eenden en steltlopers als kievit, goudplevier en wulp in de veenweiden. Drassige plekken, rust en ruimte zijn hiervoor van belang. HR-soorten die hier voorkomen zijn vleermuizen (zeven soorten), noordse woelmuis, kleine modderkruiper en bittervoorn. Schraalland met planten, als dotterbloem en rietorchis, kunnen hieraan worden toegevoegd.

Meer duidelijkheid over de doelen komt mogelijk nog vanuit het rijk, maar het is wel goed om hier rekening mee te houden. De opgaven die hieronder benoemd zijn, moeten dan ook in dat kader gezien worden.

Stappen

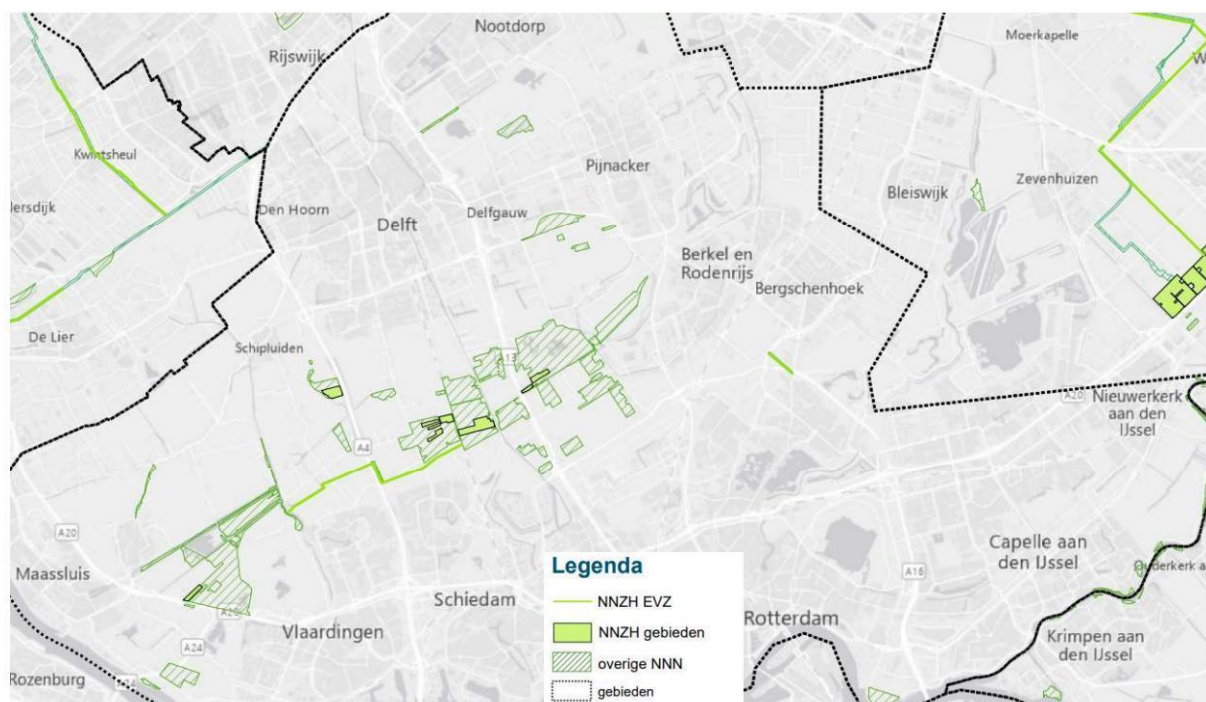
Als voorlopige strategie om deze opgave te realiseren kan worden gedacht aan:

1. Verkrijgen van helderheid over de VHR doelen
2. Beschikbaarheid van een Landschapsecologische Systeemanalyse (LESA)
3. Op basis van VHR doelen en de LESA besluiten wat er nodig is en welke kansen er liggen voor wat betreft:
 - Realisatie van (extra) natuur,
 - Het realiseren van een groenblauwe dooradering
 - Boerenlandvogels
 - Het uitvoeren van de bossenstrategie
 - Inrichting van recreatiegebieden
 - Het verminderen van drukfactoren; waaronder stikstof, fosfaat en gewasbeschermingsmiddelen (Hier is geen opgave onder natuur opgenomen, de gebiedsopgaven voor wat betreft stikstof en waterkwaliteit zullen in het algemeen bijdragen aan meer biodiversiteit).

Realisatie van extra natuur (NNN)

Huidige stand van zaken

De realisatie van het NNN vindt plaats binnen programma Natuurnetwerk Zuid-Holland (NNZH). Binnen de NNN worden vlakdekkende gebieden en Ecologische Verbindings Zones (EVZ) onderscheiden. De locatie van de vlakdekkende gebieden is beleidsmatig vastgelegd. De EVZ's zijn dat nog niet, maar de ligging is wel op hoofdlijnen in beeld. Hoewel de NNN, en meer specifiek de EVZ, geen onderdeel is van het NPLG is het wel een korte termijnopgave voor de gebieden waar ook gebiedsprocessen voor nodig zijn. Voor de realisatie hiervan liggen er mogelijk meekoppelkansen met de realisatie van de groenblauwe dooradering. Daarnaast volgt er mogelijk uit de vertaling van VHR doelen dat er meer nodig is. Onderstaande kaart geeft de huidige stand van zaken aan.

Kansen

Het gebied is zelfs voor een weidegebied vrij nat (drassig) en de belasting van bodem en water door mineralen is minder dan het doorsnee landelijke of provinciale beeld. Het betekent dat er vele kansen zijn voor een rijk bodemleven. Dat is de basis voor alle natuurwaarden en ecosystemen. De eerste kansen voor meer natuur liggen bij een (nog) meer op natuur gericht beheer van gronden en oppervlaktewater.

Omdat de opgave voor het behalen van de VHR doelen nog niet duidelijk is, is het ook onduidelijk of er extra areaal nodig is, aanvullend op het huidige programma voor NNN.

Realisatie van een groenblauwe dooradering

Huidige stand van zaken De landelijke opgave is om 10% groenblauwe dooradering (GBDA) te realiseren in het landelijk gebied per 2050. In Zuid-Holland ligt er een doelstelling om in 2030 10% GBDA te realiseren in de prioritaire gebieden (in Zuid-Holland zijn dit de Veenweiden en de overgangsgebieden). Bij de groenblauwe dooradering gaat het om elementen als heggen, houtwallen, natuurvriendelijke oevers, kruidenrijke randen en bermen. De GBDA draagt onder meer bij aan de verbetering van waterkwaliteit, het vasthouden van water en CO2 en biodiversiteit. Fijnmazige GBDA, robuuste NNN en ecologische verbindingzones versterken elkaar en zijn complementair. Voor de eerste versie van het gebiedsplan geldt dat de provincies in kaart moeten brengen waar op dit moment al GBDA ligt. Daaruit volgt de opgave die nog resteert om de doelen van 2030 en 2050 te bereiken. [Kaart van huidige GBDA en potentie voor uitbreiding/versterking ontbreekt nog]. Een en ander wordt vanuit het gebied al georganiseerd op dit gebied:

- Via de [Stichting Groenfonds Midden-Delfland](#) kunnen boeren vergoeding ontvangen voor het onderhouden van landschapselementen;
- Binnen het Duurzaam Boer Blijven programma bestaat een verdiepingsgroep Kruidenrijk Grasland. Dit is een initiatief waarbij boeren hectares inzaaien met kruidenrijke grasmengsels. Kennis en ervaringen worden gedeeld bij informatieavonden en in het veld bij praktijkproeven.

Kansen

De bestaande groenblauwe dooradering is al omvangrijk in Midden-Delfland. Er zijn kruidenrijke graslanden, recreatiegebieden, dijken, bermen en kades, landschapselementen en natuurvriendelijke oevers, plantsoenen, lanen en parkjes. Er zijn ook al een aantal natuurvriendelijke oevers in het gebied die door waterschap en TBO's worden onderhouden. Het waterschap is aan het inventariseren welke informatie over de steilheid van de oevers in primaire watergangen op kaart beschikbaar is, en of hieruit kansrijke locaties volgen voor het vergroten van het oppervlak groenblauwe dooradering. De grootste potentie hiervoor ligt waarschijnlijk niet in het primaire water, maar in de kleinere sloten. Met behulp van het ANLb worden er op een aantal plekken al pakketten ecologische slootschonen en baggeren met de baggerspuit ingezet. Deze dragen bij aan meer biodiversiteit in de sloot. Hier is kaartmateriaal voor beschikbaar. De kaart die wordt gemaakt met betrekking tot de GBDA en een check met het gebied zal moeten uitwijzen waar kansen liggen.

Deze meeste van de soorten benoemd in de inleiding kunnen goed meeliften met een groenblauwe dooradering. Hierbij is het wel van belang dat deze dooradering robuust is, vooral open is en uit rietvegetaties blijft en dat de waterkwaliteit sterk verbetert. Voor de noordse woelmuis en otter in de nabije toekomst is het van belang het leefgebied te vergroten (nu alleen in Vlaardingse Vlietlanden aanwezig).

In het gebied liggen kansen voor meer natuurvriendelijke oevers en kruidenrijke randen en bermen. Zowel soorten in als rondom water profiteren hiervan zoals de glassnijder, maar natuurvriendelijke oevers/kruidenrijke randen zijn ook interessant voor weidevogels. Daarnaast dragen natuurvriendelijke oevers (en het beheer daarvan) bij aan de ecologische waterkwaliteit en waterberging.

Boerenlandvogels

Stand van zaken

Het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland is een belangrijk gebied voor weidevogels. Voor de inzet ten behoeve van boerenlandvogels kan worden aangesloten op het bestuurlijk en ambtelijk netwerk dat in het kader van het Actieplan Boerenlandvogels al sinds 2019 van kracht is. De doelen in het actieplan zijn nog niet gerealiseerd en het actieplan loopt nog tot 2027. De kans is groot dat er extra maatregelen nodig zijn.

Kansen

Aanvalsplan Grutto

Het gebied is in een eerder stadium aangewezen voor extra agrarisch natuurbeheer in het kader van het landelijke Aanvalsplan Grutto. Aan het gebied wordt gevraagd voorstellen te doen voor de situering van één of meer weidevogelkernen volgens het Aanvalsplan Grutto. Zo'n kern is een goed ingericht en beheerd gebied van ca. 1000 ha groot; dat is een generieke norm, of deze past in dit gebied een vraag voor het vervolg. In de praktijk zal niet 100% van een dergelijke kern optimaal beheer kennen. Er wordt uitgegaan dat ca. 70-80% voor weidevogels goede omstandigheden kent (kortgezegd vochtige, kruidenrijke graslanden met een voldoende open landschap) en een optimaal beheer heeft (waaronder later maaien) en dat er een beschermd natuurgebied gericht op weidevogels in is gelegen. Dit laatste is niet per se nodig als het optimaal is ingericht en wordt beheerd.

Verder wordt aan het gebied gevraagd met voorstellen te komen om het agrarisch natuurbeheer verder uit te breiden met het oog op de vergroting van het natuurinclusieve areaal gericht op weidevogels. Het zoeken van synergie met het programma Duurzaam Boer Blijven en Rotterdam de Boer op! is hierbij van belang. Er ligt al een concept voor de start van het aanvalsplan binnen het uitvoeringsprogramma van het Bijzonder Provinciaal Landschap. Met het aanvalsplan grutto wordt ingezet op 65% broedsucces. Voldoende broedsucces is belangrijk om de vergrijzende populatie op peil te houden.

Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer

Extra areaal ten behoeve van de VHR doelen kan mogelijk gehaald worden door extra areaal (zwaar) agrarisch natuurbeheer en het meekoppelen met de opgaven stikstofreductie (extensivering waardoor mogelijkheden zijn voor latere maaidata) en tegengaan van CO₂ uitstoot en bodemdaling (vernatting van de bodem) en de 10% groenblauwe dooradering. In weidevogelgebied gaat dat met name over sloten en natuurvriendelijke oevers.

Voor wat betreft agrarisch natuur- en landschapsbeheer is er potentie voor uitbreiding. Hiervoor is geld nodig voor aanleg binnen het NPLG. Een belangrijk aandachtspunt is samenhang met de bedrijfsvoering van de boer (en de nieuwe verplichtingen die er zijn, zoals bufferstroken). Het lijkt overigens onwaarschijnlijk dat er op basis van de bestaande beheerpakketten- en vergoedingen

voldoende belangstelling bij de boeren is om fors meer contracten af te sluiten. Voor het realiseren van dergelijke opgaven zijn dus andere voorwaarden, instrumenten of vergoedingen nodig.

Andere instrumenten

Mogelijk zijn er ook nieuwe pakketten ANLb nodig of andere manieren van landschapsbeheer, zoals de landschapsgronden. Deze gronden blijven in agrarisch gebruik maar zijn gekoppeld aan een kwalitatieve verplichting. Dit vraagt een aanzienlijke uitbreiding van het subsidiebudget.

Daar is dan meer geld voor nodig + draagvlak/motivatie deelnemers en een communicatiecampagne.

Bossenstrategie: uitbreiding bos

Stand van zaken

[Invoegen kaart + tekst bos in MD]

Kansen

Uitbreiding is alleen wenselijk aan de randen van het gebied, direct tegen bebouwing en infrastructuur aan. Mogelijke locaties zijn bijvoorbeeld rondom landgoed De Tempel en de driehoek, direct daarnaast - in Toekomstbeeld Schiezone ook wel spiegellandschap genoemd. Ook is in Toekomstbeeld Schiezone gesproken over een TU testbos.

Naast meer biodiversiteit dragen meer bomen ook bij aan CO2-vastlegging.

Recreatiegebieden

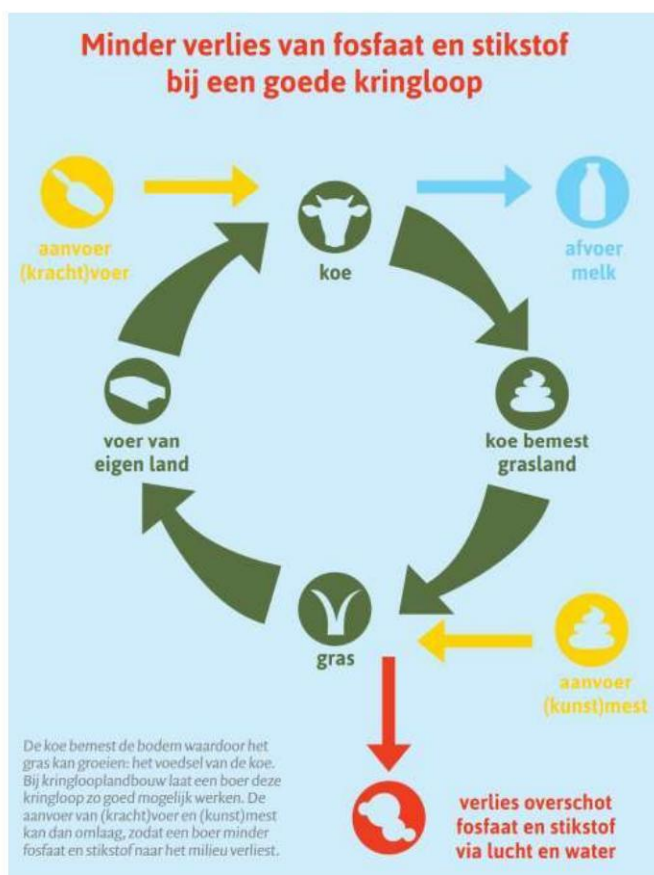
Behalve open landschap omvat het gebied langs de randen ook recreatiegebieden. Ook deze gebieden kunnen bijdragen aan meer biodiversiteit. Vanuit rijk en provincie zijn hiervoor geen scherpe doelen. Het gebied zelf hanteert de egel als icoonsoort: als deze het goed doet zegt dat iets over het grotere ecosysteem.

6 LANDBOUW EN STIKSTOF

Kringlooplandbouw in de melkveehouderij

De agrarische sector in Midden-Delfland bestaat hoofdzakelijk uit rundveehouderij, overwegend melkveebedrijven. De ongeveer 55 actieve melkveehouders beheren gezamenlijk het agrarisch kerngebied van circa 3.000 hectare groot. Met gemiddeld 70 koeien per bedrijf is de melkveehouderij in Midden-Delfland kleinschalig te noemen. Deze groep boeren is een hecht collectief en het overgrote deel houdt zich bezig met kringlooplandbouw.

In 2008 is een kleine groep melkveehouders in het gebied gestart met kringlooplandbouw. Een gedachtegoed wat inmiddels ook het streven is van het ministerie van LNV: *“Kringlooplandbouw als basis voor een duurzame en sterke (agri)foodsector”*. De basisgedachte hiervan is het zoveel mogelijk sluiten van de kringloop koe-melk-bodem-gras (zie onderstaande figuur). Dit creëert een win-win situatie: financieel voordeel voor de melkveehouder en een positief effect op het milieu en de biodiversiteit. Binnen het kringloop principe sturen melkveehouders integraal met vakmanschap op het vergroten van de efficiëntie van mineralen, rekening houdend met factoren als de grondsoort(en) onder het bedrijf, de type veestapel en de intensiteit van het bedrijf. Zij doen dit door het nemen van voer- en managementmaatregelen. Dit is te vertalen naar het streven van het winnen van een zo hoog mogelijke kwaliteit en kwantiteit ruwvoer. Vervolgens is het de kunst om met een zo beperkt mogelijke hoeveelheid input van buitenaf, een zo optimaal mogelijke output in de vorm van vlees en melk te creëren.

Inmiddels nemen 44 melkveehouders deel aan het studieprogramma kringlooplandbouw (ruim 80% gebiedsdekking) binnen het programma Duurzaam Boer Blijven. Door te werken met KPI's kan iedere boer afgestemd op zijn eigen mogelijkheden en vakmanschap de beste manier zoeken om doelen te realiseren op het gebied van stikstof, water, biodiversiteit en klimaat. Op deze doelen zijn door de jaren heen in Midden-Delfland mooie resultaten geboekt. De data hiervoor wordt afgeleid uit de Kringloopwijzer en de resultaten worden weergegeven door de volgende zeven Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's), gebaseerd op de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij:

1. Eiwit van eigen land
2. Stikstofbodemoverschot
3. Ammoniak uitstoot
4. Fosfaat bodemoverschot
5. Blijvend grasland
6. Natuur en landschap
7. Broeikasgasuitstoot

De scores van melkveehouderijen op deze KPI's worden weergegeven op een jaarlijks kringloopcertificaat (zie bijlage).

Echter, werken volgens de principes van de kringlooplandbouw gaat niet vanzelf. Daar moet de agrarisch ondernemer zich nadrukkelijk voor inzetten. Een passende beloning voor het werken aan de maatschappelijke doelen die hiermee gediend zijn, is essentieel hierbij. Vanuit die gedachte en op basis van de filosofie dat je boeren beter kunt belonen voor verduurzaming dan ze afrekenen op maatregelen, belooft gemeente Midden-Delfland de prestaties die boeren leveren. Dit doet zij sinds 2014 in de vorm van een waarderingssubsidie. In 2018 zijn zij gaan samenwerken met FrieslandCampina op het gebied van duurzaamheid.

FrieslandCampina werkt aan verduurzaming via de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij. De resultaten van de biodiversiteitsmonitor zijn ook vastgelegd in een keurmerk 'On the way to Planet Proof' van Stichting Milieukeur (SMK). De gehanteerde kengetallen binnen de biodiversiteitsmonitor kwamen vrijwel overeen met de eerdere versie van het kringloopcertificaat voor Midden-Delfland. Boeren kunnen nu zowel een financiële waardering krijgen vanuit FrieslandCampina (afhankelijk van de marktwaarde) als wel van de gemeente Midden-Delfland. In 2021 hebben het Hoogheemraadschap van Delfland en 'Rotterdam de Boer op!' van Natuurmonumenten zich aangesloten bij de aanpak van de gemeente.

Kringloop resultaten door de jaren heen

In onderstaande grafieken worden de duurzaamheidsprestaties van de melkveehouders over de afgelopen jaren weergegeven op de KPI's: eiwit van eigen land, stikstofbodemoverschot, ammoniak uitstoot, fosfaatbodemoverschot, blijvend grasland, natuur en landschap, en broeikasgasuitstoot. Elke grafiek geeft een TOP (oranje) en een BASIS (grijs) lijn weer. Deze lijnen representeren de drempelwaardes op de KPI's welke worden gehanteerd binnen het keurmerk 'On the way to Planet Proof' van SMK. Een uitgebreidere toelichting op de resultaten vindt u in de bijlagen

44 kg Ammoniak uitstoot per hectare

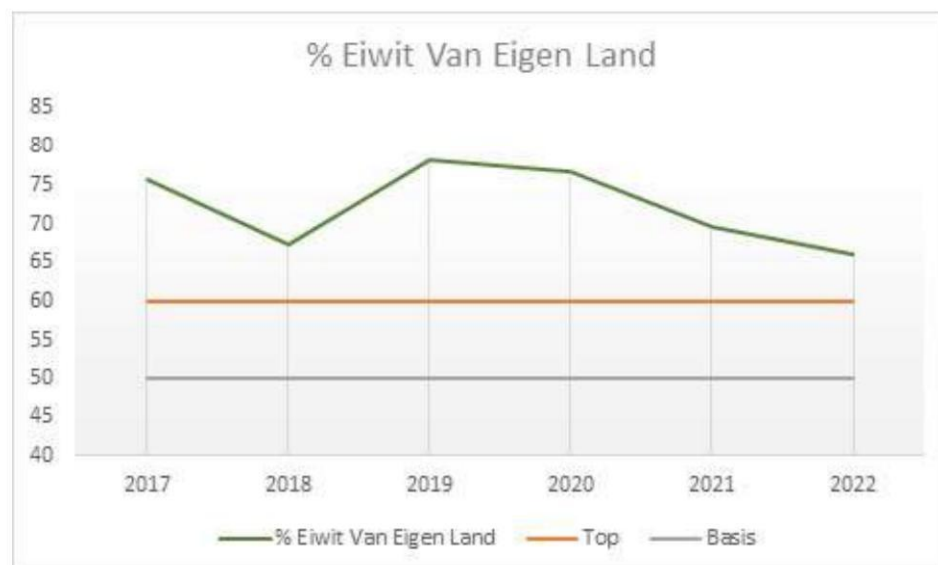
Wat betreft de stikstofopgave blijkt de KPI ammoniakuitstoot (emissie uit de stal en mestopslag en emissie bij bemesting en oogst) een passende graadmeter te zijn. Onderstaande figuur laat zien dat de melkveehouders in Midden-Delfland sinds 2018 een reductie van 26% hebben weten te realiseren, waardoor zij momenteel gemiddeld 44 kg ammoniak per hectare uitstoten. Landelijk is dit gemiddeld voor melkveebedrijven 56,5 kg ammoniak per hectare (Agrimat, 2020).

Melkveehouders kunnen deze KPI beïnvloeden door te sturen op factoren als Ruw Eiwit gehalte in het rantsoen, bemesting en weidegang.

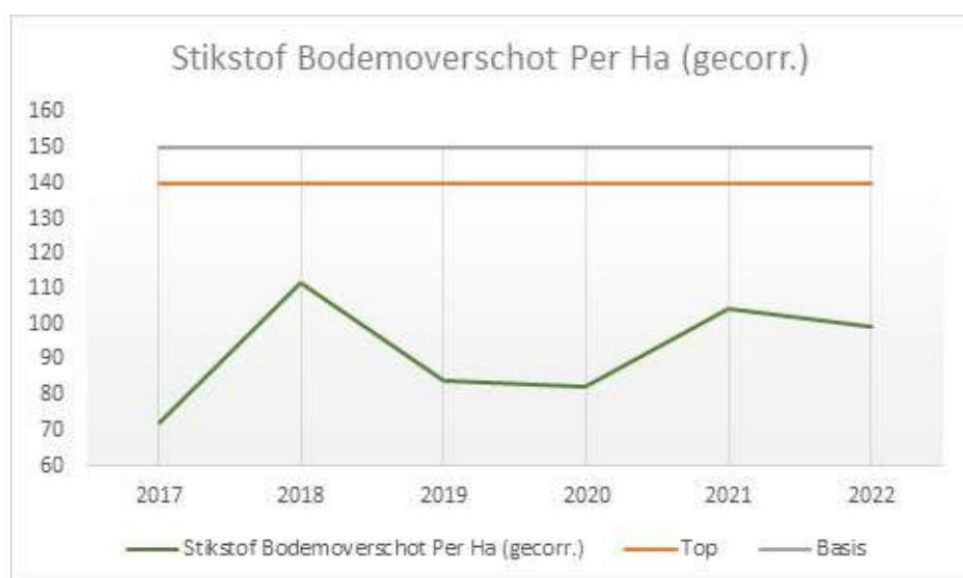
Eiwit van eigen land

Voor het percentage eiwit van eigen land is een licht dalende lijn te zien in de grafiek, maar alsnog is de score goed te noemen. Het gemiddelde bevindt zich namelijk ruim boven het TOP niveau. De daling heeft deels te maken met een nieuwe rekenmethode voor deze KPI. De kwaliteit van het gewonnen ruwvoer, het aandeel aangekocht voer van buitenaf in het rantsoen en het aandeel gras van eigen land in het totale rantsoen zijn knoppen waaraan een melkveehouder kan draaien om op deze KPI te sturen.

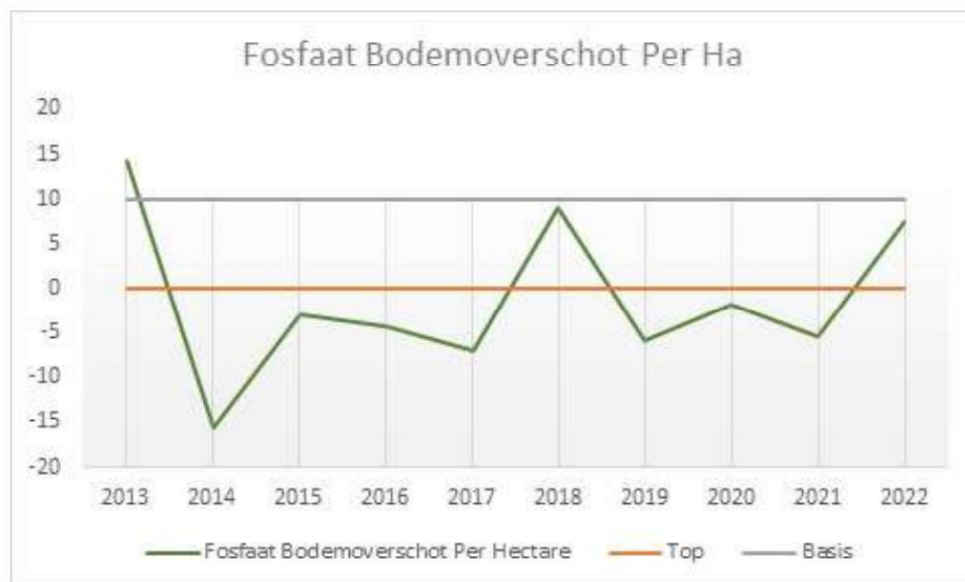
Stikstofbodemoverschot

Het stikstofbodemoverschot is een weergave van de balans tussen bemesting en onttrekking per hectare. Het streven is om een laag bodemoverschot te krijgen, wat inhoudt dat de nutriënten beter worden benut. Sturen kan door weinig te bemesten en lagere opbrengsten te accepteren of veel te bemesten en te streven naar hoge opbrengsten. De strategie is afhankelijk van het type bedrijf en ondernemer. 2022 was geen topjaar wat betreft droge stof opbrengsten van het grasland. Dit is vooral te verklaren door de moeilijke groeiomstandigheden (koud voorjaar en droge zomer). Bij een gelijkblijvende bemesting zou verwachtingsgewijs het bodemoverschot toenemen. Echter, in 2022 is deze licht afgenomen. Dit is te verklaren doordat de deelnemende bedrijven hierop hebben ingespeeld met de bemesting. Door het gewas te bemesten naar de onttrekking kan men voorkomen dat de bodemoverschotten oplopen. In de meeste gevallen wordt hierop bijgestuurd met kunstmest.

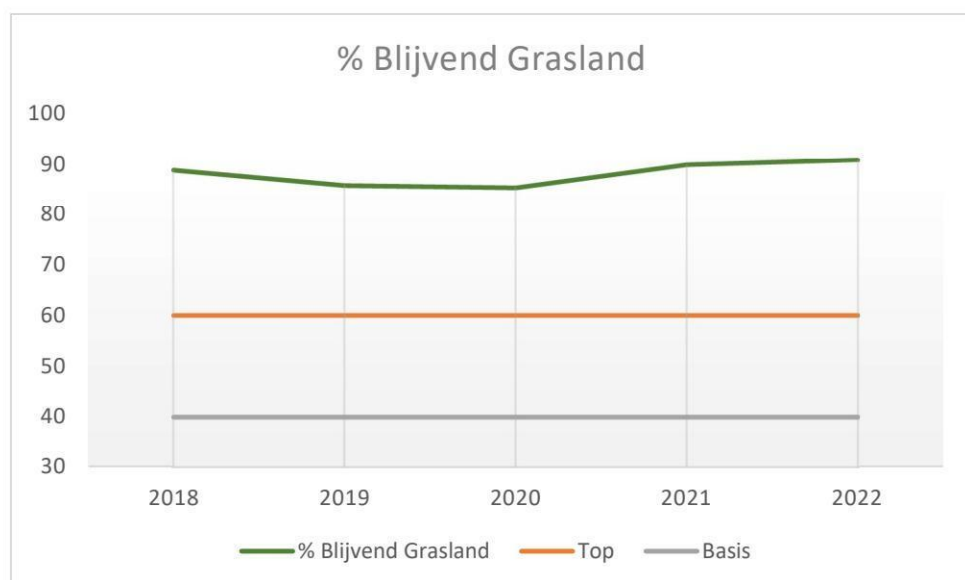
Fosfaat bodemoverschot

In tegenstelling tot het stikstofbodemoverschot kan een melkveehouder niet bijsturen met kunstmest om deze KPI te beïnvloeden. Alle deelnemende bedrijven maakten in 2022 gebruik van de derogatie. Een van de voorwaarden hiervan is dat geen fosfaatkunstmest wordt gebruikt op de bedrijven. Met de bemesting met fosfaat via drijfmest zou enige mate van sturing mogelijk zijn, maar over het algemeen wordt alle bemestingsruimte volgemaakt op de bedrijven. Daarom zit daar tussen de jaren niet veel verschil in. Hooguit door andere gehalten van fosfaat in de mest, maar dat verschil is in de praktijk klein tussen de verschillende jaren. De lagere opbrengsten van het grasland in 2022 is daarmee de voornaamste verklaring voor de stijging van het fosfaatbodemoverschot.

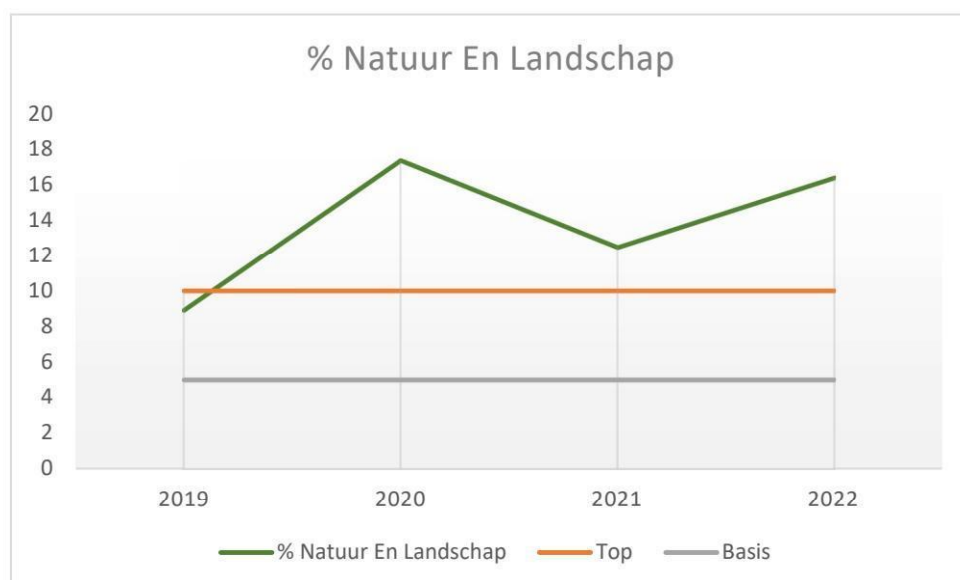

Blijvend grasland

Aangezien Midden-Delfland een veenweidegebied is, kan er niet heel veel meer dan gras geteeld worden. Daarom is het aandeel blijvend grasland bij de melkveehouderijen relatief hoog en stabiel. Blijvend grasland draagt bij aan CO₂ vastlegging in de bodem wat een positief effect heeft op de bodem en het klimaat.

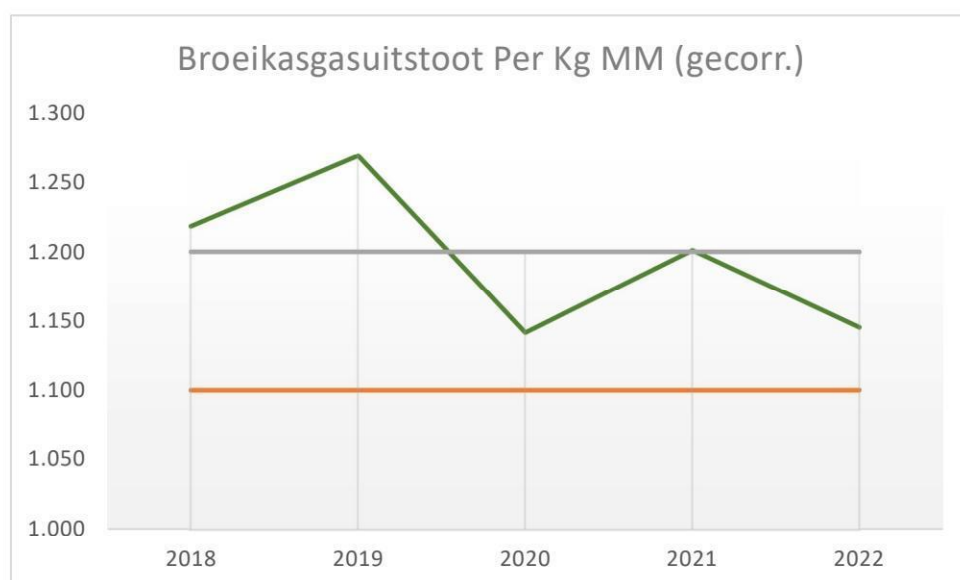

Natuur en Landschap

Het kengetal Natuur en Landschap wordt berekend aan de hand van een [rekentool van SMK](#) en dus niet op basis van de Kringloopwijzer. Hiervoor ontvangt Dirksen Management Support gegevens via FrieslandCampina of via de melkveehouders zelf. Deze KPI bevat het aandeel erfbeheer, graslandbeheer, weidevogelbeheer, ecologisch water- en bodembeheer, en landschapsbeheer in het bedrijf. De trend is een stijgende lijn over de afgelopen jaren.

Broeikasgasuitstoot

De indicator broeikasgasuitstoot wordt weergegeven in het aantal CO2 equivalenten per kilogram meetmelk. Een dalende lijn is zichtbaar, maar tegelijkertijd ligt hier nog een uitdaging voor de groep melkveehouders om allemaal TOP te halen (d.w.z. ≤ 1.100 gram CO2 eq. per kg MM). Krachtvoer, (afvoer)leeftijd van de koeien, en ruwvoer kwaliteit zijn knoppen waaraan melkveehouders kunnen draaien om op deze KPI te sturen.

Perspectief van de landbouw Midden-Delfland

Voortzetten IODS kwaliteitsproject 'Groen ondernemen, een nieuwe landbouw' - Programma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland en Project Grondinstrument

Door het continueren van het IODS kwaliteitsproject 'Groen ondernemen, een nieuwe landbouw' werken gemeente en LTO Delflands Groen aan een tweeledige doelstelling:

- Behoud van een economisch duurzame agrarische sector in een verstedelijkte omgeving;
- Behoud van het open agrarische gebied met landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden.

Het kwaliteitsproject Groen Ondernemen bestaat uit twee projectonderdelen:

1. Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland, met als doel op bedrijfsniveau een impuls te geven aan de verduurzaming van de agrarische bedrijven, overwegend melkveehouderijen, in Midden-Delfland.
2. Grondinstrument, met als hoofdzakelijk doel grond zoveel als mogelijk beschikbaar te houden voor de agrarische sector van Midden-Delfland.

De melkveehouderij is de afgelopen eeuwen bepalend geweest voor het karakter en de ruimtelijke kwaliteit van het gebied: graslanden met de koe in de wei. Het duurzaam behouden van de agrarische sector als economisch en landschappelijk drager van het gebied is noodzakelijk voor de toekomst van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland.

Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland

Vanaf de start van het programma Duurzaam Boer Blijven in 2010 is ingezet op een rendabel verdienmodel voor de melkveehouders, zodat boeren voor nu en in de toekomst kunnen blijven boeren in Midden-Delfland. Tegenover de race van verdere specialisatie en schaalvergroting staat een zoektocht naar herfundering, verdieping en verbreding. Het verdienmodel kan in deze drie richtingen versterkt worden: allereerst lagere kosten (minder krachtvoer, minder kunstmest, beter boeren) wat centraal staat in het studieprogramma, meer verdienen aan het product (via streekproducten of via bijzondere ketens, zoals PlanetProof) en meer verdienen aan diensten (denk aan een stapeling van beloningen zoals rentekorting of lagere lasten).

Met het programma Duurzaam Boer Blijven programma hebben we afgelopen jaren ingezet op alle drie de facetten van het verdienmodel. Kringlooplandbouw staat al vanaf 2010 aan de basis van het programma Duurzaam Boer Blijven en dat zal het ook voorlopig blijven doen, mede gezien de keuze voor kringlooplandbouw vanuit het ministerie van LNV. Het sluit ook aan op de Europese agenda. Het geeft antwoord op thema's zoals klimaat, waterkwaliteit, stikstof, bodem(daling), fosfaat, dierenwelzijn en biodiversiteit.

Naast de kringlooplandbouw pijler binnen het programma is in 2016 het **Jonge Boeren Netwerk** gelanceerd. Het is namelijk van direct belang voor het gebied om jonge potentiële ondernemers te stimuleren om een (familie)bedrijf over te nemen. Bedrijfsopvolging vindt nu voornamelijk plaats binnen de familie van de oudere generatie op de jongere.

Vanaf 2017 is een derde pijler, het **Innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND)**, aan het programma Duurzaam Boer Blijven toegevoegd. Binnen deze pijler is meer aandacht besteed aan nieuwe kansen voor de agrarisch ondernemer met de stedelijke omgeving en de verbinding met andere sectoren. Het heeft nieuwe experimenten opgeleverd en aan bestaande experimenten een impuls gegeven.

Het programma heeft zich daarmee afgelopen jaren ontwikkeld als een breed programma bestaande uit drie pijlers (zie figuur 2). Hiermee investeert het in de hele boerengemeenschap en alle bodemgebruikers en jaagt het tegelijkertijd vernieuwing en verduurzaming aan. Het programma heeft zich afgelopen jaren steeds beter verankerd in het gebied.

De drie pijlers van Duurzaam Boer Blijven

Naast het voortzetten van de huidige activiteiten binnen deze pijlers, werken we aan constante verbetering van het programma DBB en het project Grondinstrument. Dit behelst onder andere de volgende inzet en activiteiten:

- Verdere verduurzaming van de melkveehouderij stimuleren door de ontwikkeling van een kringloopcertificaat 2.0 en borging/erkenning van de KPI-systematiek. Één van de dingen waar we op gaan inzetten als onderdeel van bovengenoemde is om iedere melkveehouder in het gebied op een uitstoot van 40 kg ammoniak per hectare te krijgen. Daarmee behaalt het gebied een generieke stikstofreductie doelstelling van 30%;
- 100% gebiedsdekking binnen het studieprogramma kringlooplandbouw nastreven;
- Het stimuleren en begeleiden van vrijwillige kavelruil met de inzet van een kavelruilcoördinator ten behoeve van een toekomstbestendige verkaveling van het agrarisch kerngebied. Landbouwgrond dat in eigendom is van gemeente Midden-Delfland staat ten dienste van dit proces.
- Het bevorderen van bedrijfsopvolging, onder meer aan de hand van het aanbieden van coachingsgesprekken voor starters en stoppers (op aanvraag);
- Het experimenteren met het oprichten van een vleesvee studiegroep;
- Bodem als basis (LTO Noord) als verdiepingsgroep integreren in het studieprogramma kringlooplandbouw;
- Waterkwaliteit verdiepingsgroep uitbreiden en het opnieuw inrichten van de verdiepingsgroep Kruidenrijk grasland;
- Inzet op de korte keten, door o.a. het realiseren van een kleinschalige zuivelfabriek;
- Verder uitrollen van het thema duurzame energie binnen de agrarische sector;
- Samenwerking met Fieldlab Groene Hart;
- Polderaanpak Klaas Engelbrechtspolder met o.a. als doel biodiversiteitsherstel in de polder (streven 25 ha) en een duurzaam verdienmodel voor meerdere grondgebonden melkveehouders.

7 PROPOSITIE VAN HET GEBIED MIDDEN-DEFLAND

Spijtvrije maatregelen en projecten

De bestuurlijke landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland heeft vier projecten uit het Uitvoeringsprogramma aangedragen als no-regretprojecten, met de bedoeling deze naar voren te halen en voor de realisatie een beroep te doen op de daarvoor beschikbare middelen bij rijk en provincie. Zie hiervoor het betreffende document. Het gaat om:

- Naar een water-neutrale polder in het BPL Midden-Delfland
- Aanvalsplan Grutto BPL Midden-Delfland
- Vitaliseren en uitbreiding bossen in recreatiegebieden BPL Midden-Delfland
- Zuivelfabriek en -distributiecentrum Delflandshof

In de formats (zie propositie) wordt verder aangegeven wat deze projecten betekenen voor de NPLG-doelen.

Ambities om met voorrang op te pakken

Geen project, maar wel een belangrijke ambitie is om alle oevers in het gebied natuurvriendelijk in te richten met als doel om het oppervlak groenblauwe dooradering te vergroten, tenzij dit om locatie-specifieke redenen niet mogelijk is of ecologisch geen toegevoegde waarde heeft t.o.v. de huidige situatie. De eerste stap in dit proces is om een adviesbureau een prioritering uit te laten werken om tot concrete locaties voor de aanleg van (meer) natuurvriendelijke oevers te komen. Daar zullen dus nog projecten uit volgen.

Wat we nodig hebben van anderen

Van de overheid (rijk en provincie)

- Steun voor het gebiedsproces en erkenning van voorlopers.
- Stapelen van beloning voor verduurzaming melkveehouderij. Belonen voor KPI's is nadrukkelijk een maatschappelijke taak. Het werken volgens de principes van kringlooplandbouw kost de boer tijd en geld. De bereikte resultaten en vergoedingen dienen blijvend geborgd worden zodat de kringloopboeren continu kunnen werken aan verdere verbeteringen in het sluiten van de kringloop. Daarnaast is blijvend ondersteuning nodig in de vorm van studieclubs en informatiebijeenkomsten.
- Opgave per gebied in de vorm van emissieplafonds i.p.v. reductiedoelstellingen
- Normstelling voor bedrijven
- Borging doelregulering en KPI-methode
- Oplossing van de problematiek van PAS-melders
- Genuanceerde aanwijzing van waterlichamen wat betreft de nutriënten verontreiniging, waardoor derogatie niet versneld wordt afgebouwd.
- Financiële middelen en capaciteit voor het in kaart brengen van locaties voor natuurvriendelijke oevers (nvo's), en daarna de aanleg, en beheer en onderhoud van nvo's (inclusief aankoop van grond) met als doel om het oppervlak groenblauwe dooradering te vergroten;
- Afspraken over bufferstroken i.r.t. nvo's.

Van andere sectoren, partijen en naastgelegen gebieden

- Nul emissie glastuinbouw naar de omgeving, met name in het watersysteem

- Rekening houden met kringloopboeren in beleid en beheer door overheidsorganisaties, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Wenselijk is dat kringloopboeren nadrukkelijk een rol krijgen in het onderhoud en beheer van het gebied. Randvoorwaardelijk hierbij is dat voorwaarden en pacht prijs stimulerend werken. Hier begint eigenlijk de kringlooplandbouw, met beheer door boeren en lokale loonwerkers van het hele gebied.

To: 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl];
5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl];
5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl]; 5.1.2e @pzh.nl];
5.1.2e @pzh.nl];
From: 5.1.2e
Sent: Fri 1/24/2025 8:53:55 AM
Subject: bespreekpunt gebiedsplannen MT ZH-PLG 27 januari
Received: Fri 1/24/2025 8:55:05 AM
[Verdere uitwerking beleidsintegratie - ZH-PLG 20250123.docx](#)

Allen,

In vervolg op het gesprek in het MT van twee weken geleden over de gebiedsplannen en het betrekken van de MT's ben ik bezig met een notitie die we kunnen gebruiken om in gesprek te gaan met de AOG's.
Graag bespreek ik met jullie a.s. maandag in het MT in het blok 'strategie' of we de juiste vragen hebben aan de AOG's. Bijgaand de conceptversie van de notitie.

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e @pzh.nl>
Verzonden: donderdag 23 januari 2025 13:22
Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>;
5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>;
5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>
CC: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @pzh.nl>
5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: Inventarisatie MT ZH-PLG 27 januari

Dag allen,

Maandag 27 januari staat er weer een MT ZH-PLG op de agenda. Indien jullie agendapunten hebben, zouden jullie deze willen indienen? Graag aangeven in welk blok het valt met een korte toelichting op het agendapunt.

buiten verzoek

Groet,

5.1.2e
5.1.2e
Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
L <https://www.linkedin.com/in/5.1.2e>
Werkdagen: ma, di, wo, do, vr
Krachtig Zuid-Holland.

Verdere uitwerking beleidsintegratie: gedeeld eigenaarschap 16 gebiedsplannen

23 Januari 2025 – tbv opdrachtgeversoverleg WKN

Aanleiding

Afgelopen november heeft GS de vervolgaanpak ZH-PLG vastgesteld: doorgaan met de gebiedsprocessen en eind 2025 16 gebiedsplannen gereed (GS- brief 12 november 2024, PZH-2024-862600303). Dit betekent dat we met elkaar de opdracht hebben te vervullen om, samen met de gebiedspartners, te zorgen dat gebiedsplannen tot stand gaan komen. Met elkaar wil zeggen: gebiedsmanagers en beleidsadviseurs (water, natuur, stikstof, klimaat, ruimte én landbouw/tuinbouw) samen.

Aansluitend op de werkwijze die al eerder is gestart (startbeslissingen) is in de vervolgaanpak een minimale inhoudsopgave voor de gebiedsplannen opgesteld. Daarin zitten drie belangrijke blokken die ingevuld moeten worden:

1. Beschrijving van de doelen/opgaven per gebied
2. Maatregelen (a. wat kan nu; b. wat kan later met lichte hulp /extra financiën; c. wat is complex en meer voor de toekomst)
3. Vervolgproces / afspraken etc.

Het tweede en derde blok liggen primair bij de gebiedsmanagers (samen met de gebiedspartners). Het eerste blok is een gezamenlijke opdracht voor alle 'teams'. Graag bespreken we hoe we tot die invulling van de doelen/opgaven per gebied komen; wie er op gaat sturen en wie wat doet.

Resultaten tot nu toe

Vanaf de start van het ZH-PLG is veel gebeurd:

- In de gebieden is een samenwerkingsstructuur opgezet (zowel intern als extern); zijn 'gebiedsfoto's' gemaakt en zijn de voorbereidingen voor startbeslissingen/gebiedsplannen van start gegaan.
- In een korte tijd zijn maatregelenpakketten en projecten opgesteld, waar € 188 voor beschikbaar is gesteld. En kan een groot deel van de projecten dit jaar van start gaan.
- Er is een beleidsintegratieteam (BIT) gestart, dat gezorgd heeft voor beleidsuitwerking voor een viertal thema's, die dit jaar landen in de omgevingsvisie.

Constateringen

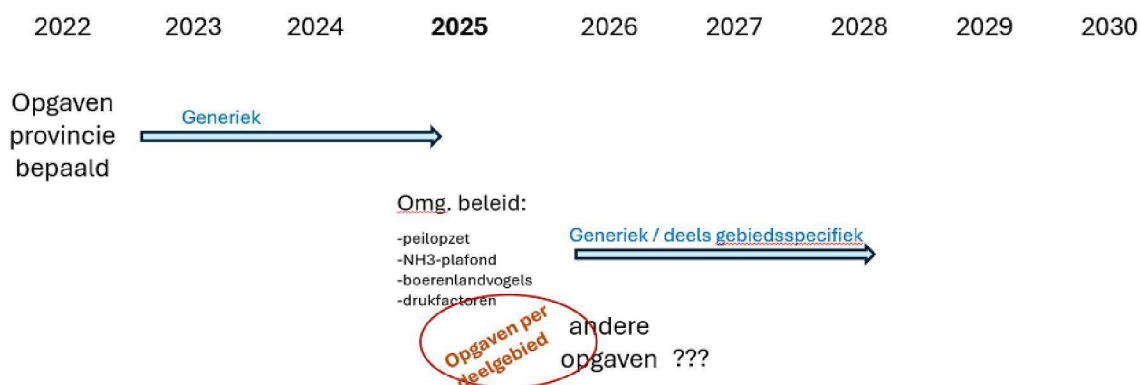
Gebiedsmanagers lopen er tegenaan dat de doelen/opgaven op een te hoog abstractieniveau zijn gedefinieerd. Doorvertaling van de opgaven naar concrete doelen (bv aantal ha, aanwijzing van locaties e.d.) en vooral de doorvertaling naar doelen per deelgebied ontbreekt. Beleidscollega's denken graag mee; vormen onderdeel van de kernteams per gebied, nemen deel aan gebiedssessies etc., maar kunnen veelal de doorvertaling ook niet maken (of niet delen). In verschillende documenten is informatie te vinden, maar ook die blijft meer op hoofdlijnen (bv percentages, of provinciebreed).

Stukje opnemen over stand van zaken gebiedsplannen; verschil in mate van uitwerking. Betrokkenheid beleidsadviseurs benoemen.

Voor de OER-alternatieven is afgesproken dat er in het kader van participatie een gezamenlijke sessie wordt gehouden om vooral inzicht te krijgen in wat het betekent als de verschillende opgaven in één gebied bij elkaar komen. Deze sessie vindt medio april plaats en kan mogelijk bijdragen in inzichten bieden voor de doorvertaling naar gebiedsspecifieke opgaven.

Er kan voor verschillende koersen gekozen worden:

- Nu toewerken naar concrete opgaven per deelgebied en die als basis gebruiken voor het uitwerken van maatregelen. Hiermee kan eind van het jaar (zoals in de vervolgaanpak ZH-PLG staat) per deelgebied en voor de gehele provincie gepeild worden in hoeverre plannen bijdragen aan doelbereik.
- Aan 'de gebieden' overlaten wat er aan maatregelen bedacht wordt. Hiermee kan aan het eind van het jaar bepaald worden in hoeverre plannen samen bijdragen aan het doelbereik van de provincie. De plannen kunnen onderling sterk verschillen.

Vragen aan AOG's

- Delen jullie dat de gebiedsplannen nodig zijn voor het behalen van de (sectorale) opgaven?
- Delen jullie dat opgaven per gebied nodig zijn voor de verdere uitwerking van de gebiedsplannen? En uiteindelijk om het doelbereik te kunnen bepalen?
- Welke koers willen we varen? Nu al toewerken naar concreter doelbereik of het meer aan de gebieden overlaten?
- Denken jullie dat de (indicatieve) opgaven naar gebiedsniveau gemaakt kunnen worden?
- Kan dit op basis van bestaande documenten? Andere ideeën?
- Delen jullie dat het opstellen van gebiedsspecifieke opgaven alleen gezamenlijk gemaakt kunnen worden, waarbij de inhoud voornamelijk vanuit de beleidsteams komt?
- Kan alle informatie die we in huis hebben, ook concepten, al gedeeld worden met de gebiedsmanagers? Denk daarbij aan potentiekaarten voor aantallen broedvogels, mogelijke locaties voor GBDA, gewenste vernattingsgebieden etc.?
- Is het mogelijk om voor (een aantal) N2000-gebieden de drukfactoren van omliggend gebied in kaart te brengen (externe werking)? Welke gebieden? Wat bepalend (stikstofgevoeligheid, mate van invloed van de provincie)?

- Kunnen we meer bereiken door het meer inzetten van beschikbaar kaartmateriaal?

Voorstel

Rondje **5.1.2e** langs AOG's om vragen te bespreken. Daarna in AOG-overleg.
Planning: start per direct.

NOG UITWERKEN

Benodigde capaciteit

Onderwerp	Beleidsadviseurs	Periode
Doelen per deelgebied	x dagen	Februari / maart
Schets sessie	0,5 tot 1 dag	maart
Brede sessie (inclusief voorbereiding en afronding)	0,5 tot 1 dag	April
Lopende inzet BIT / OER-alternatieven	xx	Jan - xx

Budget

Werksessies

OER-participatiesessie

Landbouw

Parallel (buiten dit PvA, maar vraagt ook inzet) **afstemmen met 5.1.2e**
Binnen team landbouw uitwerken wat de beleidsinstrumenten van het Rijk (zowel verplichtingen als subsidies); maatregelen eerste fase ZH-PLG (SPUK) en nieuwe maatregelen betekenen voor de agrarische bedrijfsvoering.

Bijlage 1: Inhoudsopgave gebiedsplan

Samenwerken aan een gebiedsplan

Beschrijving van de governance en de lopende gebiedsprocessen

Opgaven en uitdagingen in het gebied

Opgaven Water, Natuur, Klimaat (CO₂-reductie); o.a.:

Waterkwaliteit: uitwerking KRW-opgave per gebied (ecologische situatie, gewasbeschermingsmiddelen, nutriënten)

Waterkwantiteit: Watersysteem, o.a. peilopzet alternatieven OER (peilopzet -30 - -50 cm)

Natuur: VHR-opgave: doelen binnen beschermde gebieden (N2000 en NNN); doelen in overgangsgebieden in samenhang met OER-alt. drukfactoren, potentiekaarten boerenlandvogels (aantallen / ha), aantal ha NNN, aantal ha bos; aantal km GBDA etc.

Stikstof: OER-alternatieven (35-45 kg/ha)

Uitdaging: agrarische bedrijfsvoering

Maatregelen en projecten nu en in de toekomst

Beschrijving maatregelen/projecten uit ronde 1 ZH-PLG (SPUK), incl. bijdrage aan doelbereik

Beschrijving overige lopende/komende uitvoeringsprojecten, incl. bijdrage aan doelbereik

Nieuwe maatregelen/projecten en bijdrage aan doelbereik

Onderverdeling wat kan nu, wat straks, wat in de toekomst (met randvoorwaarden).

Consequenties van maatregelen

Mitigerende maatregelen.

Wat is nodig (aan geld / wet- en regelgeving etc. voor maatregelen straks en toekomst).

Kennis- en onderzoeksvragen

Vervolg uitvoering / samenwerking

Bijlage 2: Overzicht doelen op provincieniveau

Doelbereik

		Stikstofreductie	Water kwaliteit en systeem	Klimaat landgebruik / landbouw	
Wettelijke doelen VHR, KRW, Wsn, Wnb, Klimaatkoord- en wet		2030 VHR 30% natuurherstel VHR- soorten en habitattypen	2025 40% areaal ... 2030 50% areaal ... 2035 74% areaal stikstof- gevoelige habitats binnen Natura2000 onder KDW: 2,5 Kton NH ₃ reductie	2027 Concentraties nutriënten in opper- vlaktewater en gewas- beschermingsmiddelen 2027 Kwantitatieve toestand grondwater	2030 Emissiereductie broeikasgassen uit veenweiden: 0,21 Mton Mton CO ₂ -eq reductie 2030 Koolstofvastlegging in bodem, bos en natuur én in landbouwbodems
Bestuurlijke afspraken Natuurpact (NNV) en Bosstrategie		2027 Hydrologische condities N2000 gebieden op orde 2027 NNN resterende opgave: 3.270 ha en ca 100 km ecol. verbinding* 2030 Bos areaalopgave 400 ha	PM - SGBP's?		2030 Emissiereductie broeikasgassen vee- houderij en akkerbouw: 0,3 Mton CO ₂ -eq reductie 2030 Emissiereductie methaan in veehouderij en akkerbouw
Ambities Deltaprogramma's biodiversiteit, zoet- water en ruimte- lijke adaptatie		2050 Groenblauwe dooradering 10% in 2050, waarvan helft in 2030 en prioritaire gebieden 10% in 2030	2050 Beleid, inrichting en beheer aangepast aan het veranderende klimaat		

To: 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl]; 5.1.2e [redacted]@rijnland.net]; 5.1.2e [redacted]
5.1.2e [redacted]@pzh.nl]; 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Thur 1/23/2025 4:57:10 PM
Subject: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG
Received: Thur 1/23/2025 4:57:56 PM
[Memo participatie OER en Herziening 2025.docx](#)
[concept Verslag BO 8jan2025 waterschappen PZH over samenwerking ZH-PLG.docx](#)
[presentatie BO provincie waterschappen samenwerking ZH-PLG 8jan2025.pdf](#)

5.1.2e [redacted],

OK dank voor je bericht; fijn dat 5.1.2e [redacted] zich ook kon vinden in de stukken.

Mijn voorstel is om alle bestuurders via 1 mail de hele set te sturen.

Dan ontstaat daar tijdens een volgend overleg geen verwarring over en weten ze zeker van elkaar dat ze allemaal dezelfde laatste versie hebben.

Zou jij dat via het secretariaat van 5.1.2e [redacted] kunnen laten regelen?

Mocht het om welke reden dan ook niet lukken, graag even een seintje, dan vraag ik het secretariaat van Arne Weverling.

Wij spreken elkaar iig die 3^e februari weer.

Ik kan zorgen dat ik voor die tijd 5.1.2e [redacted] gevraagd heb naar de participatie rond hun beleidsonderdelen?

Groet!

5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>

Verzonden: donderdag 23 januari 2025 14:00

Aan: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>; 5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Ha 5.1.2e [redacted] en 5.1.2e [redacted],

5.1.2e [redacted] is akkoord met het verslag van het BO op 8 januari. Hoe zullen we het verslag verspreiden onder de overige deelnemers van het BO? Jullie onder de gedeputeerden en ik onder de heemraden?

Wat mij betreft goed om de tekst over samenwerking in het memo en verslag zo te houden en met elkaar aan de slag te gaan om de samenwerking in de verschillende sporen daadwerkelijk te organiseren. De contactpersonen zijn iig in beeld, dus het begin is er.

Ik had het idee om de contactpersonen uit te nodigen voor ons overleg op 3 februari, maar dat is mss wat ver weg aangezien de teksten voor de internetconsultatie nu al gemaakt worden.

Hoe zien jullie dat?

Groet,

5.1.2e [redacted]

Van: 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>

Verzonden: woensdag 22 januari 2025 16:29

Aan: 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>; 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>; 5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

van bijlages en het aanklikken van snelkoppelingen. Als je de e-mail niet vertrouwt, klik dan op de button 'bericht rapporteren' in de menubalk.

5.1.2e,

Dank nog voor je reactie.

Ja ik ben het met je eens dat we dat nog scherper kunnen maken met elkaar, van die cocreatie op de verschillende sporen. Alleen vind ik die dus vanuit ZH-PLG heel lastig om in te vullen...

Mijn voorstel is om het verslag en het memo zo te houden als ze nu zijn, want dat doet recht aan hoe het op 8jan besproken is en aan waar we nu staan.

En dat wij dan parallel daaraan in ons ambtelijk overleg (dus wij vijven zeg maar, en de collega's vanuit PZH-beleid en de andere waterschappen) parallel aan verzending van de stukken de juiste vervolgstappen gaan zetten.

Heel concreet zou ik dan aan 5.1.2e (drukfactoren), 5.1.2e (boerenlandvogels) en 5.1.2e (stikstof) kunnen vragen hoe zij de samenwerking op 'hun' onderdeel voor zich zien. Met daarbij de herinnering aan de afspraak (onder verwijzing naar overleg 8jan) om dit vooral samen met de waterschappen te doen.

Hoor graag weer van je/jullie!

Grt

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e

E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland

Van: 5.1.2e @hhdelfland.nl>

Verzonden: dinsdag 21 januari 2025 13:35

Aan: 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @rijnland.net>; 5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @wsrl.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Hi 5.1.2e,

Dank voor je terugkoppeling. Fijn dat Mariette de passage van co creatie in het memo wil hebben staan. Daarnaast ben ik het eens met je constatering dat we goed samenwerken en dat dat goede inhoud heeft opgeleverd. En mooi dat we daarmee doorgaan. Wat ik mis in het memo is het benoemen van de samenwerking/co creatie met de inhoudelijke sporen, zoals dat nu met 5.1.2e wb het vernatten van de veenweiden en toepassing WIS wordt doorgestart. Een dergelijke samenwerking/co creatie/traject willen we ook rondom de andere ZH-PLG thema's uit het OER.

324050nnen we niet heel lang meer op wachten, aangezien de teksten over WBS voor de OER half februari al klaar zijn0076

Hoe zorgen we ervoor dat we daar op korte termijn aan kunnen haken?

Peter heeft nog niet gereageerd op het verslag, maar hij wordt er vandaag aan herinnerd.

Groet,
5.1.2e

Van: 5.1.2e @pzh.nl>

Verzonden: maandag 20 januari 2025 21:26

Aan: 5.1.2e @hhdelfland.nl>; 5.1.2e @rijnland.net>; 5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl>; 5.1.2e @wsrl.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Let op: Dit bericht is afkomstig van een persoon of partij buiten de organisatie. Let goed op bij het openen van bijlages en het aanklikken van snelkoppelingen. Als je de e-mail niet vertrouwt, klik dan op de button 'bericht rapporteren' in de menubalk.

Ha allen,

Vanochtend was ik in het wekelijks overleg bij Mariëtte van Leeuwen.

Zij is akkoord met het verslag.

En ook met het memo, ware het niet dat we daar zelf nog wat aanpassingen in wilden doorvoeren.

Mariëtte gaf nog aan dat ze er graag ook in benoemd wil hebben dat samenwerking niet van de formele momenten moet afhangen. We gaan voor cocreatie en daar horen juist ook dagelijkse/informele contacten en ruime informatiedeling bij. Die ziet ze overigens ook terug in wat we nu al doen met elkaar, maar dat mocht dus nog benoemd worden.

In bijgevoegde versie heb ik de punten die 5.1.2e benoemde en de toevoeging van Mariëtte verwerkt. Willen jullie er ook weer even naar kijken? En had Peter Ouwendijk nog aanvullingen, @ 5.1.2e ?

Reacties welkom aan mij. Ik ben morgen naar een IPO-bijeenkomst in Zwolle dus ik kan er woensdag weer mee verder. Wie verstuurd bij akkoord de definitieve stukken? Weer via jullie secretariaat 5.1.2e ? Of kan/moet ik iets doen?

Grt
5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

M 5.1.2e
E 5.1.2e @pzh.nl
www.zuid-holland.nl/contact

5.1.2e

Krachtig Zuid-Holland

Van: [redacted] 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>

Verzonden: donderdag 16 januari 2025 16:20

Aan: [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; [redacted] 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>; [redacted] 5.1.2e

[redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; [redacted] 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Hoi [redacted] 5.1.2e en [redacted] 5.1.2e,

Fijn dat het concept verslag klaar is om te delen met Mariette van Leeuwen en [redacted] 5.1.2e

Ik zal het verslag zo versturen aan Peter.

Ik heb wat opmerkingen bij het memo participatie. Ik heb mijn reactie niet met [redacted] 5.1.2e af kunnen stemmen en heeft helaas de mail van [redacted] 5.1.2e gekruist.

Ik zou het fijn vinden als we het hier nog even over kunnen hebben.

Groet,

[redacted] 5.1.2e

Van: [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>

Verzonden: donderdag 16 januari 2025 16:02

Aan: [redacted] 5.1.2e [redacted]@hhdelfland.nl>; [redacted] 5.1.2e [redacted]@rijnland.net>; [redacted] 5.1.2e

[redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl>; [redacted] 5.1.2e [redacted]@wsrl.nl>

Onderwerp: FW: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Let op: Dit bericht is afkomstig van een persoon of partij buiten de organisatie. Let goed op bij het openen van bijlages en het aanklikken van snelkoppelingen. Als je de e-mail niet vertrouwt, klik dan op de button 'bericht rapporteren' in de menubalk.

Hoi [redacted] 5.1.2e,

Zie hierbij de stukken n.a.v. het overleg afgelopen woensdag.

Ik heb deze stukken zojuist ingebracht voor de bespreking met Mariëtte van Leeuwen maandag a.s.

Op het voorstel voor participatie Herziening / OER krijg ik mogelijk ook nog reactie van [redacted] 5.1.2e en [redacted] 5.1.2e, dan laat ik dat nog weten.

@ [redacted] 5.1.2e zou jij dit setje willen voorleggen aan [redacted] 5.1.2e voor akkoord namens de gezamenlijke waterschappen? Dan leggen wij het ma of di naast elkaar en kunnen we de definitieve set ook met de andere bestuurders delen.

Groet!

[redacted] 5.1.2e

[redacted] 5.1.2e

[redacted] 5.1.2e

M [redacted] 5.1.2e

E [redacted] 5.1.2e [redacted]@pzh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Van: 5.1.2e

Verzonden: donderdag 16 januari 2025 15:59

Aan: 5.1.2e @pzh.nl>

Onderwerp: RE: Stukken tbv agendapunt PO coord ZH-PLG

Meer weten over Delfland?

Abonneer u op de elektronische nieuwsbrief via www.hhdelfland.nl.

Delfland besteedt grote zorg aan de totstandkoming en verstrekking van de informatie in deze e-mail en eventuele bijlagen. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is toegestaan onder de voorwaarde dat u de bron vermeldt. Indien uit de aanhef of de inhoud blijkt dat dit bericht niet voor u is bedoeld, verzoeken wij u de afzender hierover te informeren, het bericht te verwijderen en de inhoud niet te gebruiken of openbaar te maken. Voor onze algemene voorwaarden en diensten verwijzen wij u naar onze website www.hhdelfland.nl.

Denk aan het milieu, print deze e-mail alleen als het nodig is

Memo

Contact

5.1.2e

T

5.1.2e

5.1.2e @pzh.nl

Datum

16 januari 2025

Aan

Deelnemers bestuurlijk overleg ZH-PLG VZWH / PZH

Kopie aan

Onderwerp

Participatie OER en Herziening 2025

Tijdens het bestuurlijk overleg op 8 januari werd onder andere de participatie besproken rond Herziening Omgevingsbeleid 2025 en het daarbij behorende Omgevings Effectrapport (OER). De afspraak die hierover is gemaakt tijdens het overleg luidt: *De provincie betreft de waterschappen bij de uitwerking van OER en Herziening 2025 Omgevingsbeleid. De provincie stuurt daarom bij het verslag van het overleg ook de tijdlijn mee. Ruim voor 15 juli wordt een bestuurlijk overleg ingepland, op een moment en manier waarop nog invloed mogelijk is. Dit overleg wordt ambtelijk voorbereid.*

Vooraf wordt opgemerkt dat een goede samenwerking zich niet beperkt tot een aantal vooraf ingeplande momenten. Het doel is om te komen tot co-creatie rond de ZH-PLG-opgaven. De afgelopen maanden hebben we elkaar daarom zowel ambtelijk als bestuurlijk vaker opgezocht, ook buiten de reguliere overlegstructuren om. Dit leidde tot betere informatievoorziening, meer begrip en onderling vertrouwen, en verbeterde inhoudelijke resultaten. We zetten deze wijze van samenwerking dus voort.

Naast het informele en dagelijkse contact is er ook behoefte aan een aantal meer formele afstemmomenten. Hieronder volgen de stappen in de procedure zoals opgenomen in de GS-brief van 17 december 2024 (Concept scope Omgevingseffectrapportage Herziening Omgevingsbeleid 2025 - PZH-2024-866353155):

Processtap	Planning
1. Bevoegd gezag (GS) stelt concept scope van het OER vast	GS-vergadering van 17 december 2024
2. Advies vragen aan de Commissie mer over de scope van het OER. Commissie mer publiceert het advies en een persbericht daarover	Moment wordt ingepland met de werkgroep vanuit de Commissie mer. Naar verwachting begin 2025.

3. Bevoegd gezag (GS) stelt definitieve scope van het OER vast op basis advies Commissie mer	Na ontvangst advies.
4. Opstellen van het OER	Januari 2025 – juni 2025
5. Internetconsultatie Herziening 2025 6. Ter inzage leggen van Ontwerp Herziening 2025 met het OER als bijlage. Daarnaast advies vragen aan de Commissie mer over het OER. • Conform Awb 3.4. Iedereen kan zienswijze indienen op ontwerp Herziening en OER. • Wanneer de Commissie mer van mening is dat het OER niet alle essentiële informatie bevat zullen zij adviseren een aanvulling te maken.	6 maart (tevens Open Huis) - 24 maart 2025 Het OER voor de Herziening 2025 wordt gelijk met de ontwerp teksten ter inzage gelegd. Zienswijzeperiode: 12 augustus – 6 oktober 2025
7. Vaststellen Herziening 2025. In het plan zal het bevoegd gezag onder meer ingaan op: • Hoe rekening is gehouden met het OER en de aanzienlijke milieueffecten van de herziening. En maatregelen om die te vermijden. • Monitoringsmaatregelen • Het advies van de Commissie mer • De ingediende zienswijzen op het Ontwerp en het OER (en nota van beantwoording).	Belangrijkste momenten in de planning: • Bespreking Ontwerp en OER in Commissie R&M: 1 oktober 2025 • Vaststelling Herziening in GS: 16 december 2025 • Hoorzitting: februari 2026 • Bespreking Herziening in Commissie R&M: maart 2026 • Vaststelling Herziening in PS: april 2026

Voorstel aanvullende participatie-momenten provincie/waterschappen

Voorgesteld wordt om in aanvulling op bovenstaande de volgende momenten te organiseren waarop provincie en waterschappen gezamenlijk invulling kunnen geven aan de relevante beleidsthema's voor het ZH-PLG:

- Januari – juni 2025: bij het opstellen van de teksten van de ZH-PLG-thema's in de Herziening wordt de input van de waterschappen benut door middel van co-creatie. Dit is een doorlopend proces op basis van collegiale / informele contacten tussen provincie en waterschappen.
- April 2025: Als extra organiseren we een ambtelijk vooroverleg rond de ZH-PLG-beleidsthema's uit het OER:
 - *Emissieplafond ammoniak*
 - *Drukfactoren N2000*
 - *Grondwaterstand veenweiden*
 - *Boerenlandvogels*